

XIX. YÜZYILIN İLK YARISINDA MENTEŞE

SANCAĞINDA GAYRİMÜSLİM NÜFUS

Büşra GÖRDEĞİR

Editör

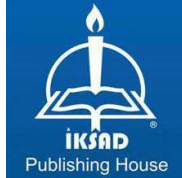
Ercan GÖRDEĞİR

XIX. YÜZYILIN İLK YARISINDA MENTEŞE SANCAĞINDA GAYRİMÜSLİM NÜFUS

Büşra GÖRDEGİR

**Editor:
Ercan GÖRDEGİR**

Copyright © 2024 by iksad publishing house

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic Development and Social Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TÜRKİYE TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications – 2024©

ISBN: 978-625-378-099-9

Cover Design: Büşra GÖRGEDİR

December / 2024

Ankara / Türkiye

Size: 16x24cm

*"Annem Ayten BARAN
ve Babam Mehmet Vechettin BARAN'a"*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	Vii
KISALTMALAR	X
1. MENTEŞE YÖRESİNİN TARİHÇESİ	13
1.1. Coğrafi Yapı Olarak Menteşe	13
1.2. Menteşe Adı Menşei.....	13
1.2. Osmanlı Öncesi Menteşe	14
1.3. Osmanlı Döneminde Menteşe Yöresi	16
1.3.1. Osmanlı Yönetimi İdari Yapılanmasında Menteşe Yöresi	17
1.4. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Menteşe'nin Nüfusu ve Ekonomik Durumu.....	18
1.5. Osmanlı Devletinde Nüfus Sayımları	21
1.5.1. Modern Dönem Öncesi Nüfus Sayımları	21
1.6. Osmanlı'da Gayrimüslim Tebaa Millet Sistemi	25
1.6.1. Millet Sisteminde Dönüşüm: XIX. Yüzyılda Millet Sistemi ve Gayrimüslim Nüfus.....	32
1.6.2. XIX. Yüzyıl Nüfus Sayımları	41
2. MENTEŞE SANCAĞI GAYRİMÜSLİM NÜFUSUNA AİT OSMANLI ARŞİV BELGELERİ	48
2.1. XIX. Yüzyılda Nüfus Kayıtlarına Göre Menteşe Yöresi Gayrimüslim Nüfus Defteri	48
2.1.2. Menteşe Yöresi Temettuat Defterleri	51
2.2. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Menteşe Sancağında Gayrimüslim Nüfus ..	54
2.2.1. 1247 Menteşe Sancağında Bulunan Gayrimüslim Cemaatler ve Yerleşim Alanları	55

2.2.3. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Menteşe Sancağında Gayrimüslim Nüfus Sayıları ve Oranları.....	55
2.2.3.1. Menteşe Sancağı Göçleri	56
2.2.3.1.1 1247 Tarihli Nüfus Defterine Göre Dışarıdan Gelenler ve Dışarıya Gidenler	57
2.2.4. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Menteşe’de Gayri Müslim Nüfusun Meslekleri	60
2.2.5 1247 Tarihinde Menteşe Sancağı ve Bağlı Yerlerde İcra Edilen Meslekler	60
2.2.6. Gayrimüslim Cemaatlerin Kazalar İtibarıyla Ekonomik Durumları	62
2.2.6.1. Muğla	62
2.7. Cizye	65
2.7.1. Menteşe’de Gayrimüslim Cemaatlerin Cizye Oranları ve Türleri.....	72
2.7.2. 01634 numaralı ML.VRD.TMT.d, Temettuat Defteri Vergi Cinsi.....	73
2.7.3. Gayrimüslim Nüfus Defterine Göre Menteşe’deki Gayri Müslim Cemaatleri Cizyeleri.....	74
3. MENTEŞE SANCAĞI NÜFUS DEFTERLERİ TRANSKRİPSİYONU	77
Nfs.3122 (Menteşe Nüfus-İcmal Defteri)	77
TEBA-İ BODRUM (VRK. 1.b.).....	79
Kasaba-i Karaovada Mütemekkin Reayayı Rum (VRK. 1.b.)	80
Kasaba-İ Eskihisar’da Mütemekkin Reayayı Rum (VRK. 1.b - 2.a).....	80
Kasaba-i Datya’da Mütemekkin Reayayı Rum (VRK. 2a.)	81
Kasaba-i Tarahiye’de Mütemekkin Reâyâ-yı Rum.....	82

Medine-i Mezburede Kâin Reâyâ-yı Ermeni.....	83
Kasaba-i Megri'ye Tabii Kayı Kariyesinde Mütemekkin Reaya-yı Rum (VRK. 2b.).....	84
Kasaba-i Köyceğiz.....	92
Kasaba-i Milas'ta Mütemekkin Reaya-yı Rum	93
VRK. 4.b. Bakiye-yi Milas	93
Kasaba-i Milas'ta Mütemekkin Reaya-yı Ermeniyan	97
Kasaba-i Mezkurde Mütemekkin Taife-i Yahudiyan	98
Kâriye-i Yeniköy'e Tâbi'-i Subice	100
Kaza-i Dere Tabii Subice.....	101
Kasaba-i Mezkurede Sakin Ermeniyan	102
Defter-i Yabancıyân Ehl-i Zimmet Der Dâhil-i Kaza-i Tavas	102
Derkaza-i Döger	103
Derkaza-i Ula Ez Rodos.....	103
Derkaza-i Mandalyat.....	103
Derkaza-i Köyceğiz	103
Ez gayr-ı yabancıyan İcmal-i taife-yi Rum (RK.6.b).....	103
İcmal-i Ermeniyan.....	104
İcmal-i Yahudiyan	104
SONUÇ.....	107

KAYNAKÇA..... 109

EKLER..... 114

ÖNSÖZ

Nüfus, tarih boyunca sosyal bilimlerin önemini yitirmeyen temel konularından biri olmuş ve insan topluluklarının sosyal, ekonomik ve siyasal yapısını anlamada kritik bir araç olarak ön plana çıkmıştır. Coğrafi bölgelerin nüfus yoğunluğu, ekonomik aktifliği, göç hareketleri ve bu bölgelerde yaşanan özel koşullar, bağlı buldukları devletlerin siyasal ve idari gücünü belirleyen önemli unsurlar arasında yer almıştır. Osmanlı Devleti de bu anlayışla, tarihsel süreç boyunca nüfus verilerini titizlikle takip etmiş ve çeşitli dönemlerde nüfus sayımları gerçekleştirmiştir.

Osmanlı Devleti'nin klasik döneminde nüfus sayımları, genellikle vergi ve asker ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir amaca hizmet etmiştir. Ancak modern anlamdaki ilk nüfus sayımı, II. Mahmut döneminde gerçekleştirilmiş olup, bu sayım devletin sosyo-ekonomik yapısı ve idari düzenine ilişkin önemli bir dönüm noktası olmuştur. Sadece vergi ve askerî hizmetlerin düzenlenmesini değil, aynı zamanda çok uluslu bir yapıya sahip olan Osmanlı topraklarında yaşayan cemaatlerin idaresini kolaylaştırmayı da hedefleyen bu çalışma, Osmanlı Devleti'nin nüfus politikalarının özünü anlamamızı sağlamaktadır.

Elinizdeki bu eser, Osmanlı Devleti'nin çok katmanlı toplumsal yapısını daha iyi kavramak ve XIX. yüzyılın ilk yarısında Menteşe Sancağı'nda yaşayan gayrimüslim nüfüsü incelemek üzere hazırlanmıştır. Osmanlı Arşiv belgelerinin ışığında, bölgedeki gayrimüslim unsurların demografik yapısı, ekonomik faaliyetleri,

toplumsal durumları ve Osmanlı toplumu içerisindeki rolleri detaylı bir biçimde ele alınmıştır.

Menteşe Yöresi, Osmanlı coğrafyası çerçevesinde kendine özgü özelliklere sahip önemli bir bölge olmuştur. Bu yörede yaşayan Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler gibi farklı cemaatler, ekonomik faaliyetlerini genellikle ticaret, zanaat ve tarım etrafında şekillendirmiştir. Aynı zamanda, Osmanlı Devleti'nin çok uluslu yapısının temel taşlarından biri olan “millet sistemi”, bölge gayrimüslimlerinin toplumsal ve ekonomik yükümlülüklerini düzenleyen bir çerçeve sunmuştur.

Bu kitap, sadece nüfus verilerini değil, aynı zamanda bu toplulukların günlük yaşamlarını, özel koşullarını ve Osmanlı idaresindeki yerlerini de ortaya koymayı hedeflemektedir. Osmanlı Arşiv belgelerinden elde edilen icmal ve temettuat defterleri gibi resmi kayıtlar, gayrimüslim nüfusun yaş, meslek, arazi varlığı, hayvan sahipliği, sakatlık durumları ve vergi oranları gibi çeşitli özelliklerini anlamamıza olanak tanımıştır. Çalışma ayrıca, Osmanlı Devleti'nde nüfus kayıtlarının özenini ve bu kayıtların sosyo-ekonomik analizlerdeki kritik rolünü de vurgulamaktadır.

Osmanlı toplum yapısının farklı din ve etnik grupların bir arada yaşamasına dayalı çok yönlü bir denge sistemine dayanması, bu çalışmanın temel ilham kaynaklarından biridir. Osmanlı Devleti'nin çok milletli yapısının bir parçası olan gayrimüslim toplulukları anlamak, Osmanlı sosyal ve ekonomik hayatını daha derinlemesine kavramamıza olanak sağlayacaktır. Bu eser, tarih disiplinine katkıda bulunmak isteyen araştırmacılar için bir rehber niteliği taşıırken, aynı zamanda Osmanlı

sosyal yapısı ve devlet politikalarına dair yeni bakış açıları sunmayı hedeflemektedir.

Bu kitabın hazırlanmasında Osmanlı Arşiv belgeleri ve dönem kaynaklarından elde edilen bilgiler ışığında, XIX. yüzyıl Osmanlı'sının nüfus politikaları, idari yaklaşımları ve toplumsal dinamikleri daha iyi anlaşılabilir hale getirilmiştir. Bu bağlamda, kitap çalışmasının ortaya çıkmasında emeği geçen tüm araştırmacılara, Osmanlı tarihine katkıda bulunan bilim insanlarına ve Osmanlı Arşivi'ne teşekkürlerimizi sunarız.

Bu çalışma 2018 yılında Dr. Öğr. Üyesi Nuri ADIYEKE danışmanlığında “*XIX. Yüzyılın ilk yarısında Menteşe'de gayrimüslim nüfus*” adıyla tamamlanmış yüksek lisans tezinin tekrar gözden geçirilerek basılmış halidir. Katkılarından dolayı danışman hocama teşekkürü borç bilirim. Bu eserin, Osmanlı Devleti'nin çok katmanlı toplumsal yapısına ve gayrimüslim cemaatlerin tarihsel rollerine dair derinlemesine bilgi edinmek isteyen okurlar için faydalı bir kaynak olması dileğiyle...

Saygılarımla
Büşra GÖRDEGİR

KISALTMALAR

Bellelen :Türk Tarih Kurumu Bellelen Dergisi

BOA:Başbakanlık Osmanlı Arşivi

TTK:Türk Tarih Kurumu

H. :Hicri

M. :Miladi

Bkz. :Bakınız

Çev. :Çeviren

Ed. :Editör

DİA:Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

Haz.:Hazırlayan

İSAM :İslam Araştırmaları Merkezi

MEB :Milli Eğitim Bakanlığı

C :Cilt

s. :Sayfa numarası

ss. :Sayfadan Sayfaya

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 1831 Nüfus Sayımına Göre Menteşe Sancağı Nüfusu s.20

Tablo 2: 1247 Tarihli Nüfus Defterine Göre Dışarıdan Gelenler ve Dışarıya Gidenler s.59

Tablo 3: 1247 Tarihinde Menteşe Sancağı ve Bağlı Yerlerde İcra Edilen Meslekler s.62

Tablo 4: 01634 numaralı ML.VRD.TMT.d, Temettuat Defteri Vergi Cinsi s.74

Tablo 5: Gayrimüslim Nüfus defterine Göre Menteşe'deki Gayrı Müslim Cemaatleri Cizyeleri s.75

EKLER LİSTESİ

EK 1: Nfs.3122 (Menteşe Nüfus-İcmal Defteri) ek s.1

EK 2: ML.VRD.TMT.d 1634 ek s.41

EK 3: ML.VRD.TMT.d 1778 ek s.44

EK 4: ML.VRD.TMT.d 2265 ek s.45

EK 5: ML.VRD.TMT.d 17559 ek s.46

EK 6: ML.VRD.TMT.d 2382 ek s.47

EK 7: ML.VRD.TMT.d 2601 ek s.49

1. MENTEŞE YÖRESİNİN TARİHÇESİ

1.1. Coğrafi Yapı Olarak Menteşe

Menteşe Sancağı¹ Anadolu'nun Güney-Batı ucunda bulunur. Ortalama yüksekliği 400-500 metre arasında değişen bölge Coğrafyacılar tarafından İç Menteşe ve Dış Menteşe diye ikiye ayrılmıştır. İç Menteşe Büyük Menderesin denize döküldüğü yerden Köyceğiz'e kadar olan sınırdaki yer alırken, bu bölgenin batısında yer alan kısım ise Dış Menteşe olarak kabul edilir. İç Menteşe'nin batı dağlarındaki istikamet vadileriyle yarılmıştır. Burada batıdan doğuya doğru dağlar gittikçe yükselir.²

Menteşe Sancağı kuzeyde Aydın ve Denizli Sancakları, doğuda Konya, güneyde ve batıda Adalar ile çevrilidir. XX. Yüzyıl salnamelerine göre Menteşe Sancağının Muğla merkez kaza olmak üzere Milas, Bodrum, Marmaris, Köyceğiz, Meğri (Fethiye) adında altı kazası bulunmaktadır. Bunlara bağlı olarak Bozöyük, Ula, Seralvahi, Karaâbad, Dadya (Datça), Eşen, Bafa, Mandalyat olmak üzere sekiz nahiyeyi içine almaktadır.³

1.2. Menteşe Adı Menşei

Menteşe isminin "Şahu" ismi olarak kullanıldığı bilinir. İsmi Selçuklu İmparatorluğunun ortadan kalkmasından sonra bu bölgede küçük bir devlet kuran Menteşeoğulları'ndan almıştır.⁴ Paul Wittek bu yer isminin, Teke-Germiyan gibi, bir kabile isminden türemiş

¹ Askeri bir anlamı olup, askerleri aynı bayrak altında giden idari mıntıka demektir. (Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş. I, Anadolu'nun İdari Taksimatı*), Ankara, 1988, s.34.

² Kütükoğlu, *Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum Yapısı)*, TTK, Ankara, 2010, s.9.

³ Avlar, *XX. Yüzyıl Başlarında Aydın Vilayeti Salnamelerinde Menteşe Sancağı*, Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 1997, s.176.

⁴ Darkot, "Menteşe", *MEB İslam Ansiklopedisi*, C.7, İstanbul, 1993, s.722.

bulunmasını mümkün görmekle beraber, ortada buna dair herhangi bir delil olmadığını ifade etmektedir. Menteşe'nin, Menteş veya Mintaş gibi az farklı şekiller ile şahıs ismi olarak kullanıldığını belirtir. Ayrıca bu isme Anadolu'nun muhtelif bölgelerinde de köy adları olarak rastlandığı görülmüştür.⁵

1.2. Osmanlı Öncesi Menteşe

Menteşe Sancağının sınırları, eski çağlardaki Karya⁶ bölgesi ile hemen hemen aynıdır. Bizans'a tâbi bir eyalet olan Karya bölgesi XI. yüzyıldan itibaren batıya doğru gelen Türklerle tanışmıştır. XIII. yüzyılda Bizans'ın elinden çıkıp Türk hâkimiyetine giren bölgede takip eden yıllarda Menteşe Beyliği kurulmuştur.⁷

XIV. yüzyılda bölgeye hâkim olan Menteşe beyleri merkez olarak Milas'a yerleşmişlerdir.⁸ Menteşeoğulları 1270'de Peçin'i ele geçirince Peçin merkez olmuştur.⁹ Peçin olan merkezlerini daha sonra Balat'a taşımışlardır.¹⁰

⁵ Darkot, **a.g.m.**, s.723.

⁶ Karya adı Karlardan gelmektedir. M.Ö 3400 yıllarından itibaren hüküm süren Karlar, sadece Karya bölgesini değil adaları da hâkimiyetleri altına almışlar, fakat daha sonra Minos, Mısır, Asur, Eol, İyon, Dor, Lidya ve Pers hâkimiyetini tanımak zorunda kalmışlardır. Persler Karyasatraplığını Milas ve Halikarnasos soyundan gelenlere bıraktıklarından Karya'da M.Ö. 500-320 arasında krallık devri yaşanmış, daha sonra Makedonya hâkimiyetine giren Karya'da Büyük İskender'in ölümünü takiben bir kargaşa hüküm sürmüştür. Daha sonra M.Ö. 281'de diğer yerlerle birlikte Karya' da Selevkosların eline geçmiştir. Bir süre de Bergama krallığına bağlanan Karya nihayet önce Roma, sonra Bizans nihayet önce Roma, sonra Bizans'a, sonra Bizans'a tabi bir eyalet haline getirilmiştir. (Mübahat Kütükoğlu, **Menteşe Sancağı 1830**, s.11.)

⁷ Kütükoğlu, **Menteşe Sancağı 1830**, s.11.

⁸ Darkot, **a.g.m.**, s.723.

⁹ Avlar, **XX. Yüzyıl Başlarında Aydın Vilayeti Salnamelerinde Menteşe Sancağı**, s.179.

¹⁰ Arıcı, **Menteşe Sancağı'na Bağlı Meğri (Fethiye) Kazası ve Köylerinin Hurufat Deferleri**, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2004, s.12.

XIII. ve XIV. yüzyıllarında Menteşe hakkındaki bilgiler genel olarak Selçukname'de mevcuttur. Menteşe Türkmenlerinin Selçuklular zamanında diğer Türkmen aşiretleri gibi Anadolu'nun Bizans hududuna yerleştirilmiş oldukları kesindir. 1280' de Bizans İmparatoru Mişel Paleolog zamanında Menteşe Bey'i Salpakis'in yani Sahil Bey'in Aydın Şehrini ve Sultan Hisarını zaptettiği bilinir. Bu bağlamda Menteşe¹¹ beyliğinin tarih içindeki faaliyetleri Selçukluların son bulmasından öncedir.¹²

Bugün Menteşe Beyliği'nin oluşumu ile ilgili net bilgi bulunmamakla birlikte buraları fetheden Türkmenler, göçlerin Doğudan Batı Anadolu'ya yayılması ile mi, yoksa Güneyden Akdeniz kıyılarındaki Finike ve Mekri taraflarında denizden gelerek kuzeye doğru yayılıp, karadan gelen Türk kuvvetleriyle birleşmek ve eski Kayra Bölgesini işgal etmek suretiyle mi gelmişlerdir. Bu durum henüz tam olarak bilinmemektedir.¹³ Menteşe Beyliği, 1290 yıllarından önce, az çok kurulmuş durumdaydı. Oysa Sivas yörelerinde yerleşmiş bir Türkmen grubunun önderi Menteşe'nin 1277 yıllarında Karamanlıların savaşlarıyla ilgili olduğu dönemde, bu beylik henüz kurulmamıştı. Belki de, daha sonraki dönemde Eşrefoğulları'na karşı girilen savaşlar sırasında Menteşe batıya göç etmiş ve Ladik'in ötesine girmişti. 1282'de onu burada başkalarıyla savaşırken görüyoruz. On dördüncü yüzyılın başlarında ise, Menteşe toprakları Rodos'daki Hospitaller'in yerleşmekte

¹¹Menteşe yöresi tarihi Türk hâkimiyetinde Anadoludaki diğer şehirlerin tarihi ile paralellik göstermektedir. Bu konuda örnek çalışmalar ve ayrıntılı bilgi için bkz: Ercan Gördeğir, "Ortaçağda Batman Yöresi Tarihi", **Geçmişten Günümüze Batman Ekonomi, Siyaset, Kültür**, (Editör: Halil İbrahim Aydın, Mehtap Nasıroğlu Aydın, Mücahit Çayan), Eğitim Yayınevi, 2020; Ercan, Gördeğir, "Selehaddin Eyyübi Devri Hisn-ı Keyfâ", **Nymphaeus'tan Batman'a**, (Editörler: İdris Demir, Ferhat Korkmaz, Filiz Akbaş), Batman Üniversitesi Yayınevi, Batman, 2024.

¹² Uzunçarşılı, **Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri**, Ankara, 1937, s.19.

¹³ Uzunçarşılı, "Menteşe oğulları", **İ.A**, C.VII, İstanbul, 1978, s.724.

oldukları yörelerin karşısına gelen Milas ve Muğla'yı da kapsamaktadır.¹⁴

Karia bölgesi yani Muğla Vilayeti 1261'den sonra sahilten itibaren Türkler tarafından zaptedildi. Bizans İmparatoru Mihael VIII. Paleologos, Türkleri Karia'dan çıkarmak için, oğlu Andronikos'un kumandasında Batı Anadolu tarafına bir ordu göndermiş ise de, bunun Nif (Kemal-Paşa) tarafında bulunduğu sırada, yani 1282'de, Menteşe Bey kumandasındaki Türk kuvvetleri Andronikos tarafından tamir ve tahkim edilmiş olan Aydın ve Güzelhisar'ı zaptetmişlerdir. Beyliğe adı verilmiş olan Menteşe'yi bu dönemden sonra göremiyoruz. Ancak 1282'de vefat ettiği ve Osmanlı tahrir defterlerine göre kabrinin Fethiye yakınlarında olduğu anlaşılıyor.¹⁵

Menteşe Bey'in ölümünden sonra, beyliğin başına sırasıyla Mesut Bey, Orhan Bey ve İbrahim Bey geçmiştir. İbrahim Bey'in ölümünden sonra oğullarından Musa Bey Peçin, Balat ve Milas, Mehmed Bey Muğla ve Çine, Ahmet Gazi Bey Güneyde Fethiye ve Marmaris bölgesinde hüküm sürmeye başladı.¹⁶

1.3. Osmanlı Döneminde Menteşe Yöresi

Menteşe ili XIV. asrın sonlarında, I. Bayezid tarafından zaptedildi.¹⁷ Ancak 1402 Ankara savaşından sonra Timur, öteki Anadolu beyliklerinde¹⁸ olduğu gibi Menteşeoğulları'na da ülkelerini tekrar iade

¹⁴ Claude Cahen, **Osmanlı'lardan Önce Anadolu'da Türkler**, İstanbul, 1984, s.301.

¹⁵ Uzunçarşılı, "Menteşe oğulları", s.724.

¹⁶ Merçil, " Menteşeoğulları", **TDVİA**, C.29, Ankara, 2004, s.153.

¹⁷ Darkot, **a.g.m.**, s.723.

¹⁸ Anadolunun batısında bu gelişmeler yaşanırken doğusunda da benzer gelişmeler yaşanmaktaydı. Bknz. Ercan Gördeğir, "Fetihten Osmanlı Hâkimiyetine Kadar Batman Tarihi", **Dün Bugün Yarın Batman**, (Editörler: İdris Demir, Ferhat Korkmaz), Batman Üniversitesi Yayınevi, 2023; : Ercan Gördeğir, "İlhanlılar Devrinde

etti. Bu sırada Menteşeoğulları'nın başında bulunan Mehmed Bey Timur'a bağlılığını arz etmiştir. Mehmed Bey'in 1403 başlarında vefatının ardından beyliğin başına geçen oğlu İlyas Bey Fetret devrinde Osmanlı şehzadeleri arasındaki saltanat mücadelesinde Çelebi Mehmet aleyhine, İsa Çelebi lehine Aydın ve Saruhanoğulları ile ittifakta bulunması ve bunu takriben müttefikleri Çelebi Mehmet karşısında mağlup olunca İlyas Bey Osmanlı himayesini tanımak zorunda kaldı.¹⁹

Menteşe'nin Osmanlı tarafından hâkimiyet altına alınması 1424'te kesin şeklini aldı. Menteşe Anadolu eyaletine, bir sancak olarak bağlandı. Sancağı merkezi olarak, Milas'a nazaran daha doğuda olan ve daha merkezi bir konumda olan Muğla seçildi ki, burası Menteşeoğullarının zamanında idare merkezi vazifesini görmüştü. Osmanlı hâkimiyetin altında Menteşe ili büyük öneme sahip tarihi hadiseler sahne olmadı ve ana yollara nazaran sapa sapa kaldı. Osmanlı hâkimiyet altında Menteşe ili, ancak Rodos şövalyeler hâkimiyeti bâkî kaldığı müddetçe bazı askeri hareketlere sahne oldu. Onun dışında Fatih döneminde, Venedik donanması Meğri (Fethiye)'yi işgal edip tahrip etti. Nihayet Kanuni Sultan Süleyman'ın 1522 seferi sırasında, Marmaris üs olmak suretiyle, Rodos zaptedildiği sırada Bodrum kalesi de işgal edildi.²⁰

1.3.1. Osmanlı Yönetimi İdari Yapılanmasında Menteşe Yöresi

Menteşe Beyliği, Osmanlı topraklarına 1424' te kat'i olarak katıldıktan sonra, sancak durumuna getirilerek, Anadolu eyaletine bağlandı. 1777-1787 tarihlerinde Menteşe Sancağı'na bağlı kazalar arasında Madun, Subice, Mandaca, Yalı, Sarulus (Serulus), Berbaz, Peçin, Kerem, Felekan, Muğla, Üzümlü, Uğraş, Köyceğiz, Kerayış, Çine, Şahin, Mesuli, Kupuzlu, Talma, Mandalyat, Bakılı, Yerkeseği,

Adıyaman", **Tarihte Adıyaman Devlet, Toplum ve Kültür**, (Editör: Kazım Kartal, Kevser Taşdöner, Fehminaz Çabuk, Ülkü Yancı), Sonçağ Yayınları, 2020;

¹⁹ Merçil, "Menteşeoğulları", s.153.

²⁰ Darkot, "Menteşe", s.723.

Eskihisar, On, Eşme, Döğer, Tavas, Bakı, Ula, Bozöyük, Gökabad, Balat, Karova, Bodrum, Menteşe ve Meğri yer almaktaydı.²¹

Menteşe Sancağı Osmanlı idaresinde Anadolu Beylerbeyliği'ne tabi sancak olarak kaydedilmiştir. 39 numaralı Mufassal Defterde sancağa tabi, Pırnaz, Mekri, Karpuzlu, Çine, Sobuca, Defteran, Balat, Peçin, Bozöyük, Muğla, Tavas, Köyceğiz Dalaman Nahiyeleri kaydedilmiştir. 47 numaralı Mufassal Defterde de Pırnaz, Milas, Peçin, Bozöyük, Muğla, Tavas ve Köyceğiz kazaları sancağa tabi kaydedilmiştir. 61 numaralı Mufassal Defterde de Balat Kaza olarak kaydedilmiştir. Peçin, Bozöyük, Tavas, Mazun, İsravalos, Milas, Muğla, Köyceğiz, Pırnaz, Mekri, Sobuca, Çine, Mesken ve Defteran da nahiye olarak kaydedilmiştir. 176 numaralı Yörükân defterinde Milas, Balat, Mekri, Köyceğiz, Muğla, Kestel ve İsravalos kaza olarak, Peçin, Çine, Sobuca, Mazun, Bozöyük, Tavas, Pırnaz ve Defteran nahiye olarak kaydedilmiştir. 337 numaralı Mufassal Defterde de Peçin, Eskihisar, Tavas, Muğla, Pırnaz, Köyceğiz, Mazun, Balat, Çine, Bozöyük ve Defteran kazaları kaydedilmiştir.²²

1.4. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Menteşe'nin Nüfusu ve Ekonomik Durumu

1830'da Menteşe Sancağı'nda yapılan sayımda cemaatler ve Kıptiler ile birlikte hane sayısı 21.825, erkek nüfusu ise 447.498 idi ve hane başına oran %2,18, olarak gösteriliyordu. Bu oran kazadan kazaya, köyden köye farklılık göstermiştir. Erkek nüfusunun en düşük olduğu yer Tavas Bahçe Köyü, en yüksek olduğu yer ise hem Tavas hem de Milas'ta bulunan Çağırğan Cemaati'dir. Ortalama olarak her hanede iki

²¹ Yurt Ansiklopedisi, s.5868.

²² Serkan Sarı, **XV-XVI. Yüzyıllarda Menteşe, Hamid ve Teke Yörükleri**, Doktora Tezi, Isparta 2008, s.2.3.

ya da üç kişinin olduğu kabul edilir.²³ Yine bu dönemde Yunan isyanı ve Rus Harbinin etkisiyle kadın nüfusun erkeklerden daha fazla olabileceği düşünülmektedir. Menteşe kazalarında yaş gruplarının sayılarına bakıldığında 31-40 yaş arası grubun düşük olduğu görünür. Bunun sebebi verilen kayıplardan olması kuvvetle muhtemeldir.²⁴

1831 nüfus sayımında, Menteşe Sancağı Aydın Eyaletine bağlı olarak gösterilmiştir.²⁵ Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ilk nüfus sayımı verilerine göre Menteşe Sancağı'nın 1831 yılındaki nüfusu 49.830'u Müslüman, 2.578'i Gayrimüslim (Rum, Yahudi, Ermeni) olmak üzere toplam 52.460, 1860 yılında tamamlanan genel nüfus sayımı sonuçlarına göre 56.109'u Müslüman, 2.470'i Gayrimüslim olmak üzere toplam 58.579, 1881 / 82-1893 Osmanlı Genel Sayımı sonuçlarına göre 135.207'si Müslüman, 10.815'i Gayrimüslim olmak üzere toplam 146.022'dir.²⁶

Tablo 1: 1831 Nüfus Sayımına Göre Menteşe Sancağı Nüfusu ²⁷

Etnik (Erkek Nüfus)	Nüfus Sayısı
Müslüman Nüfus	49 867
Yabancı Müslüman	468
Kıpti	196
Rum, Ermeni, Yahudi	2 882
Yabancı Rum	52
Toplam	52 965

Menteşe Sancağı ve bağlı kazalarında üretilen ve ihraç edilen başlıca tarımsal ürünler şunlardır: Buğday, arpa, mısır, üzüm, bal, çavdar, susam,

²³ Mübahat, S. Kütükoğlu, "1830 Nüfus Sayımına göre Menteşe Sancağında Hane Nüfusu" **Osmanlı Araştırmaları XXIII**, İstanbul, 2003, s.79.

²⁴ Mübahat S. Kütükoğlu, "1830 Nüfus Sayımına göre Menteşe Sancağında Hane Nüfusu" **Osmanlı Araştırmaları XXIII**, İstanbul, 2003, s.80.

²⁵ Biray Tugay, "**Tarih Eğitiminde Yerel Tarih Araştırmalarının Yeri: Fethiye Örneği**", Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2004, s.20.

²⁶ Serdar Soylier, "XX. Yüzyılın Başlarında Menteşe Sancağının İdari ve Nüfus Yapısı", **ÇTTAD**, V/13, (2006/Güz), s.110.

²⁷ Mestan Avlar, "**XX. Yüzyıl Başlarında Aydın Vilayeti Salnamelerinde Menteşe Sancağı**", s.209.

palamut, çam fıstığı, nohut ve ığla yağı gibi ürünler ihraç edilir. Bunlar dışında bazı kazaların kendi özelliklerinden kaynaklı ihraç ürünleri bulunur. Bodrum' da tutulan ahtapot ve sünger gibi ürünler satılarak bunun karşılığında un değirmeni, sabun ve pirinç alınır. Milas Kazası'nda tarım ürünleri dışında halı ve seccade ihraç edilir. Fethiye'de de halı, seccade gibi ürünler ihraç edilir. Yine İstanköy körfezi sahillerinden senelik on milyon kilo portakal yetiştirilip ihraç edilir. Ayrıca yine bu bölgede eşine çok az rastlanan armut yetiştiriliyorsa da ulaşım ve nakliye zorluğu nedeniyle ihraç edilememiştir. Menteşe Sancağı'nda ticaret ağı gelişmiş olup, kuralları iyi bilen tüccarlar yetişmiştir. Özellikle birinci kalite tütün ihraç edilmiştir. Menteşe'nin sanayi alanında en önemli yeri dokumacılık ve dericilik alır. Muğla ipekli, pamuklu ve yünlü dokumacılıkta, Fethiye ve Milas halıcılıkta önemli üretim merkeziydi. Milas halıcılığı 18. Yüzyılda başlamış ve 19. Yüzyılda büyük bir gelişim sağlamıştır. Özellikle Gereme, Karacahisar halılarıyla ünlüydü. Fethiye'de ise Beşkaza kilim ve seccadeler dokunmaktaydı.

Menteşe Sancağı'nda ekonomik ve ticari hayatın 19. yüzyıl sonunda Rumların denetimi altında olduğu görölmektedir. Daha önceki dönemlerde denizcilik ve taşımacılık gibi alanlarda büyük rol oynayan Rum azınlıklar 19. yüzyıl ortalarından itibaren satışa çıkarılan devlet topraklarının mülkiyetini ellerine geçirerek toprak sahibi oldular. Bölgenin dağlık oluşu çoğu zaman ticaret mallarının nakliyesinin zorlaştırmaktaydı. Kıyılarda ise Yunanistan'a sık sık gidip gelen Yunan gemicileri yörenin ticaret etkinliğine imkân sağlamaktaydı. Menteşe Sancağı'nın ticaret hayatında yerli Rumların yanı sıra çevredeki adalardan gelen Yunan asıllık göçmenler de önemli rol oynamaktaydı.

19. yüzyılın sonunda Milas çevresinde gelişen zeytinyağı ve şarapçılık alanları Rumların el attıkları alanlar arasındaydı. Rumlar zeytinyağı, şarap fabrikaları kurmuşlar; ayakkabıcılık, terzilik, taşçılık, dülgerlik, gibi zanaat kollarında etkin rol oynamışlardır. Datça ve

Bodrum Rumları bardak, kâse, çanak yapım ve ticaretini ellerinde tutmaktaydılar. Ayrıca Bodrum Körfezi'ndeki kireç ocakları da Rumların elindeydi.²⁸

1.5. Osmanlı Devletinde Nüfus Sayımları

1.5.1. Modern Dönem Öncesi Nüfus Sayımları

“Nefs” in çoğulu anlamına gelen Nüfus²⁹ genel bir ifadeyle yeryüzünde sınırları belirli bir alanda ve zamanda bulunan insan sayısının toplamı olarak tanımlanmaktadır.³⁰

Nüfus çalışmalarının kökeni ise tarihte ilk kez hane kayıtlarının tutulması ile M.Ö 200. yıla kadar dayanmaktadır.³¹ Bununla birlikte dünyada nüfus çalışmaları bugüne kadar değişik biçim ve içerikte dönem dönem fakat devamlı bir şekilde ekonomik, toplumsal, askeri gibi nedenlerle değişim göstererek yapılmıştır.³²

Bugün elimizde olan ve Osmanlı nüfus yapısıyla ilgili olan verileri doğrudan yansıtan en erken kaynaklar XV. yüzyılın ortalarına aittir. Ancak bu kaynakların verdiği bilgiler sınırlıdır. 16. yüzyıldan itibaren ise bölge bölge yapılan sayımların sunduğu veriler nüfus özellikleriyle ilgili bilgiler elde edilmesine olanak vermektedir.³³

²⁸ Mestan Avlar, "XX. Yüzyıl Başlarında Aydın Vilayeti Salnamelerinde Menteşe Sancağı", s.187-190.

²⁹ Ferit Develioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitapevi Yay. Ankara, 1997, s.846.

³⁰ Tahir Kodal, “Türkiye Cumhuriyetinin İlk Genel Nüfus Sayımında Çorum Vilayetinin Nüfus Özellikleri”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.19, Sa.1, 2009, s.234.

³¹ Adnan Çimen, Sayım, Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlıda Nüfus Hizmetleri, **Gazi Üniv. İkt. ve İdari Bil. Fak. Der.** 14/3, 2012, ss.183-216. s.185.

³² Fuat Dündar, **Türkiye’de Nüfus Sayımında Azınlıklar**, Daz Yay, İstanbul. 1999, s.13.

³³ Osmanlı Devleti hükmettiği geniş coğrafyalarda nüfus sayımları yaparak nüfusu kayıt altına almıştır. Bu belgelerin büyük çoğunluğu akademik çalışmalara konu olmuş ve günümüzde bilim dünyasına kazandırılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz: Ercan Gördeğir ve Büşra Baran, 1836 (H. 1252) Tarihinde Van Eyalet Merkezinin Müslim

Tımar sistemine göre şekil alan devlet örgütleri, sahip olduğu toprak parçasını ve üzerinde yaşayan kişi sayısının bilinmesi açısından önemli veriler sunar. Bu nedenle Osmanlı devletinde tahrir yapmak ihtiyaçtır ve hatta zorunlu olarak görülmektedir.³⁴

Osmanlı imparatorluğundaki sayımlar günümüz nüfus sayım tekniğinden uzaktır dolayısıyla ilmi bilgiler elde etme amacından uzaktır. Asker almak ve vergi toplamak amacıyla yapılan bu sayımlar Türk-İslam devlet geleneği olup, Osmanlı Devletinde değiştirilerek uygulamaya konulmuştur.³⁵

Osmanlı devletinde yeni fethedilen yerlerde, tımar sistemini uygulayacağı topraklarda vergiye tabi olunacak ekonomik ve insan kaynaklarının tespiti amacıyla nüfus ve arazi sayımı yapılmıştır. Tahrire ihtiyaç duyulduğunda ve Padişah'ın değişmesiyle tekrar yapılırdı. Memleket tahriri olarak adlandırılan nüfus kayıtlarında erkek nüfusu ve ellerindeki toprakla kaydedilmişlerdir.³⁶

Kemankeş Kara Mustafa paşa sadrazamlığı döneminde (1638-1643), Sultan İbrahim'e sunulan layihada; "*Tahrir: Memleket yazımı*

Nüfusu Hakkında Bir Değerlendirme, **Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi**, 2(12): 2019, s. 900-912; Ercan Gördeğir, **2794 ve 2796 Numaralı Van Vilayeti Müslim Nüfus Defterlerinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi**, İksad Yayınevi, Ankara 2022; Yunus Koç, Osmanlı İmparatorluğu'nun Nüfus Yapısı (1300-1900), **Osmanlı**, C.IV, Ed. Güler Eren, YTY, Ankara, 1999, s.537; Büşra Baran ve Ercan Gördeğir, XIX. Asrın İlk Yarısında Menteşe Yöresi'nde Gayrimüslim Nüfus Hakkında Bir Değerlendirme, **Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi**, 2(11), 2019, 826-843., Doi: 10.26677/TR1010.2019.275.; Hanife Alaca, **1831 Tarihli Devrek Kazası Nüfus Defteri**, Çizgi Kitabevi, Konya, 2020.

³⁴ Adnan Çimen, **a.g.m.**, s.192.

³⁵ Ömer Lütfi Barkan, "Türkiye'de İmparatorluk Devirlerinin Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirlerinin Hakana Mahsus İstatistik Defterleri", (Yay. haz.: Hüseyin Özdeğer), **Osmanlı Devletinin Sosyal ve Ekonomik Tarihi-Tetkikler**, I, s.182-183.

³⁶ Adnan Çimen, "Sayım, Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlıda Nüfus Hizmetleri", **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 14/3, 2012, s.191; Hanife Alaca, "1579 Tarihli Mufassal Tahrir Defterine Göre Sigetvar Nahiyesi'nde Sosyal ve İktisadi Hayat", **Türkiyat Mecmuası**, 31(1), 2021, s. 37-38.

demektir. Gayet lazımdır. Otuz yılda bir kere tahrir-i memleketi kanundur. Amma gayet Müslüman ve dindar adamlar tayin olunup cümle mahrusa bir uğruna tahrir lazımdır” ifadesinde görüldüğü gibi, Defterdar Sarı Mehmet Paşa'nın; “Reayanın defteri dahi Divan-ı ali defterhanesine mazbut olup otuz senede bir tahrir olunup mürde ve marizleri ifraz ve hariç ezdefter olanları müceddeden deftere kaydettirmek lazımdır” ifadelerle tahririn önemi görülmektedir.³⁷

Tahrir sözlükte yazma, yazılma,³⁸ kaleme alma,³⁹ kaydetme, deftere geçirme anlamlarına gelmektedir.⁴⁰ Tahririn amacı fetihleri izleyen süreçlerde fethedilen bölgelerin gelir kaynak ve dökümlerini çıkarmak ve dirlik dağıtımının gerçekleştirilmesine imkân sağlamaktır. Bu tahrirlerin yenilenme süresi 30-40 senede bir ise de tahrire tabi tutulacak bölgenin özelliklerine göre bu süre değişebilmektedir. Tahrirler 1590'lı yıllara değin düzenli aralıklarla gerçekleştirilmiş olup bu tarihten sonra kapsamlı şekilde gerçekleştirilememiştir.⁴¹

Bundaki sebeplerin en başında tımar sisteminin önem kaybetmesi ile tahrir faaliyetlerini de terk edilmeye başlanmıştır.

Osmanlı devletinde nüfus sayımı niteliğinde olan ilk çalımsalar tahrir şeklinde oluşturulmuştur. Tahrirler mevcut vergi durumunu ve vergiye mükellef olan kişilerin sayısını belirlemek amacıyla yapıldı.⁴² Geçmişe eskiye dayanan tahrir yazımı tımar sistemine bağlı olarak yürütülüyordu. Tımar sisteminin icra edildiği yerlerde tahrir

³⁷ Enver Ziya Karal, **Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831**, Ankara, 1943, s.6.

³⁸ Ferit Develioğlu, **a.g.e.**, s.1021.

³⁹ Şemsettin Sami, **Kamus-i Türki**, Çağrı Yay. İstanbul, 2010, s.383.

⁴⁰ İkrâm Ertaş, **a.g.e.**, s.35.

⁴¹ Numan Elibol, **Osmanlı İmparatorluğunda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları**, Süleyman Demirel Üniv. İkt. ve İdari Bil. Fak., C.12, S. 2, 2007, ss.135-160, s.137.

⁴² Hanife Alaca, “XVI. Yüzyıl Başlarında Balkan Şehirlerinde Nüfus: Sağkol Kazaları Örneğinde Bir Tarihsel Demografi Denemesi”, **Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 10 (3), 2021, s. 1934.

uygulanıyordu. Osmanlı devletinde tahrir olunacak yer, devletin bölgeye gönderdiği emin ve kâtipler tarafından ve bölge kadısının yardımıyla yapılırdı. Tahrir işlemi tamamlandıktan sonra defterin bir kopyası defterhanede tutulurken, diğeri ise beylerbeyliğine gönderilirdi.⁴³

Amacına göre farklı şekillerde yazılan tahrirlerden biri olan mufassal defterlerinin girişinde bir kanunname bulunur, son dönem klasik eserlerinde ise fihrist bulunur. Hane sahibi dul kadınlar ve vergi ödemekle yükümlü olmayan kişiler kaydedilirdi. Bir başka örnek olan defter ise icmalde ise, dirlik sahibi kişinin geliri ve ismi verilirdi. Bu iki defter türünden farklı olan defter ise evkaf defterleridir. Bu defterlerde ise vakıf olarak ayrılan yerler hakkında bilgi verilmekteydi.

İcmal ve mufassal defterleri birbiriyle bağlantılıydı. Mufassal defterleri Tımar sistemi hakkında ayrıntılı bilgiler verirken, defterlerin toplu sonuçlarının yer alarak hazırlanan icmal defterlerinin kullanım amacı daha pratikti.

Klasik tahrir 17. yüzyılda değişime uğramıştır. Mukataa, avarız, cizye, tımar ve evkaf defterleri yerine; nüfus ve ekonomi temel alınarak daha ayrıntılı bilgiler sunan avarız hane defterleri, cizye muhasebe defterleri, evkaf tahriri ve evkaf yoklama, nüfus yoklama defterleri, vilayet muhasebe defterleri ve mevacic defterleri tutulmaya başlanmıştır.⁴⁴

Osmanlı devleti kuruluş yıllarından Tanzimata kadar sınırlarına kattığı toprakları nüfusu ile birlikte yazardı. Yazımındaki amaç, toprak gelirlerini tespit etmek olduğu için nüfusa dair çok az bilgi vardır. Ancak üretim biçiminde, toprak çiftlik ve aile birlikte düşünüldüğünde tahmini nüfus sayısı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Tanzimat öncesi yapılan

⁴³ Mehmet Öz, "Tahrir", **TDVİA. IXL**, İstanbul, 2010, s.427.

⁴⁴ Çimen, **a.g.m.**, s.193.

nüfus sayımlarında farklı metodlarla nüfus istatistikleri yapılmakta ve demografik sonuçlar ortaya çıkmaktadır.⁴⁵

Ancak bu gibi sayımlar 19. yüzyılın 2. çeyreğine kadar günümüzdeki anlamda birer nüfus sayımları olarak değil, genellikle toprak rejimi ve vergi sistemi dolayısıyla tımar ile doğrudan ilişkilidir. Nitekim bu çerçevede Osmanlı devleti yeni fethettiği memleketlerde kendi arazisini, toprağın mülkiyet ve tasarruf biçimini, vergi miktarını tayin ve tespit maksadıyla belirli zamanlarda tahrirler aracılığıyla istatistiki bilgiler edinilmiştir. Osmanlı Devletinde nüfus sayımları denilebilecek ilk çalışmalar tahrirler şeklinde kendini göstermiştir.⁴⁶

1.6. Osmanlı'da Gayrimüslim Tebaa Millet Sistemi

Millet kelimesi kökeninin farklı dillerde ve anlamlarda karşımıza çıktığı görülmektedir. İbranice, Aramice ve Arapça gibi kelime anlamına bakıldığında; İbranice ve Aramice de 'melel' kökünden türeyen bu kelime konuşmak, söylemek anlamındadır. Zamanla bu kelime 'mille' olarak değişmiş ve söz, kelime gibi anlamlar taşımıştı. Ayrıca Arapça'da 'izlenilen-gidilen yol' anlamıyla da kullanılmıştır. Kelimenin farklı anlamlar içermesindeki en büyük rol coğrafya ve yaşayış şekillerinin farklılık göstermesinden kaynaklanmaktadır. Millet kelimesi muhtemelen kendine sosyal hayatta yüklenen anlamdan da etkilenerek modern batıdaki 'nation' kelimenin karşılığıyla Farsça ve Türkçe'ye geçmiş ve bu dillerde siyasal olmakla birlikte sosyal içerik kazanmıştır.⁴⁷ Osmanlıda 'millet' kelimesi din ve kültürel bir boyut taşıyorken; Arapça

⁴⁵ Nuri Adıyke, "Temettuat Sayımları ve bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri, **OTAM**, Ankara, Sa.11, s.769.

⁴⁶ İkrâm Ertaş, Hicri 1261-Miladi 1845 Tarihli Diyarbakır Merkez Kazası Gayr-i Müslim Nüfus Defteri Transkript ve Değerlendirilmesi, Batman Üniv. Sosyal Bil. Enst., (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Batman 2017, s.35-36.

⁴⁷ Recep Şentürk, "Millet", **D.İ.A.**, "Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi", C.30, İstanbul, 2005, s.64.

da ‘söz’ anlamına gelip ‘tanrının sözü etrafında toplananlar’ anlamına gelmekteydi.⁴⁸

İslami literatürde Millet sisteminin ortaya çıkışı, Osmanlı imparatorluğu sistemine bakıldığında Millet tabiri; dini bir topluluğu karşılayan aynı zamanda geniş bir cemaati yansıtmakla birlikte, aynı dili konuşan topluluğu ve bir ibadethanede ibadet eden aynı inançtaki insanları ifade etmektedir.⁴⁹

Millet sisteminin Osmanlı yönetiminde uygulanışı coğrafyadan coğrafyaya farklılık göstermiştir. Bu kurum İslam’daki zımmiyet ile aynı düşünülmüş ise de arada farklılıkların olduğu söylenilebilir. Zımmiyet Osmanlıda Müslüman olmayan tebaa için kullanılmıştır. Ancak zımmiyet tabirine Osmanlı metinlerinde çok az rastlandığı söylenilebilir. Örneğin; Şer’iyye sicillerinde kaydı yapılan kişi gayrimüslim ise zımmi olduğu belirtilmiştir. Bu örnek dışında Osmanlı söyleminde cemaat olarak zımmi terimine pek rastlanmaz.⁵⁰

Bu sebeple Osmanlı Devletinde farklı milletlerin sosyal, siyasal ve yasal konumları dinsel ve mezhepsel özelliklerine göre şekillenmiştir.⁵¹ Buna göre Osmanlı Devletinde ‘Millet’ kelimesi İslam literatüründeki anlamına uygun şekilde bir sözü veya vahiy kitabını kabul eden cemaatler için kullanılmış ve bu sistemde her millet gurubu içinde hiyerarşik olarak ve inandıkları dinin hükümlerince düzenlenmiştir.⁵² Bu

⁴⁸ İlber Ortaylı, **Avrupa ve Biz**, İstanbul, 2008, s.62.

⁴⁹ Bilal Eryılmaz, ‘**Osmanlı Devletinde Gayri Müslim Tebaanın Yönetimi**’, 1996, s.16.

⁵⁰ Nuri Adıyeye, “İslahat Fermanı Öncesinde Osmanlı İmparatorluğu’nda Millet Sistemi ve Gayrimüslimlerin Yaşantılarına Dair”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, C.4, 1999, s. 255.

⁵¹ Gürsoy Akça, “Osmanlı Millet Sisteminin Dönüşümü”, **Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırma ve uygulama Merkezi Dergisi**, C. VI, Sa.1, s.57-64.

⁵² Ayşe Almıla Gök, “Osmanlı İmparatorluğunda Gayri Müslimler: Millet Sistemi, Tarihi Gelişimi ve Milletlerarası Anlaşmalar”, **Türkiye ve Siyaset**, Sa.3, Ankara, 2001, s.101-108.

çerçevede Osmanlı devletinin egemenliği altında bulunan toplulukların din veya mezhep esasınca örgütlenip yönetilmesine ‘millet sistemi’ denir.⁵³

Gayrimüslimlerin yapılandırılması hakkında İlber Ortaylı: “*aynı mezhepten olup farklı dilleri konuşan ve aynı dili konuşup farklı mezheplere mensup olan gruplar oluşturmaları*” bu etnik gurupların kapalı kompartımanlar halinde yaşamalarına sebep olmuştu diye izah etmektedir. Bu durum maddi kültür ve hayat tarzında karşılıklı etkileşimi belli ölçüde tutarak, bu durum bir Osmanlı hayat tarzı biçimini ortaya çıkarmışsa da, yazı, düşünce ve bilimde ortak bir Osmanlı kültürünün doğmasına, gelişmesine engel olmuştur.⁵⁴

Devlet, gayrimüslimleri dini ve dâhili işlerinde serbest bırakmış ancak cemaat liderlerinin seçimi konusunda ve bunların dini yetkilerinin yanı sıra idari vazifeleri de olduğundan, müdahil olmuştur. Gayrimüslimlerin vasiyet, evlenme ve boşanma gibi medeni haklarını kendi dini ve hukuki vecizelerine göre idare ve tanzim yetkisine sahip olmuşlar.⁵⁵

Osmanlı devleti, İstanbul’u fethinden sonra İmparatorluk haline gelmiştir. İmparatorluk özelliklerinden olan; emperyal ideoloji ve pratikliklere sahip olmuş, ayrıca oluşumunda çokluklara yer vermiştir. Osmanlı devlet sistemi bu iki özelliğe sahip bir yönetim sistemine göre şekillenmiştir. Yayılmacılık politikası gereği; kelimetullahın yayılması, nizam-ı âlem ve cihadı ön planda tutarak şekillenmiştir. Bu uygulamanın biçiminde egemenliği altına alınan toplulukların yerel ve geleneksel hayatlarını devam ettirerek sağlamışlardır. Osmanlı egemenliği altına giren bu topluluklar kendi kimlikleriyle dâhil olmuş ve sistem çok

⁵³ Eryılmaz, a.g.e, 1996, s.17.

⁵⁴ İlber Ortaylı, “Osmanlı İmparatorlunda Millet”, **Tanzimattan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi**, C.4, (1985), s.996.997.

⁵⁵ Gülnihal Bozkurt, **Alman-İngiliz Belgelerin ve Siyasi Gelişmelerin Işığı Altında Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşların Hukuki Durumu(1839-1914)**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1996. s.14-23.

etnikli, çok kültürlü ve çok dinli bir şekle bürünmüştür. Bu sebeple imparatorluk kavramının temeli olan çoklu yapılar sağlanmış olmuştur.

Osmanlı devlet sistemi idaresinde oluşan farklılıklar karşısındaki tutumuna bakıldığında asimilasyon veyahut entegrasyon olmamıştır. Oluşturulan bu sistemde sadece segregasyondan söz edilebilir. Toplumda egemen unsurlar ya da çoğunluk unsurlardan farklı olanları yani ötekini idari ve hukuki sisteme dâhil etmede üç farklı yol izlenmiştir ki bu uygulamalar insanlığın bireysel hak ve özgürlüklerinin gelişimine de paraleldir. Bunlar; entegrasyon, asimilasyon ve segregasyondur. Asimilasyon sisteminde ötekini yok edip, farklılıkları ortadan kaldırmaya yöneliktir. Tarihsel süreçte dini, siyasi ve etnik olarak izlenen bu yöntemde öteki topluluğun çoğunluğa uyum sağlayıp ancak kendi farklılıklarını gizlemesiyle mümkündür.

Entegrasyon; çoğulculuğun kutsandığı yöntemdir, ancak modern toplumların ideası haline gelen bu yöntem farklılıklar taşıyan unsurları toplumun zenginliği olarak kabul eder. Bu sistemin amacı bireye dinsel, dilsel, kültürel tüm farklılıklarıyla bireye eşitlik sağlamaktadır.

Segregasyon, toplumu ayrımcılık üzerine kurgulayıp öteki denilen toplumsal grubun veya grupların farklılıklarını koruma ve bu farklılığı gelecek kuşaklara aktarma hakkı vardır. Bunun üç temel koşulu vardır. Bunları Nuri Adıyeke şu şekilde belirtmiştir: “*Birincisi egemen unsurun kabul ettiği bir cemaate mensup olmak. İkincisi, farklılıklarını kendi toplumsal kategorizasyonu içinde, kendi kalın duvarları arkasında (Osmanlı örneğinde Millet Sistemi) yaşamak ve üçüncü en önemlisi bunun karşılığında çoğunluktan ya da egemen unsurdan (Osmanlı örneğinde Müslümanlar/Millet-i Hâkime) farklı hukuka tabi olmak, ya da kısaca eşitsizliğe razı olmak.*”⁵⁶

⁵⁶ Nuri Adıyeke, “Osmanlı Millet Sistemine Dair tartışmalar ve Siyasal Bir Uzlaşma Olarak Osmanlı Millet Sistemi”, *Yeni Türkiye*, Sa.60, 2014, s.2.

Sistemin kökeni ‘zimmi’ geleneğine dayanmaktaydı.⁵⁷ Osmanlı Devlet sistemi Müslüman olmayan nüfusa yönelik politikasını yukarıda ana hatları çizilen gelenek çerçevesinde şekillenmişti. Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethinden sonra gerçek bir imparatorluğa dönüşürken ‘millet sistemi’ni de kurmuş oldu ve Fatih büyük bir törenle Rum-Ortodoks kilisesinin başına Katolik karşıtı olan Ortodoks din adamı Georgios Scholarios’u ataması ve ona ‘millet başı’ ünvanını vermesi Ortodoks Kilisesini yeniden oluşturdu.⁵⁸ Ayrıca Hıristiyanlık merkezi olarak ‘ekümenik kilise’ ünvanıyla İstanbul’daki patrikliğe İskenderiye ve Antakya’ ya karşı üstünlük vermemiş,⁵⁹ bu iki eski patriklik Yavuz ve Kanuni dönemlerinde İstanbul’a bağlanmışlardır.

Osmanlı İmparatorluk bünyesinde kalabalık gruplardan olan Ermenilere, Ermeni Patrikhanesi kurarak (1461), Bursa metropoliti Ovakim’i patrik olarak başına atayacaktır.⁶⁰ Fatih Musevileri de bir hahambaşı başkanlığında millet olarak düzenlemiş, Rum Ortodoks Patriğine verdiği yetkileri hahambaşına vererek Musevi milletini kendine bağlamıştır.⁶¹

Osmanlı devletinde sünni Müslümanlar etnik kökenlerinden bağımsız olarak ümmetin asli unsuru olarak kabul görüldüğünden yönetim işlerini üstlenmişlerdir. Gayrimüslim olan Hıristiyan ve Yahudiler zimmet ehli olduklarından din ve vicdan özgürlüğüne sahip olduklarından bağımsız hareket etmişlerdir. Osmanlılarda Türk-İslam devleti geleneği özelliği gösterdiklerinden dolayı “öteki“ olan

⁵⁷ Bilal Eryılmaz, “Osmanlılarda Millet Sistemi”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, İstanbul, 1996, s.228.229.

⁵⁸ İlber Ortaylı, **Osmanlıda Milletler ve Diplomasi**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2008, s.3-25.

⁵⁹ İlber Ortaylı, “Osmanlı İmparatorluğunda Millet”, **Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi**, C.4, 1985, s.998.

⁶⁰ Bozkurt, **a.g.e.**, s.12-13.

⁶¹ Ortaylı, **a.g.e.**, s.1000-1001.

gayrimüslimlere yaşam alanını paylaşmak konusunda tarihi bir örnek sunmuşlardır.⁶²

Osmanlı devletinde çok kültürlülük Osmanlı millet sisteminin temel dayanağı olmakla birlikte bu teşkilata, fethettiği bölgeyi Darü'l-İslama katmasıyla buradaki kitap ehlinin (Ehl-i zimmet) himaye altına alınmasıyla İslam devlet idaresi altına girmesinden doğan bir teşkilat olarak hukuki varlığına oluşturulmuştur.⁶³

İslam'ın esaslarından biri olan “ümme” anlayışına dayanan sistemin en iyi şekilde uygulayan Osmanlılar oluşturmuştur. Yarım yüzyıl boyunca boyunduruğu altında yaşayan ve birbirinden farklı birçok milleti kendi kültür yapılarını koruyarak egemenliği altında barış içinde yaşatan Osmanlılar oluşturmuştur.⁶⁴

Osmanlı devleti kendi egemenliğini boyunduruğu altındaki grupları kesin bir çizgide ayrı tutması sağlıyordu. Bu durum Osmanlı siyasal yönetiminde oluşturulmuş dengeydi. Bu sayede toplum daha kolay akılcı bir yöntem ile yönetilmişti.

Toplumsal yapı organizasyonunun temelini oluşturan millet sistemi, cemaat-millet sistemi arasında geçişi kesinlikle yasaklıyordu. Özellikle Müslüman milleti içerisinde geçiş çok daha zordu. Çünkü İslam düşüncesinde İslam'dan ayrılıp, başka bir milletin içine girmek kesinlikle yasaktı. Bu konuda en ufak müsamaha gösterilmemişti.⁶⁵

⁶² Yusuf Oğuzoğlu, **Osmanlı Devlet Anlayışı**, İstanbul, 1999, s.145-147.

⁶³ Arshi Khan, “Osmanlı İmparatorluğu: Çok Kültürlülüğün Doğulu Mimarı”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, C.4, Ankara, 1999, s.229-235.

⁶⁴ Bilal Eryılmaz, “Osmanlı Devletinde Farlılıklara ve Hoşgörüyeye Farklı Bir Yaklaşım”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, C.4, Ankara, 1999, s.236-241.

⁶⁵Nuri Adıyeke, “İslahat Fermanı Öncesinde Osmanlı İmparatorluğu'nda Millet Sistemi ve Gayrimüslimlerin Yaşantılarına Dair”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, C.4, Ankara, 1999, s. 256.

Osmanlı devleti modern ulus devletlerinin ve sömürge yönetimlerinin uygulamalarından çok farklı bir yöntem uygulayarak, milletlerin farklılıklarını ortadan kaldırma yoluna gitmemiş, aksine farklı kültürleri, yaşamları ve inançları bir arada yaşatabilmeyi amaçlamıştır.⁶⁶

Buna göre millet sisteminde cemaat salt bir topluluk olarak değil aynı zamanda idari bir topluluk niteliği kazanmaktadır. Osmanlı devlet yönetimini güvenliğini mali ve askerlik gibi konuları sınırlandırmış; ancak eğitim haberleşme, nüfus, dini işler, sosyal güvenlik ve vakıf hizmetleri gibi ya da dini esasa dayalı işleri millet teşkilatlarına yürütülmek üzere gayrimüslimlere bırakmıştır.⁶⁷

Osmanlı devleti millet sisteminde ortaçağ yönetim geleneklerine uygun bir şekilde bireysel mensubiyet değil, cemaat mensubiyet esas alınmıştır. Bu anlamda devlet bireye toplumsal statü kazandıran cemaatleri muhatap almıştır.⁶⁸

Toplumun gruplara ayrılmasındaki temel amaç çok unsurlu bir mozaik imparatorluğu yönetiminde, insanların birey olarak değil cemaat olarak devlet tarafından muhatap alınması noktasıdır.⁶⁹

Osmanlı Devlet sistemindeki bu uygulamaya bakıldığında; hem Gayri Müslimlerden hem de Müslümanlardan istenilen şeyin *itaat ve vergi* olduğu ortaya çıkmaktadır. Reayanın da yönetimden beklentisi; can güvenliğinin sağlanması, vergi dâhil her konuda adalet istenmesi ve inançlarını rahat yaşayabilecekleri yerel ve kültürlerinin korunabileceği ortamıdır. Osmanlı idari yönetimi ile reayanın bu isteğine tam anlamıyla *millet sistemi* cevap vermektedir.⁷⁰

⁶⁶Yuluğ Tekin Kurat, “Çok Milletli Bir Ulus Olarak Osmanlı İmparatorluğu”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, C.4, Ankara, 1999, s.217-222.

⁶⁷Eryılmaz, **a.g.e.**, s.238,1999.

⁶⁸Akça, **a.g.e.**, s.57-65.

⁶⁹Uğur Kurtaran, “Osmanlı İmparatorluğunda Millet Sistemi”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sa.8, 2011, s.62.

⁷⁰Adıyeke, **a.g.e.** s.10.

Osmanlı millet sistemi altı asır gibi süreç içerisinde aynı yapı içerisinde geçirmemiş, değişen şartlar ve zamanla bu sistemde düzenlemeler veya değişimler oluşturulmuştur. Bu değişimde etkili olan unsur batı olmuştur.⁷¹

1.6.1. Millet Sisteminde Dönüşüm: XIX. Yüzyılda Millet Sistemi ve Gayrimüslim Nüfus

Devlet idaresini kolaylaştırmak amacıyla uygulanan millet sistem devletin gücüne paralel uzun yıllar düzenli bir şekilde işlenmişti.⁷²

17. yüzyıl kadar Osmanlı yönetimi Hıristiyan devlet yönetimine tercih eden gayrimüslimler 17. yüzyıl sonrasında Osmanlı devletinden koparak farklı kültürlere yönelmişlerdir.⁷³

18. yüzyılda Avrupa ile ticari ilişkilerin artmasıyla Fenerli Rum tüccarlarının gücü artmış, giderek Patrikhane içinde söz sahibi olmaya başlamışlardır. Eflak ve Boğdan gibi bölgelerde Slav ve Leh vb. gibi nüfus Rumlaştırılmaya çalışılmış, zenginleştirilip batılı eğitimle Bizans'ı yeniden canlandırmayı amaçlamışlardır.

18. yüzyılın sonuna kadar imparatorluğun unsuru ve devletin dikkatle gözettiği ve toplumsal dengenin en önemli unsuru olan bu sistem Küçük Kaynarca Antlaşmasıyla bir dış soruna dönüşecek ve imparatorluğun çözülüş sürecini hızlandıracaktı.⁷⁴

19. yüzyıl dünyanın çok hızlı geliştiği bir dönemdi. Eski dönemin temel referansı olan gelenek yerini hızlıca gelişen ve yayılan

⁷¹İlber Ortaylı, "Osmanlı İmparatorluğunda Millet Sistemi", **Türkler**, C.X, Ankara, 2000, s.216-220.

⁷²Ayşe Almila Gök, **a.g.m.**, s.107.

⁷³Uğur Kurtaran, "Osmanlı İmparatorluğunda Millet Sistemi", **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sa.8, s.63.

⁷⁴ Kemal Karpat, **Osmanlı'da Değişim, Modernleşme ve Uluslaşma**, Çev. Dilek Özdemir, İmge kitapevi, Ankara, 2006. ss.358-364.

modernizme bıraktı.⁷⁵ Değişen zaman ve şartlarla bu sistemde bir takım bozulmalar olmuş ve neticesinde düzenlemeler yapılmıştı. Yapılan değişimler ise Batı etkisidir.⁷⁶ İlber Ortaylı'nın bu konu üzerinde görüşü şu şekildedir; “Bizim 19. asırla birlikte, insanlar çok değişik bir yapının içine giriyorlar. Bizim 19. asırdaki reformlarımız, hem reformdur hem değildir. Reformdur, çünkü bu yapı değişmektedir. Değildir, çünkü çok eskiden kalma adetler devam etmektedir.”⁷⁷

Osmanlı Devletinin hem Avrupa karşısında vermek zorunda olduğu tavizler hem de farklılıkları bir arada tutma isteği adına yaptığı düzenlemeler millet sisteminde oluşturulan düzeni bozmuştur. Modern dünyanın ve milliyetçi hareketlenmelerin alev aldığı bu dönemde *millet sistemi* daha fazla uygulanamamıştır.⁷⁸

Millet sistemi ile toplumda oluşturulan düzen değişen dünya şartları nedeniyle 19 yy. bozulmaya başladı. Değişimin olduğu bu dönemde II. Mahmut: “Ben tebaanın Müslüman'ın camide, Hıristiyan'ını kilisede, Musevi'sini de havrada fark ederim. Aralarında başka bir fark yoktur. Cümlesi hakkındaki muhabbet ve adaletten kavidir ve hepsi hakiki evladımdır” sözü ile mevcut düzenin korunmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.⁷⁹

Avrupalı ülkelere ard arda verilen ticari imtiyazlar ve buna bağlı olarak Osmanlı askeri gücünün zayıflaması ile Batılı devletlerin Osmanlı hâkimiyet alanlarına bilhassa Ortadoğu'ya ticari, askeri, siyasi ve kültürel olarak dâhil olması, bu ülkelerde Osmanlıların gerçekleştirdiği cihanşumüllük fikrini temelden sarsmış oldu.⁸⁰

⁷⁵ Adıyeke, **a.g.e.**, s.11.

⁷⁶ Kurtaran, **a.g.e.**, s.63.

⁷⁷ İlber Ortaylı, **Üç Kıtada Osmanlılar**, İstanbul, Mayıs 2011, s.69.

⁷⁸ Almıla Gök, **a.g.e.**, s.107.

⁷⁹ Yavuz Ercan, **Toplu Eserler: Osmanlı Devletinde Müslüman Olmayan Topuluklar (Millet Sistemi)**, Turhan Kitapevi, 2006, s.198.

⁸⁰ Cevdet Küçük, “Osmanlı Devletinde “Millet Sistemi””, **Osmanlı Toplum**, C.4, 1999, s.208-216.

Osmanlı devleti idaresini kolaylaştırmak gibi pragmatik bir anlam taşıyan sistem, devletin gücüne paralel olarak yüzyıllar boyunca işlemiştir. Devletin gücünün azalmaya başlamasıyla yaşanan sıkıntılar milletlere de yansımıştır.

Osmanlı devletinin Avrupa karşısında antlaşmalarla vermek zorunda kaldığı tavizler ve farklı etnik milletleri bir arada tutma adına yaptığı ıslahatlar millet sisteminin çöküşünü hızlandırmıştır.

Modern dünya ve ayrılıkçı hareketler karşısında millet sisteminin daha uzun süre hayatta kalması veyahut bu sistemi devam ettirmek oldukça zordu. Nitekim dini ve kültürel hürriyetlerini sağlayan gayrimüslimler sırası geldiğinde bu durumu Osmanlı ya karşı kullanmışlardır.

Toplum bütünlüğünü korumak amacıyla 19. yüzyılda üretilmiş olan Osmanlıcılık, milli bir arayış içine girmiş guruplar tarafından topyekün bir şekilde benimsemesini beklemek çok güçtü. Osmanlıcılık sadece devletin asli unsuru olan Türkler tarafından benimsenmişti.⁸¹

Bu çerçevede Osmanlı Gayrimüslimleri 19. yüzyıl başından beri bugünkü anlamda millet olarak ortaya çıkmak için birtakım faaliyetlere başladılar. Batılı güçlerin kışkırtması ve desteğiyle ayaklanan Balkan milletlerinden Yunanlar bağımsızlık almasıyla (1830) millet sistemi kuramı ilk defa çöktü ve bu süreç diğer bağlı vilayet ve beyliklerin devlete karşı daha sert isyanına neden olmuştur.⁸²

Osmanlı topraklarında yaşayan gayrimüslimler için uygulanan geniş hak ve özgürlükler tanıyan ıslahatlar, millet sisteminde oluşan sorunu çözemedi. Müslüman olmayan topluluklar arasında huzursuzluk

⁸¹ Almıla Gök, s.101-108.

⁸² Kurtaran, **a.g.e.**, s.64.

ve devlete karşı eylemler devam etti. Gayrimüslimlerin asıl amacı geniş hak ve özgürlükler değil bağımsızlıktı.⁸³

Genel olarak belirtildiği gibi Osmanlı devleti pek çok etnik guruptan oluşan mozaik şeklindeydi. Avrupa’da yayılan milliyetçilik akımı ile Osmanlı Devletinin benimsediği millet sistemi kavramı uyuşmuyordu. Milliyetçilik kavramının içeriğince ‘Milli Devlet’ olma isteği Osmanlı devletinde büyük tehlike arz ediyordu. Bu akımı önleme adına tedbirler alınmalıydı ve bu anlamda ilk reformu Padişah II. Mahmut başlatmış olacak ve ardından Abdülmecit ve Mustafa Reşit Paşanın etkisiyle de Tanzimat Fermanı, yeniliklerin başlangıcı olarak, hazırlanmıştır.⁸⁴ *“Tanzimat, 3 Kasım 1839 tarihinde ilan edilen Gülhane Hattı Hümayunu ile 18 Şubat 1856’da yayınlanan Islahat Fermanı’nın hüküm ve uygulamalarını anlatan bir kavramdır. Bu bakımdan Tanzimat, 1839’dan başlayarak 1876 yılına kadar olan 37 yıllık bir dönemi kapsar. Bu dönem Türk siyasi ve idari kurumlarıyla toplum hayatının Batı’ya resmen açıldığını ve ondan etkilenmeye başladığı bir sürecin en önemli dönemini oluşturur. Bu değişme sürecinde, Batılı kurum ve sistemlerle Osmanlı kurum ve diğerleri uzlaştırılmaya çalışıldı; bunlar zamanla şiddetli bir mücadeleye girişti.”*⁸⁵

Tanzimat fermanı toplumda yaşanan dağılmanın önüne geçmek ve kopan bağları yeniden canlandırmak amacıyla ilan edildi. Avrupalı devletlerin müdahaleleriyle de gayrimüslim tebaanın, Türk ve Müslüman olan diğer cemaatlerin içinde ferah yaşamalarını sağlamaktı. Ancak 3 Kasım 1839’da ilan edilen Tanzimat Fermanının içeriğinin kanun hükmünde olmayışı ve ayrıca beklenen isteklere cevap vermeyişi söz konusuydu. Devletin sınırları içerisinde yaşayan Müslim ve gayrimüslim tüm tebaanın can, mal ve namus güvenliğini korumanın dışında kalan, kanun hükmünde olabilecek kararları ise kanunların

⁸³ Ercan, **a.g.e.**, s.198.

⁸⁴ Bozkurt, **a.g.e.**, s.40.

⁸⁵ Bilal Eryılmaz, **Osmanlıda Millet Sistemi**, Ağaç Yayıncılık, İstanbul, 1992, s. 55.

yargısına bıraktığı bilinir. Dolayısıyla yapılacak kanunlar ve verilen hükümler din farkı gözetmeksizin herkese eşit olarak uygulanacaktı.

Şer'i hükümlerin ölçü alınması Müslümanlar için bir yenilik getirmediğinden asıl sorun olan devlet ile tebaa arasında kanunlar belirlenmeden nasıl anayasal ilişki kurulacaktı. Tanzimat'ın esas amacı devlet ile tebaa arasında bağın kurulmasıydı ancak böyle bir durumun yaşanması belirsizlik ve çelişkilerin var oluşu Avrupalı devletlerin müdahalesini beraberinde getirecekti; özellikle İngiltere'nin. Avrupalı devletler Tanzimat reformunun uygulanmayacağı düşüncesi ve Osmanlı Devletinde yaşayan milletlerin bağımsızlığı için, 1774 de imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması ile alınan kararların arasında Ortodoks koruyuculuğunu üstlenen Rusya'ya karşı 1853-1856 yıllarında Kırım Savaşı yapıldı. Osmanlı Devletinin koruyuculuğunu İngiltere ve Fransa yapacaktır. Zayıf düşmüş Osmanlı devletini himaye etme düşüncesinin yanı sıra Rusya'nın Osmanlı topraklarına girmesiyle meydana gelecek ekonomik güç çatışması sebebiyle savaşta Osmanlı'yı yalnız bırakmayacaklardır. İngiltere ve Fransa'nın desteğiyle Rusya'ya yapılan bu harpte zaferle çıkan Osmanlı devleti başarının bedelini daha ağır şekilde olacaktı.

1856 Paris Barış Anlaşması içeriğinde gayrimüslim cemaatlerin mevcut durumlarının iyileştirilmesi üzerinde durulmuştu. Kırım harbinde Osmanlı devletine destek olan Avrupalı devletlerin istekleri Rusya'nın isteklerinden daha fazla imtiyaz istiyorlardı. Ancak Osmanlı Devleti yönetimi Fatih sultan Mehmet'in gayrimüslimlere tanıdığı imtiyazlardan daha fazlasını vermeyi reddediyorlardı. Fransa'nın tavsiyesi ile Osmanlı devleti cizye ve haracının kaldırılacağını, reayanın orduda ve memuriyette görevlendirilip yükselebileceğini ve ibadet yerlerinin yapımı ve onarımı için izin almadan hareket edebileceklerdi. Ancak bunlar Avrupalı devletlerce yetersiz bulunuyor ve daha fazla imtiyaz istiyorlardı. Öyle ki Şeyhülislam, sadrazam, İngiliz ve Fransız

elçilerinin oluşturulduğu bir toplantıda Tanzimat Fermanı maddelerine ek olarak ve hatta yeni hükümlerin yazılı olduğu bir ferman, Islahat Fermanı 1856'da yayınlandı.⁸⁶

Tanzimat fermanının tamamlayıcısı olarak tanımlanabilen Islahat fermanı hukuki açıdan gayrimüslim tebaanın devlet tarafından Tanzimat ilkeleri içinde yaşayacaklarını onaylayan ancak gayrimüslimleri Müslümanlardan ayıran eski haklarını açık bir şekilde belirten fermandır. Osmanlı yönetimi içerisinde bulunan tüm cemaatler arasında bir ayrımın olmayacağını belirten bir fermandır.⁸⁷

Islahat Fermanı, Tanzimat Fermanı gibi anayasal özellikleri içinde barındırmaz. Tanzimat fermanında vaat edilen hükümleri gerçekleştirmeye mahal verecek söz konusu yenilikleri sayar. Ferman içeriğinde şer'i hükümler söz konusu değildir. Gayrimüslimler için askere alım ve cizyenin kaldırılması ayrıca gayrimüslimler için hakaret sözlerinin kullanılmaması şartı ile hukuki biçimde şekillendirilmişti. Mahkemede şahitlikleri ve tanıklıkları da kabul edilecekti.

1856 Islahat Fermanı cemaatler arası eşitliği hükmü, Müslümanlar tarafından hoş karşılanmadı. Suriye'de başlayan büyük bir kargaşa ortamı Cidde'de de yer aldı. Müslüman ve Hıristiyan guruplar arasında anlaşmazlık ortaya çıktı. Olaylar İngiliz ve Fransız konsoluklarının öldürülmesiyle büyümüş ve Lübnan'da büyük bir isyana sebebiyet vermiştir. Uzun süren bu kargaşa ortamından sonra 9 Haziran 1861'de Lübnan Nizamnamesi imzalandı.

1856 Fermanının, bütün tebaaya eşitlik vermiş olmasına Gayrimüslimlerde tepki gösterdiler. Çünkü Osmanlı Devletinde toplumda milletler arası itibar kademesi ve imtiyazları birbirlerinden

⁸⁶ Cevdet Küçük, "Osmanlı İmparatorluğu'nda "Millet Sistemi" ve Tanzimat", **Tanzimat**, Ed. Halil İncılık, Mehmet Seyitdanlıoğlu, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 2012, s.550.551.

⁸⁷ Gülnihal Bozkurt, **Batı Hukukunun Türkiye'de Benimsenmesi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2010, s.49.

farklıydı. Toplumsal sınıf düzeni yukarıdan aşağıya doğru; Müslümanlar, Rumlar, Ermeniler ve Yahudilerdi. Rumların Yahudilerle denk tutuluyor olması hoş karşılanmıyordu aksine İslam'ın üstünlüğüne tabii oldukları söylemleri durumu daha karmaşık hale getirmişti.

Osmanlıda yaşayan azınlıkların Tanzimatla bilhassa Islahat fermanının yayınlanmasıyla elde ettiği haklar, Müslümanlara göre daha iyi koşullarda yaşamalarını sağlamıştır. Avrupalı devletlerin korumacı politikası ile ekonomik anlamda güçlenen ve zamanla siyasi haklara da sahip olan gayrimüslimler öyle ki Anadolu'da 'millet' terimi adı altında gelişme imkânı buluyorlardı. Tanzimat dönemiyle meydana gelen kanunlaşma şeriatın sınırlarına dokunurken, azınlıkta olan nüfus; zimmiler için sessizce büyük değişimler getirmiştir. Islahat fermanının gayrimüslimlere kattığı bir yenilik ise hem laikleşmeyi hem de millileşmeyi aynı anda yaşamalarıdır. Ancak millet olmalarına engel olan tek şey ise kendi toprak parçalarının olmayışıydı.⁸⁸

Islahat fermanı ile Fatih Sultan Mehmet'ten süregelen zımmilere verilen hakların korunmasının yanı sıra bu yeni şartlar ve ihtiyaçları gözetilerek yeniden düzenlenmesi adına nizamnameler yayımlandı. Yeni oluşturulan bu nizamnameler gayrimüslim cemaatler için yeniden hukuki yapılanma demektir. Bu zamana kadar bütün yetkiler ruhani liderlerin elindeydi. Ancak karar organı yeniden düzenlenmiş ve âdemi merkezîyetçi bir yöntemle hazırlanmıştı nizamnameler.

25 Nisan 1861'de Rum Nizamnamesi yürürlüğe konuldu. Patrik ruhani ve cismani bir reis olarak Ortodoks Hıristiyanlarının dini ve dünyevi nizamnamede söz sahibidir. Patrik Nizamnamenin uygulanmasında ve cemaati ile Babı Ali arasındaki ilişkileri düzenlemekle sorumlu kişidir. Rum Nizamnamesinde üç farklı meclis

⁸⁸ Küçük, **a.g.e.**, s.551.552.

oluşmaktadır. Bunlar; “Ruhani Meclis”; Ortodoks cemaatinin ruhani hükümetidir ve toplamda 12 metropolitte oluşmaktadır. İkincisi, “Karma Meclis”; laik bir meclis olup 4’ü psikopos ve 8’i avamdan olmak üzere toplamda 12 üyesi vardır. Bu meclis hastane, hayır kurumları ve kiliselerin mali sorunları ve yönetimiyle ilgilidirler üçüncüsü ise “Umumi Meclis”; Karma ve Ruhani meclis üyelerinin seçimiyle oluşan meclistir. Bu meclisin en önemli görevi Patrik’i seçmektir.

18 Mart 1863 yılında Ermeni Nizamnamesi yayımlandı, nizamname içeriğinde Rum’larda olduğu üç ayrı meclisten oluşmuştur. Gregoryan Ermenilerin başında bulunan Patrik 35 yaşını doldurmuş olması ve Osmanlı tebaasına bağlı olması şartıyla psikopos sınıfından seçilmekteydi.⁸⁹ Ermeni cemaatine tasdik edilen bu nizamname anayasa hükmündeydi. Tanzimat reformları açısından hukuki, mali, idari ve eğitim işleriyle Ermeni millet meclisi meşguldü. Anayasal kararlar ‘millet’ olma bilincini güçlendirecektir. Ekonomik açıdan zenginleşen Ermeniler, reformlarla siyasi yetkileri de kullanıp güç kazanmışlardır. Ve hatta 19. yüzyılın sonuna değin ortaya çıkan “Ermeni Meselesi”nin sebeplerinden biri bu yeniliklerin bu cemaatlere tanınan haklarla güçlenmiş olmasıdır.⁹⁰

Toplumsal yeniliklerin devam ettiği Tanzimat döneminde, Yahudi cemaati içinde söz sahibi olan bankerler halkın millet yönetiminde etkili olmasını istemişlerdir. 22 Mart 1865 Yahudi Nizamnamesi yayınlandı. Nizamnameye göre, Yahudi milletinin de üç meclisten oluşturulmuştu. Amaç milleti ile Devlet-i Ali arasındaki ilişkiyi kurmaktı.

Görüldüğü gibi yayınlanan Nizamnamelerle gayrimüslimler kendi yöneticilerini seçebilmekte ve idari ve dini özerkliğe sahip olmakta birlikte devletin hükmünde olan sağlık, sosyal ve eğitim işlerini kendileri oluşturdukları yönetim örgütleri tarafından yönetmekteydiler.⁹¹

⁸⁹ Eryılmaz, **a.g.e.**, s.84.

⁹⁰ Küçük, **a.g.e.**, s.553.

⁹¹ Eryılmaz, **a.g.e.**, s.84.85.

Avrupalı devletlere göre ezilen gayrimüslimlere Islahat fermanı gereği Osmanlı devletinde idari düzeltmeler yapılması gerektiği ve tebaaların hala eşit olmadığı gerekçeyle millet teşkilatlanması düzeltiliecekti. 8 Kasım 1864'te Vilayet Nizamnamesi yürürlüğe girdi. Bu fermana göre her vilayette meclis-i umum oluşturulacak ve eşit sayıda Müslüman ve gayrimüslim kişilerden oluşacaktı üyeleri. Bu nizamname ile dışarıdan müdahale alınmasının engelleneceği öngörülüyordu. İlk olarak Tuna vilayetine vali olarak atanan Mithat Paşa'yla çalışmalar başlatıldı. Üç yıl süren bu hizmetin karşılığında başarılı sonuçlar ortaya çıktı. Müslim ve gayrimüslimler eşit sayıda temsil edildikleri bu mecliste düzenli olarak toplandılar ve birlikte karışık okullarda eğitim gördüler.

Tuna vilayetinde uygulanan nizamnamenin başarılı sonuç vermesi 1865'te Rumeli, Arabistan ve Anadolu'da da yeni vilayetlerin kurulmasına teşvik edici olmuştu. Başarılı sonuç vermesinin akabinde bu nizamname tüm ülkede tüm ülkede 1867'de "İdare-i Umumiye-yi Vilayet Nizamnamesi" olarak uygulanmaya başlandı. Meclisin görevleri arttırılarak tüm mülki memurların sorumlulukları ve yetkileri tespit edildi.

1876 Nahiye Nizamnamesi, konsolosların zimmilerin yararına sürekli müdahaleleri söz konusu olması sebebiyle meclisler çalıştırılmadı. II.Abdulhamit vilayetler nizamnamesini veto edip meclisi fesh edecektir. 15 Mart 1913'te yayınlanan İdare-i Umumiye'de iş alanı genişletilmiş ancak idari değişiklik yapılmamıştır.⁹²

Osmanlı devleti topraklarında yaşayan gayrimüslimler yayımlanan nizamnamelerle yönetim uygulamasında Müslümanlardan farklı tutulduğu görülmektedir. Bu cemaatlere idari yönden haklar verilmiş

⁹² Gülnihal Bozkurt, *Alman İngiliz Belgelerin ve Siyasi Gelişmelerin Işığında*, s.112.

olması ayrıca kendi cemaatleri içinden milletlerini yönetim hakkının tanınmış olması gayrimüslim cemaatler arasında milliyetçilik-bağımsızlık duygusuna yol açtı. Her millet kendi bağımsızlığını oluşturmaya çalışırken Osmanlı Devleti ise bir yıkımın içine doğru sürükleniyordu.⁹³

1.6.2. XIX. Yüzyıl Nüfus Sayımları

19. yüzyılın başlarına kadar yapılan Osmanlı nüfus sayımı çalışmalarında kişi tespitinden ziyade, toprakla kişi sayısının tespiti baz alınarak yapılmıştı. Fetihlerde, padişah değişikliğinde ve yinelenen sayımlar, fethi gerçekleştiren bölgenin insan profilini çıkartarak ihtiyaca göre iskân edilirdi. Yapılan nüfus sayımı çalışmalarında hane reisi ve vergi ödemekle yükümlü veyahut askeri yükümlülüğü olan oğullarıyla birlikte kaydedilirdi.

Osmanlı devleti toprak ve reaya ilişkisini bir düzen içerisinde oturtmak amacıyla sayımları düzenli periyotlarla tekrarlamıştır.⁹⁴

19. yüzyılın ilk yarısı itibarıyla, Dünyada yapılan ilk modern nüfus sayımı üzerinden çok geçmeden Osmanlı devletinde de kişiler hakkında ayrıntılı bilgiler veren; şahsın fiziki özelliği ve mesleği vb. gibi nüfus sayım çalışmaları yürütülmüştür. Bu bağlamda da Osmanlı devletinde İstanbul'da 1829 yılında yerel nüfus sayımı çalışması yapmış olsa da Osmanlı-Rus harbinden dolayı tamamlanmamıştır. Milat olarak nitelendirilecek, çağdaş veya modern anlamda yapılan ilk nüfus sayımı 1831' de II. Mahmut zamanında yapılmış olan nüfus sayımıdır.⁹⁵

Bu konuda Ahmet Lütfi Efendi şu bilgiyi vermektedir. "*Vak'a-i Hayriyye'den sonra Devlet-i Aliyye'nin ekser usûl ü âdat ve nizamât-ı*

⁹³ Gülnihal Bozkurt, *Alman ve İngiliz Belgelerin ve Siyasi Gelişmelerin İşığı Altında*, s.194.

⁹⁴ Fuat Dündar, *Türkiye'de Nüfus Sayımında Azınlıklar*, Doz Yayınları, İstanbul, 1999, s.15.

⁹⁵ Çimen, *a.g.m.*, s.194.

kadîmesi değişip zevâbit-ı mülkiyenin esâsı olan tahrîr-i nüfus kaziyyesi mukaddemce merkezi saltanatta icra olunmuş ise de gavâil-i harbiyyeninteâkubu mâni-i ta'mimi olmuş idi. Bu esnâda Rusya muhârebesininmuhâdeneye tahavvülü ve Yunan arâzisinin tefrik ü tahdidi misillûgavailinkarîn-i zevâlinizamât-ı mukteziyyenin vaz'ü icrâsına meydan vermeye başlamış olduğundan o sırada akdem-i mehamm-ı ûmur olan tahrîr-i nüfus maslahatı için macâlis-i mahsusa teşkiliyle suver-i icraiyyesinedâir yapılan ta'lîmat ile defâtirmûcibince hareket olunmak üzere Edirne'den ma'adâ yalnız Rumeli, Anadolu eyâlât ü evliye ve kazâlarına her sınıf hademe ve dâ'iyandanme'murlarta'yin ve i'zâmı ile nüfus-ı zükûrmestûr-ı defâtir edilmiştir.

O vakte kadar umûmen tahrir-i nüfûsmes'buk ve me'nûs olmadığından ibtidâ-i emirde halka çirkin görünmemek için me'mûrîn-i şer'iyetavsit kılınmış idi. Yakın zamanlara kadar bu âdet bâki idi. Hattâ İstanbul'da karantinanın icâdındameşâhir-i sudûr-ı ulemâdan Abdülhak Efendi ve Vak'anüvisEs'ad Efendi gibi zâtlarme'mur olmuşlar idi. Binâenaleyh tâhrir-i nüfûşiçünerbâb-ı nüfûz ve ulemadan ba'zime'murîn-i şer'iyeye gönderilmiştir.”⁹⁶

Bu bilgiye dayanarak 1829'da bir nüfus sayımının yapıldığını; ancak savaş nedeniyle tamamlanmadığı denilebilir.

1831 nüfus sayımında Mısır ve Arabistan dışında tutularak, Anadolu ve Rumeli esaslı sayım gerçekleştirildiğinden ülke genelinde yapılmış olması bakımından ilk genel nüfus sayımı niteliğinde olduğu söylenebilir.

⁹⁶ Ahmet Lütfi Efendi, **Vak'anüvis Ahmed Lütfi Efendi Tarihi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999, s.640.

Günümüz nüfus hizmetleri kişi sayısının tespiti ve demografi niteliklerini belirlemek amaçlı nüfus sayımı yapılmış olsa da, Osmanlı Devletinde yapılan ilk nüfus sayımı çalışmasının en önemli sebebi 1826'da “Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıydı. Nitekim orduya alınacak asker potansiyelini görmek ve vergi tahsilinde yaşanan aksaklıkların çözümü için yapılmıştı.⁹⁷

Öte yandan dolaylı olarak nüfus hizmetlerini ilgilendiren ve özellikle temettuat (kaynağı belli veya belli olmayan kazanç ve gelir yazımları) ve bu yazım/kayıtları düzenleyen nizamnameler sosyal ve iktisadi bakımdan tarihi kaynaklar olarak görülmektedir.⁹⁸

Temettuat defterleri 19. yüzyılın Osmanlı iktisadi ve sosyal tarihi araştırmaları için imparatorlukta yaşayan nüfusun yerleşim düzeni, zirai üretim, hanelerin servet ve gelirleri ile vergi koyma gibi hususlarda zengin temel kaynak özelliği taşımaktadır.⁹⁹

19 yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunda modernleşme hızla ve her anlamda idari kurumlarında devam ediyor olmasından dolayı, reformlar dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu değişiklikler maliye alanında da yapılmıştır. Vergi sistemi tümüyle değiştirilmiş; iltizam kaldırılmış, cizye ve aşar gibi birkaç verginin dışında kalan bütün vergiler kaldırılarak “*herkesin mutasarrıf olduğu emlak ve arazi-i mevcudesinin menefii ve temettuatı hasılasına kar ve ticaret iktidarına ve'l-hasıl hal ve tahamanüllerinin derecesine göre virgü namıyla*” vergi alınması kararlaştırıldı. Bu çerçevede 1838 yazında Anadolu'da ve Rumeli'de bütün kazaların yazımı yapılmış ise de bir noktadan ileriye gidememiştir.¹⁰⁰

⁹⁷ Karpat, **a.g.e.**, s.65-68.

⁹⁸ Çimen, **a.g.m.**, s. 183-216.

⁹⁹ Erhan Soyulu, **Temettuat, Tahrir Defterleri Işığında Hadim'in Sosyo-Ekonomik Yapısı**, İstanbul Üniv. Sos. Bil. Enst., (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s.11.

¹⁰⁰ Nuri Adıyeke, “Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri”, s.769.770.

Temettuat sayımları 19. Yüzyıl Tanzimat dönemi reformlarının etkisinde yapılmıştır. Osmanlı sosyo-ekonomik tarihinin özellikle Tanzimat'ın ilk yılları için oldukça önemli kaynaklar olup vergi mükelleflerinin adları, lakapları, meslekleri hakkında bilgi sahibi olabiliyoruz.¹⁰¹

17 ve 19. yüzyıllar arasında klasik dönemde arazi ve nüfus tahrirleri terk edilmiş bunların yerine cizye ve avarız defterleri almıştır. Ancak bu defterlere sadece avarız ve cizye vergisine tabi olan haneler kaydedildiği, vergiden muaf haneler sayım dışı tutulduğundan tam ve doğru nüfusu vermekten uzaktır.

19. yüzyıldan itibaren avarız ve cizye defterlerinin yerini temettuat defterleri salnameler ve nüfus sayım istatistikleri almıştır.¹⁰² 19. yüzyıl ve 2. çeyreği ile beraber Osmanlı nüfus sayımları modern anlamda nüfus sayımları halini almış ve bu çerçevede ilk nüfus sayım diyebileceğimiz sayım, bütün kazalardaki nüfus sayılmamakla birlikte 1828-20 yılının başında hem Avrupa'da hem de Anadolu'da yapılmış olan sayımdır. 1831 sayım memurları ayrı ayrı defterler şeklinde tasnif edilmiştir. Şu halde 1831 yılı sayımları imparatorluğun ilk modern anlamda yapılmış olduğu bir nüfus istatistiğidir.¹⁰³

Bu nüfus sayımı (1831) Müslüman olmayanlara şahsi vergi uygulamak, yetişkin Müslüman erkeklerin orduya alınması amacıyla olmuş ise de Rumeli ve Anadolu'daki gerçek nüfusu vermekten uzaktır. Ancak devletin toprak yazım gerekçesi olmadan yapılmış ilk sayımıdır.

¹⁰¹ İsmail Arslan, "XIX. yy Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterlerinin Yeri: Iğdıç (Selimağa Köyü) Temettuat Defteri Örneği", **Sosyal Bilimler Dergisi**, Balıkesir Üniv. Necatibey Eğit. Fak., ss. 58-86. s.61-62.

¹⁰² Zehra Topal, **1840 Tarihli Akçaabat Nüfus Kayıtları**, Akçaabat Belediyesi Yay. No:5, Trabzon, 2010, s.16-17.

¹⁰³ Kemal H. Karpat, **Osmanlı Nüfusu (1830-1914)**, Timaş Yay. İstanbul, 2010, s.62-63.

1831 sayımından sonra 1844'te sayım yapılması için 1839'dan itibaren eyaletlere nüfus nazırı, sancak ve kazalara da nüfus memuru ve mukayyit adıyla görevliler tayin edildi.¹⁰⁴ Özellikle ordunun ihtiyaçlarını gözeten bu sayım sonucu olarak Rumeli'de ve Anadolu'daki yani Müslümanlığın çoğunlukta Türk olduğu bölgelerde zorunlu askerlik uygulaması getirildi. Ayrıca bu sayımın sonuçlanması 1861 yılını bulmuştur.¹⁰⁵ 1844 sayım sonucu resmi olarak açıklandığı halde sayımın sonuçlarını en sağlıklı şekilde vermiş olan Ubcini, imparatorluğun nüfusunun 35.350.000 kişi olduğunu ortaya koymuştur. Bu oran gerçeğe en yakın orandır.¹⁰⁶

Osmanlı imparatorluğu nüfus araştırmalarında temel unsur tahrirlerin kaydedildiği defterlerdir. Tahrirler nüfus araştırmalarında zorluklarla karşılaşmışlardır. Yazımda, hane genelde kişi üzerinden kaydedildiği için, hanenin tüm bireyleri değil de sadece yetişkin erkekleri kaydedilmesi, halkın tamamının sayılmıyor olması imparatorluğun mevcut nüfusunu tespit etmekten uzaktır. Ülkenin tamamında uygulanmasa da Hıristiyan dul kadınlar bive olarak adlandırılıp hane reisi olarak sayılmışlardır.¹⁰⁷ Bu yüzden nüfus ve vergi tespiti bakımından tahrir defterlerinin önemlidir. Barkan'ın 1941 nüfusu tespiti için oluşturduğu tahrir defterleri üzerinde çalışmalar yapmış ve 5 Emsali Formülü ile diğer bir deyişle; Hane sayısının 5 ile çarpımı neticesinde Osmanlı İmparatorluğunun bazı dönemlerine yönelik nüfusun tahminlerinde bulunmuştur.¹⁰⁸ Tartışmaya açık olan bu konu

¹⁰⁴ Abdulkadir Gül, Selim Gökçen, **Son Dönem Osmanlı Nüfusu ve Ecnebler Meselesi**, Cedid Neşriyat, Ankara, 2010, s.45-49.

¹⁰⁵ Kemal Karpat, **a.g.e.**, s.70-77.

¹⁰⁶ M.A. Ubcini, **Türkiye 1850**, (Tanzimat), C.1, Tercüman Yay. s.46.

¹⁰⁷ Elibol, **a.g.e.**, s.141.

¹⁰⁸ Ömer Lütfi Barkan, "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tahriri", **Türkiyat Mecmuası**, C.10, s.12-14.

üzerinde pek çok yorum yapılmışsa da 19. yüzyılda ise bir hanenin 5 kişinin biraz altında olduğu düşünülmektedir.¹⁰⁹

Nüfus defterlerinin araştırmacılar için önemli belgeler sunmaktadır. Kayıtlara bakıldığında kaza, nahiye ve mahallelerin adlarının yanı sıra köyler ve içinde bulundurduğu sülalelerle birlikte kaydolunmuş ve ayrıca imam, muhtar ve kayda alınan kişilerin fiziksel özellikleri dâhil olmakla beraber bireylerin özürüllük, zenginlik ve itibarları da belirtilerek, dini statüleri ve gurbette olanlar da yazılmak üzere bu defterlerde toplanmıştır.¹¹⁰

1844 sayımından sonra 1852’de Rumeli’de, 1856’da Anadolu ile Suriye’de nüfus sayımları yapılmış. 1870’te ise genel bir nüfus sayımı yapılması için çalışmalar yapılmışsa da çeşitli sebeplerden dolayı bu sayım gerçekleşmemiştir.¹¹¹ Osmanlı devletinde en kapsamlı nüfus sayımı, Tuna Vilayetinde 1866’da yapılan ve 1873’te sayımı tamamlanan nüfus çalışmasıdır. Kadınların bir önceki sayımlarda olduğu gibi bu sayımda da kaydedilmediği bilinmektedir; ancak hanedeki kişi sayısı, meslekleri, mal varlıkları ve medeni durumlarının kaydedildiği bir çalışmalar yapıldı. Sayısı birden fazla olan bu defterler özet şeklinde tek deftere kaydedildi. 1866 yılında yapılan bu çalışmanın bir diğer sebebi ise Osmanlı tebaasında olan herkese Osmanlı Nüfus Cüzdanını vermektir.¹¹²

1874’te oluşturulan yeni kayıt düzeni ve nüfus sayımı çalışmaları için belli ilkeler oluşturulmuş ancak; yapımı başlatılan nüfus çalışması

¹⁰⁹ Nejat Göyünç’ün ortalama olarak önerdiği 4,17 sayısına karşı Adıyeye XIX. yüzyıl Milas kazasında bu sayıyı 4,27 olarak hesaplamıştır. Adıyeye, **a.g.e.**, s.124.125.

¹¹⁰ Süleyman Demirci, “Osmanlı Nüfus Defterlerinin Tarih Yazımındaki Yeri: 1835 Traihli Trabzon Vilayeti Maçuka/Maçka Kazası Müslim Nüfus Defteri Örneği”, **History Studies**, s.134.

¹¹¹ Adnan Çimen, **Sayım Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlıda Nüfus Hizmetleri**, s.197.

¹¹² Karpat, **a.g.e.**, s.79.80.

Osmanlı-Rus savaşı sebebiyle tamamlanamamıştır. 1881’de Sicil-i Nüfus Nizamnamesine ile birlikte yeni kayıt biçimi oluşturulmuşsa da tamamlanıp yayınlanması 1893’ü bulmuştur. Bu sayımın verileri denilebilir ki 19. Yüzyılın en güvenilir ve keskin nüfus istatistiğini vermektedir.¹¹³

İmparatorlukta yapılmış modern anlamda ilk genel nüfus sayımı 1893’te yapılmış olup kadınların da ilk kez sayıma dâhil edildiği nüfus sayımıdır.¹¹⁴

Osmanlı devleti demografi çalışmaları yaşadığı dönemin ve bölgenin ekonomik, mali, kültürel ve askeri yapısı hakkında bilgi vermektedir. 17. ve 18. yüzyılda nüfus sayım çalışmalarının olmayışı, Osmanlı devletinde bu dönemin karanlık olarak adlandırılmasına neden olmaktadır. Ancak 19. Yüzyılda yapılan nüfus çalışmaları erken dönem çalışmalarının aksine, dönemi hakkında ayrıntılı bilgiler sunmaktadır.¹¹⁵

¹¹³ Karpat, **a.g.e.**, s.97-105.

¹¹⁴ Adnan Çimen, **Sayım Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlıda Nüfus Hizmetleri**, s.197.

¹¹⁵ Numan Elibol, **a.g.m.**, s.157.

2. MENTEŞE SANCAĞI GAYRİMÜSLİM NÜFUSUNA AİT OSMANLI ARŞİV BELGELERİ

2.1. XIX. Yüzyılda Nüfus Kayıtlarına Göre Menteşe Yöresi Gayrimüslim Nüfus Defteri

Bu çalışmaya esas teşkil eden defter Hicri 1247 tarihli defter olup, Menteşe Livası, re'âyâ defteridir.¹¹⁶ Miladi 1831/1832 Menteşe Livası'na ait bu defterde hiç Müslüman nüfus kaydedilmemiştir. Bundan dolayı aynı tarihte Müslüman nüfusu kapsayan bir nüfus sayımı yapılmış olsa dahi ayrı defterlere kaydedilmiş olduğu söylenebilir.

Araştırma konumuzu teşkil eden defter 21.5x57.5 ebatında olup, 8 varaktan oluşmakta ve her bir varak kendi içerisinde iki sayfaya ayrılmak üzere 17 sayfadan oluşmaktadır. Defter ciltli ve ebrusuz olup 13 ve 17 numaralı sayfaları boş bırakılmıştır. Herhangi bir mükerrer sayfası yoktur. Defter varak usulü ile hazırlanmış olduğu bilgi formunda yazmakta ancak her varak kendi içerisinde sayfa bazında numaralandırılmıştır. Biz transkripsiyon sırasında defterin orijinal nüshasını göz önünde bulundurarak her varağı kendi içerisinde 1a-1b şeklinde numaralandırdık.

Buna göre hangi hanenin veya kişi numarasının defterin neresinde yer aldığı varak ve hane numarasından yani Nfs.d.,nr. 3122, vr.7(a) veya 7(b), hane 1,gibi numaralardan takip edilebilir.

Defterin ilk varağında “*Liva-yı Menteşe'nin hâvi olduğu mahalde mütemekkin ehl-i zimmet reâyâ ferde ferd ve veled-i zükûruyla*” kaydedildiği yazmakta ve ilk olarak “*Kasaba-i Bodrum'da kâin re'âyâyı ehl-i zimmet*” başlığı altında Rum cemaatinin sayımı yapılmıştır.

¹¹⁶ BOA., NFS.d, no: 3122.

Defterde kişiler kaydedilirken kişilerin hangi milleten ve hangi kazadan olduğunu gösteren yazılar, mahalle isimleri, kaza isimleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Kişilerin yaş ve isimlerini gösteren ayrıntılı bölümler ise siyah mürekkeple yazılmış ancak yaşları gösteren rakamlar kırmızı mürekkeple kaydedilmiştir. Defterin tümünde her bir hane tek bir bölüme yani hane reisinin yazıldığı kısımda toplanmıştır. Mesela “*Yanni veled-i Yorgi ve oğlu Anastaş veled-i Yorgi*” diye yazılmakla beraber her birinin yaşı isminin hemen altına yine kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Yaş ibaresi ise Arapça “*sinn*” şeklinde belirtilmiştir. İstisnai olarak birçok yerde “*sinn*” diye yazılmadan da yaşlar rakamlarla kaydedilmiştir.

Burada dikkatimizi çeken bir hususa değinmekte fayda vardır. Osmanlı nüfus kayıtlarında şahıslar genelde eşkâlleri ile verilmektedir. Yani kır sakallı, ak sakallı, sarı bıyıklı, ter bıyıklı, orta boylu, uzun boylu, kısa boylu gibi. Ancak incelemesini yaptığımız bu defterde bu gibi ayrıntılı tasvirlerle rastlamamaktayız.

Defterde genel olarak kişilerin isimleri verilirken lakap ve sıfatları, aile adları veya icra etmiş ve etmekte oldukları meslek adlarıyla belirtilmişlerdir. Buna örnek olarak “*Turnaoğlu Kostantin, Zahralı oğlu Yanni, Bakkal Kostanti, Burgucu Pavli*” gibi ibareler verilebilir. Burada kişiler kaydedilirken hane reisi yazıldıktan sonra devam edilerek oğulları ve torunları yani hanenin tümünde kaç erkek yaşıyorsa bunların tümü bir arada yazılmış olup hanedeki her erkek ayrı olarak yazılmamıştır.

Ayrıca cizye vergisi verenlerin durumunu (mükellef olunan cizye miktarı) belirten ibarelerin yanı sıra veremeyenlerin ne sebeple vermedikleri de özel durumları belirten kısma yazılmıştır. Mesela “*a'mâ olduğundan kâğıdı yoktur, papaz olduğundan nâ-kağıd, cizyeye müstehâk olmağla i'lan-ı istihkâki vardır*” gibi.

Söz konusu özel durumlar kişinin isminin hemen üstünde yukarıya doğru eğik yazıyla belirtilmek suretiyle kırmızı mürekkeple kaydedilmiştir. Transkripsiyon sırasında defterin orijinal nüshasına sadık

kalarak kişilerin yaşlarını, varsa özel durumlarını ait olduğu ismin hemen ardından parantez içinde yazdık. Yine birçok nüfus defterinde sonraki kişinin bir önceki kişinin özel durumu ile aynı durumu taşıdığını belirten “*bu dahi*” ibaresi yerine defterimizde “*kezâ*” ibaresi kullanılmıştır.

Sayım işlemi kayda geçirilirken cizye mükellefiyetleri ednâ, evsât ve a'lâ olarak yazılmıştır. Bunlar defterin fihristinde de yazıldığı gibi ednâya “d”, “د” evsâta “tâ” “ط” ve a'lâyâ “a” “ع” heceleriyle kısaltılarak verilmiştir. Aynı şekilde cizye mükellefiyetleri evsâttan ednâyâ, ala'dan evsâta düşürülmüş veya çıkarılmışsa kişilerin isminin üstüne kırmızı mürekkeple a'lâ fi-evsât, evsât fi-a'lâ, ednâ fi-evsât şeklinde belirtilmiş, bu ibarelerin ne anlama geldiği de yine defterin fihristinde belirtilmiştir.

Defterin son varlığında ise bu vergiler kaza, kasaba, karye baz alınarak cemaatlerine göre ayrı ayrı olmak üzere yekûn olarak liste halinde verilmiştir. Ancak belirtmek gerekiyor ki defterde yer alan nüfusun toplamalarında birçok yerde yanlışlıklar yapılmıştır. Bu konuya çalışmamızın ilerleyen bölümlerde değinilecektir.

Öte yandan defterde kişilerin nereli olduğunu veya nereden buraya geldiğini veya nereye gittiği belli olmayanları gösteren ibareler de sıkça kullanılmıştır. Mesela bunlara “*yabancı olup buraya mütemekkin, Bodrum'dan menkûl, Milas'tan, kayıptır*” gibi daha birçok örnek verilebilir. Ayrıca defterde kişiler baba adlarıyla beraber yazılmışlardır. Bunlar yazılırken de “*oğlu*” anlamına gelen “*veled-i*” kelimeleri kullanılmıştır. *Yorgi veled-i Anastaş, Vasil veled-i Mihal* gibi.

İsimler konusunda defterimizin bir diğer özelliği ise *Agusto oğlu Masko, Kiryako, Hrido* gibi bir usulle isimlerin kısaltılarak ve bozuk şekilde yazılmasıdır. Biz bu gibi isimleri defterimizin aslına sadık kalarak aynen olduğu gibi yazdık. Ancak özellikle meslek isimlerini transkript kurallarına bağlı kalarak ve daha iyi anlaşılması için bugünkü

yazım şekliyle mesela *divarcı* ismini *duvarcı* şeklinde yazmayı tercih ettik.

Defterde kişiler yazılırken önce hane reisi, sonra varsa oğulları büyükten küçüğe doğru sıralanarak kaydedilmiştir. Yani defter yaş sırasını baz almıştır. Kişiler yazılırken hanenin reisi ölmüşse dahi isminin önünde “*halik*” sıfatı kullanılmıştır. *Halik Nikola ve oğulları Yorgi(8) ve Yanni(6)* gibi.

Defterin tutulma amacı hususuna gelince bir fihristle de belirtildiği gibi bu tarihte Menteşe livasında ikamet etmekte olan ehl-i zimmet re’âyânın tek tek ve erkek çocuklarıyla beraber istihkaklarına göre yükümlü oldukları cizye oranını kayıt ve kontrol amaçlı yapılmış bir sayım olduğu söylenebilir. Netice itibariyle incelemesini yaptığımız bu defterin amaç ve kayıt usulleri açısından modern anlamda ayrıntılı nüfus defterleri çerçevesinde değil, klasik tahrir ve kayıt ve dolayısıyla alınacak cizye miktarını kayıt ve tespit defteri bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

2.1.2. Menteşe Yöresi Temettuat Defterleri

XIX. yüzyılın Menteşe Sancağı’na ait gayrimüslimlerin kayıtlı olduğu altı tane temettuat defteri tespit edilmiştir. Bunların ilki, H. 1261 yılına ait Menteşe Sancağı, Bodrum kazası Rum mahallesinin emlak ve arazisine ait temettuat defteridir.¹¹⁷

Gayrimüslim defteri, 18x51 ebatında olup 24 sayfadan oluşmaktadır. Ancak sayfa sayıları verilmeyen bu defterin elimize ulaşan sayfa sayısı 21’dir. Defter ciltsiz ve ebrusuzdur ayrıca içinde tekrar eden sayfası yoktur ve siyah mürekkeple yazılmıştır bu bilgiler. Hane ve sıra numaraları periyodik doğrultuda (ard arda) yazılmamış. Bazı hane ya da sıra numaraları atlatılarak kaydedilmiştir.

¹¹⁷ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 01634.

Defterde kişiler kaydedilirken fiziksel özellikleri yazılmamış, isimleri veyahut lakapları ile yazılmışlardır. Varsa meslekleri kaydedilmiş ve ödemekle yükümlü cizye miktarları yazılmıştır. Kişilerin arazi ve emlakları kaydedilirken yıllık hasılatları hesaplanmış. Ayrıca “alildir, sakat, total”dır vb. gibi kişinin mevcut durumundan bilgiler vermektedir.

İkinci temettuat defterimiz; Menteşe sancağına bağlı Datya’daki Rum cemaatinin temettuat defteridir.¹¹⁸ Bu defter, 27x60 ebatında 20 sayfadan oluşmaktadır; ancak 2 sayfa kayıptır. Datya’nın emlak ve hayvanatlarının âdetini ve vergilendirilmesini hesaplamışlardır ve siyah mürekkep kullanılmıştır. Ekstrem bir açıklama yapılmamıştır.

Oluşturulan hane numarası üzerinden kişi kaydedilirken isim ve lakaplarıyla kaydedilmiş ve hatta eşkâllerinin deftere yazıldığı bilinmektedir. Temettuat defterimiz diğer defterlerin aksine ödenilen verginin; Â’la, evsat ve ednanın kayıtlı olmayışı, cizye bedelinin kaydedilmediğini göstermektedir.

Defterin son kısmında defterin yazımında görevli Müslim-gayrimüslim memurların mühürleri bulunmaktadır.

Araştırmamızda kullandığımız üçüncü temettuat kaynağımız,¹¹⁹ 50x18 ebatlı bu defter sayfa düzeninde, toplamda 4 sayfadan oluşmaktadır. Ciltsiz ve ebrusuz olan defter siyah kalemle yazılmış olup hane ve sıra numaraları titizlikle yazılmıştır.

Menteşe sancağına bağlı bu defter Menteşe Sancağının Mandalyat Kazası Rum taifesinin emlak ve temettuat defteridir. Deftere kayıtlı kişilerin; isimleri meslekleriyle kaydedilmiştir. Eşkâller yazılmamış mükerrer sayfası olmamakta ve kayıp sayısı da olmamaktadır. Kişilerin

¹¹⁸ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 01778.

¹¹⁹ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 02265.

arazi ve emlaklarından ödedikleri vergi miktarının yıllık hasılatlarının yazılı olduğu defterdir.

Araştırma konumuza yardımcı olabilecek dördüncü kaynak ise,¹²⁰ 17x48 ebatında olan ve Ermeni Taifesine ait olan temettuat defteri, Hicri 1261 yılında yazılmıştır. Sayfa düzeniyle yazılmış temettuat defteri, toplamda 8 sayfadan oluşmaktadır. 6-8. Sayfalarının boş olduğu ve eldeki bilgilere göre de toplam 8 sayfanın 5 sayfası araştırmamıza dâhil edilmiştir.

Siyah mürekkeple yazılan bu defterde kişiler, hane ve sıra numarasına göre kaydedilmiş, kişilerin lakapları meslekleri yazılmıştır. Emlak ve arazi gelirlerinin tespiti amacıyla yazılmış temettuat defteri içeriğinde özel ibarelere yer vermiştir örneğin; göçler ve amelmande olan durumlar belirtilmiştir.

Beşinci yardımcı kaynağımız¹²¹ Muğla'nın emlak arazi ve hayvanat temettuat kaydı; ciltsiz ancak ebrulu olan bu defterin ilk sayfasında kâtip tarafından sayfayı kaplar boyutunda mim ibaresi yer almaktadır. 27x78 ebatında olan emlak ve arazi defterimiz sayfa düzeniyle yazılmıştır. Toplamda 12 sayfadır ancak bir sayfa kayıptır.

İsimlerin önüne konulan numara sayıları ile kaydedilmiş ancak hane numaralarında eksiklikler vardır. Kaydedilen kişilerin hayvanat ve emlak varlıkları vergilendirilmiş; ancak herhangi bir vergi sınıflandırması yapmadan, miktarlarını belirtip kaydı tamamlamıştır.

Kişi isimlerini kaydederken lakap ve mesleklerini de yazmışlardır ve hatta fiziksel bir portre çıkartmak suretiyle eşkâlleri belirtilmiştir. Sayfanın sonunda kaydın tamamlandığına dair bir açıklama yapılmış ve bu kayıta görevli kişiler; Müslüman ve gayrimüslim memurlar; kâtabi

¹²⁰ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 17559

¹²¹ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 2382.

emval, kadı, sandık memuru üyesinin mühürlerinin basılıp temettuat kaydının tamamlandığını görmekteyiz.

Çalışmamızda kullandığımız son temettuat defteri,¹²² ebrusuz ve ciltsiz olan bu defter 28x79 ebatında olan Muğla hasıllığına bağlı Taraça ehl-i zimmet reyanın emlak arazi ve hayvanat defteridir.

Kaydı alınan yerin hane sırası sıralı bir şekilde yazılmamış; kişiler isimleri, eşkâlleri ve meslekleriyle kaydedilmişlerdir. Ödemekle yükümlü vergi mükellefiyetleri yıllık olarak hesaplanmıştır. Sayımda görevli olan kişilerin; 2 Müslüman ve 1 de gayrimüslim memurun mühürleri ayrıca bu memurların sayımı tamamladıklarına ait açıklama mevcuttur.

2.2. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Menteşe Sancağında Gayrimüslim Nüfus

İnceleme ve transkribini yaptığımız H.1247 (M.1831) tarihli nüfus defterindeki kayıtlar Menteşe sancağı ve bağlı kaza, kasaba ve karyelerdeki gayrimüslim nüfus sayımlarını tespit etmemize imkân vermektedir. Bu tarihte nüfus sayım-kayıtlarına dâhil edilmiş olan Menteşe sancağı ve bağlı yerlerdeki gayrimüslim cemaatler Ermeni, Rum, Yahudi ve bu cemaatlere mensup olup Yabancıyan adı altında dışarıdan göç edenler olmak üzere üç cemaatten müteşekkildir.

Temelde bu cemaatleri inanç bakımından bir ayırıma tabi tutacak olursak Hıristiyanlık ve Musevilik olarak iki ayrı din mensubu cemaat bulunmaktadır. Hıristiyanlık inancına mensup olanları Ermeni ve Rumlar, Musevilik inancına mensup olanları ise Yahudiler teşkil etmektedir. Ancak Musevi inancına sahip olanlar Yahudiyân, Ermeniler Ermeniyân, Rumlar Rum ve Rumiyân adı altında kaydedilmişlerdir.

¹²² BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 2601.

H.1247 tarihinde nüfus defterine göre Menteşe Sancağı'nda mütemekkin olan gayrimüslim cemaatler; Rumlar, Yahudiler ve Ermeniler'dir.

2.2.1. 1247 Menteşe Sancağında Bulunan Gayrimüslim Cemaatler ve Yerleşim Alanları

Menteşe Sancağı'nın yer isimleri diğer birçok coğrafya, bölge ve şehirlerde olduğu gibi günümüze kadar yer isimleri değişerek gelmiş olmakla beraber o tarihten günümüze kadar değişime uğramayan yer isimleri de vardır.

Bodrum, Mandalyat, Karaova, Eskihisar, Datya, Tarahiyye, Muğla kazaları ve Megri kazasına bağlı olan Kayı, Sübice karyelerinde ve ayrıca Milas kasabasında, Mes'uli (kaza), Tavas, Döğer, Ula ez-Rodos (kaza), Köyceğiz (kaza) gibi yerler bunlara örnektir.

2.2.3. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Menteşe Sancağında Gayrimüslim Nüfus Sayıları ve Oranları

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Temettuat Defterleri Kataloğunda Menteşe sancağı ve bağlı yerlere ait altı adet temettuat defterini, çalışma konumuza yakın ya da aynı tarihlere denk gelmesi sebebiyle dâhil ettik. Bunlardan ilki¹²³ Menteşe Sancağına bağlı Bodrum kazasında Rum milletinin emlak ve arazilerinin kayıt edilmiş olduğu defterde 150 hane bulunan Rum nüfusunu 156 kişi olduğunu ayrıca Muğla'ya bağlı Datya Rum cemaatinin emlak ve arazilerinin kaydedilmiş olduğu defterde¹²⁴ toplamda 73 kişi olduğunu hesapladık.

Bir diğer temettuat defterimiz¹²⁵ Mandalyat Rum cemaatinin emlak ve arazi defter kaydında nüfus sayısının 11 kişi olduğunu tespit ettik. Muğla Rum cemaatinin emlak ve arazi temettuat defterinde¹²⁶

¹²³ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 1634.

¹²⁴ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 1778.

¹²⁵ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 2265.

¹²⁶ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 2382.

mevcut nüfus sayısının 46 kişi olduğunu tespit ettik. Ayrıca Muğla'ya bağlı Taraça kazasının Rum'ların arazi ve emlakının temettuat defterinde¹²⁷ 6 kişinin kaydı bulunmakta.

Son olarak değineceğim Muğla Ermeni taifesinin emlak ve arazi kayıtları yapılmış¹²⁸ ve kişi sayısı, 19 kişi olarak sayılmıştır.

Buna göre Muğla'ya bağlı kazalar ve Muğla olmak üzere hazırlanmış yakın tarih temettuat defterlerinin sayısına göre belirlediğimiz Ermeni sayısı; 19 kişi ve Rum sayısı ise 292 kişidir. Gayrimüslimlerin toplam nüfusları 311 kişi olarak belirledik. Temettuat sayımlarında başta kaynak değerlendirilmesinde de söylediğimiz gibi defter aralıklarında sayfa kayıpları ve yaşanan göçlerle sayımın net olmadığı; ancak elimize geçen kaynakların doğru sayımı ve tespitiyle nüfus sayıları tespit edildi.

H.1247 (M.1831) yılına ait olan nüfus/icmal defteri¹²⁹, Menteşe sancağının Gayrimüslim erkek nüfusunu tespit etmemize imkân sağlamıştır. Defterimizdeki veriler ışığında gayrimüslim nüfusunun cemaatler bazındaki oranları Ermeniler 57 kişi, Yahudiler 38 kişi ve bu tarihte Gayrimüslim nüfusu içerisinde çoğunluğu oluşturan Rumlar ise 2581 kişidir. Buna göre H.1247 tarihinde yapılmış olan bu nüfus sayımına dâhil edilmiş olan Menteşe Sancağı gayrimüslim nüfus toplamı 2676 kişidir. Toplam hane sayısı ise 1398'dir.

2.2.3.1. Menteşe Sancağı Göçleri

Günümüzde olduğu gibi geçmişte de ekonomik, siyasi, sosyal, savaş, kuraklık, kıtlık ve salgın hastalıklar gibi sebeplerle insanlar bir yerden başka bir yere göç etmek zorunda kalmışlardır. Menteşe

¹²⁷ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 2601.

¹²⁸ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 17559.

¹²⁹ BOA., NFS.d, no: 3122.

sancağına çeşitli sebeplerle gelip yerleşenlerin yanı sıra çeşitli sebep ve amaçlarla buradan başka yere göç edenlerin de olduğunu defter kayıtlarından anlamaktayız.

H.1247 tarihli bu defterde kişiler kaydedilirken sayım sırasında hazır bulunmayıp başka yerde olan kişiler sayım sırasında buldukları yerin ismiyle beraber kaydedilmişlerdir. Yine aynı şekilde sayım sırasında hazır bulunup başka yerlerden buraya gelmiş olan kişiler de geldikleri yerin adıyla beraber kaydedilmişlerdir.

Bazı yerlerde kişilerin nereden geldiğini ve geldiği yerin ismi verilmekle beraber çoğu yerde kişinin nerden geldiğini yazmak yerine “*yabancı olup buraya mütemekkin*” diye kaydedilmişlerdir. Başka bir yerden gelenler genellikle geldiği yerin isminden önce kullanılmış olan ve Türkçedeki “-den, -dan” bulunma eklerinin karşılığı olan “*ez*” ibaresi ile belirtilmişlerdir. Ez Denizli (Denizli’den), Ez Rodos (Rodos’tan) gibi örneklerde olduğu gibi durumları bunlara örnek vermek mümkündür. Kişinin buraya nereden geldiğini belirtmek için ise “*Bodrum’dan menkul*” örneğinde olduğu gibi belirtilmiştir.

Defter kayıtlarından anlaşıldığı üzere Menteşe’nin göç hareketlerinin çok yüksek olduğunu söylemek mümkün değildir. Yapılan bu göçlerin de daha çok Menteşe sancağına bağlı yerler arasında olduğu söylenebilir. Bodrum, Milas, İstanbul, Rodos, Isparta, Burdur, Yenişehir, Denizli, İzmir gibi yerler dışarıdan gelen kişilerin geldikleri veya gittikleri yerlerdir. Ayrıca dışarıdan gelen kişiler, ait olduğu cemaatin sayımı içerisinde sayılmışlardır ve “*Yabancıyân*” başlığı altında kaydedilmişlerdir. Aşağıdaki tabloda dışarıdan gelen ve dışarıya gidenler yaşları ve gittikleri veyahut geldikleri yer isimleri ile beraber verilmişlerdir.

2.2.3.1.1 1247 Tarihli Nüfus Defterine Göre Dışarıdan Gelenler ve Dışarıya Gidenler

Tablo: 2. 1247 Tarihli Nüfus Defterine göre Menteşe Sancağı göç tablosu

Adı	Hane Numarası	Geldiği Yerin Adı	Nerede olduğu
Değirmenci Nikola	192	Bodrum'dan	Karaova
Değirmenci Yorgi	193	Bodrum'dan	Karaova
Değirmenci Yanni	194	Bodrum'dan	Karaova
Çoban Kostantin	195	Bodrum'dan	Karaova
Çoban İstimat	196	Bodrum'dan	Karaova
Çoban Kostantin	197	Milas'tan	Karaova
Değirmenci Nikola	198	Milas'tan	Karaova
Değirmenci Yanni	268	Meçhul	Datya
Vasil	674	Kayıptır	-
Yorgi	766	Gaip	Kayı karyesi
Dülger İstifanni	771	-	Âsitane'de
Bahçivan Anton	772	-	Âsitane'de
Durgerİstimat	773	-	Âsitane'de
Yazıcı Vasil	774	-	Âsitane'den
Bahçivan Yanni	775	-	Âsitane'de
Savastos	776	-	Âsitane'de
DurgerYakomi	777	-	Döger'de
Değirmenci Histodoli	778	-	Döger'de
Kalaycı Panayot	779	-	Döger'de
DurgerYanni	780	-	Döger'de
Durger Nikola	781	-	Döger'de
Vasil	782	-	Döger'de
DurgerYanni	783	-	Döger'de
Agusto	784	-	Döger'de
DurgerPanayot	785	-	Döger'de
İstimat	786	-	Döger'de
Hristodoli	788	-	Döger'de

Dimitri ve Yanni	1174	-	Subice Der Kaza-i Bıyıklı
Anastaş	1348	Ez Rodos	Kaza-i Tavas
Anton	1349	Ez Rodos	Kaza-i Tavas
Değirmenci İstimat	1350	Ez Rodos	Kaza-i Tavas
Değirmenci Luka	1351	Ez Rodos	Kaza-i Tavas
Tüttüncü Dimitri	1368	Ez Yenişehir	Kaza-i Tavas
Terzi Hırlami	1369	Ez Isparta	Kaza-i Tavas
Çerçi Vasil	1370	Ez Isparta	Kaza-i Tavas
Terzi Çaker Anastaş	1371	Ez Isparta	Kaza-i Tavas
Çerçi Kiryako	1372	Ez Isparta	Kaza-i Tavas
Terzi Yanni	1373	Ez Burdur	Kaza-i Tavas
Terzi Anton	1374	Ez Denizli	Kaza-i Tavas
Terzi Yanaki	1375	Ez Denizli	Kaza-i Tavas
Çerçi Yanni	1376	Ez Isparta	Kaza-i Tavas
Çerçi Filipos	1377	Ez Isparta	Kaza-i Tavas
Terzi Pandeli	1378	Ez Denizli	Kaza-i Tavas
Terzi Yorgi	1379	Ez Denizli	Kaza-i Tavas
Terzi ÇakırYorgi	1380	Ez Denizli	Kaza-i Tavas
Bezzâz Yorgi	1381	Ez Isparta	Kaza-i Tavas
Vasil	1382	Ez Isparta	Kaza-i Tavas
Asthori	1383	Ez Isparta	Kaza-i Tavas
DurğerToma	1384	Ez Rodos	Kaza-i Döğer
DurğerYanni	1385	Ez Rodos	Kaza-i Döğer
Bahçıvan Sava	1388	Ez Rodos	Kaza-i Ula
Bahçıvan Paraşkeve	1389	Ez Rodos	Kaza-i Ula
Bahçıvan Panayot	1390	Ez Rodos	Kaza-i Ula
Bahçıvan Manol	1391	Ez Rodos	Kaza-i Ula
Bahçıvan Kostantin	1392	Ez Rodos	Kaza-i Ula
Bahçıvan Anastaş	1393	Ez Rodos	Kaza-i Ula
Çamurcu Yorgi	1394	Ez Rodos	Kaza-i Ula

Çiftçi Kostantin	1395	Ez Rodos	Kaza-i Ula
Ziftçi Dimitri	1396	Ez Rodos	Kaza-i Ula

2.2.4. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Menteşe’de Gayri Müslim Nüfusun Meslekleri

İncelemesini yaptığımız defter bize Menteşe sancağında icra edilmiş olan meslek isimlerini sayı ve nevilerini tespit etme imkânı vermektedir. Ancak bu isimlerin bazılarının sıfat bazılarının baba adları, lakapları veya aile adlarından ileri geldiğini söyleyebiliriz. Bu ayırım çerçevesinde sayımın yapıldığı tarihte birebir icra edilen meslek olarak düşündüğümüz meslek adlarını ve sıfat veya babadan kalma meslek adı mahiyetinde olan meslek adlarını ayrı çerçevede değerlendirmeyi uygun gördük.

Mesela kayıtlarda hane nüfusunun bir kişiden müteşekkil olduğu numarada yaşayan 18 yaşındaki şahıs “Çeşmeci Kara Yorgi Oğlu Dimitri” şeklinde kaydedilmiştir. Buradan yola çıkarak sayıma tabi tutulan kişi Dimitri’dir. Çeşmecilik mesleğini yapan ise babası Kara Yorgi’dir. Ancak Kara Yorgi sayımda yer almadığından dolayı olarak çeşmecilik mesleği verilebilir ise de biz meslek nevilerini tespit ederken sayıma dâhil olan şahısları ve bu şahısların mesleklerini bu tarihte birebir icra etmeleri temelinde verileri ortaya koymaya gayret ettik. Tablo 3’te verildiği üzere bu tarihte birebir icra edilen meslek adları ve bu mesleği icra edenlerin sayıları verilmiştir.

2.2.5 1247 Tarihinde Menteşe Sancağı ve Bağlı Yerlerde İcra Edilen Meslekler

Tablo 3: Menteşe Sancağı Meslek Tablosu

Meslek adı	Sayısı	Meslek adı	Sayısı	Meslek adı	Sayısı
Değirmenci	86	Çoban	70	Bahçıvan	52
Çiftçi	39	Terzi	38	Dülger	30
Papuçu	21	Papaz	20	Ekmekçi	16
Bakkal	14	Kuyumcu	14	Marangoz	13
Kalaycı	13	Çerçi	12	Burgucu	11
Gemici	10	Bezirgan	9	Kocabaş	8
Şerbethaneci	6	Yazıcı	5	Boyacı	5
Tütüncü	4	Rençber	4	Berber	3
Çeşmeci	3	Simitçi	3	Balıkçı	3
Bardakçı	3	Reis	3	Katmerci	3
Kayıkcı	3	Kasap	3	Boyacı	2
Menzilci	2	Kalafat	2	Ziftçi	2
Kahveci	2	Haham	2	Eskici	2
Dalyancı	2	Yağhaneci	2	Hizmetkar	2
Debbağ	1	Çaker Reis	1	Çuha	2
Basmacı	1	Prinç Muadili	1	Hekim	1
Mumcu	1	Sabuncu	1	Kiremitçi	1
Katırcı	1	Tuzcu	1	Siperci	1
Duvarcı	1	Demirci	1	Saka	1
Çaker	1	Kârhaneci	1	Kürekcı	1
Dökmeci	1	Seyis	1	Yağcı	1
Odabaşı	1	Avcı	1	Çorbacı	1
Sarraf	1	Bargirci	1	İşçi	1
Bakırcı	1	Mimar	1	Çilingir	1
Anbarcı	1	Fırıncı	1		
Atar	1	Küçük kahya	1		

Yine her ne kadar bir meslek adını gösteriyor ise de aile adı olarak kullanılan sıfatlar da defter kayıtlarında mevcuttur. Esasında bu isimlerin kayıtlarda yer alan kişilerin babalarının, dedelerinin veya atalarının yaptığı mesleklerden ileri geldiği söylenebilir. Bunlara örnek olarak Çobanoğlu, Zahralıoğlu, Kuyumcuoğlu, Papazoğlu, Kara Vikir (?), Turnaoğlu, Arabacıoğlu, Paracıoğlu, Kocabaşoğlu, Üzümcüoğlu, Kanburoğlu, Rodosluoğlu, Çiçeklioğlu, Varsamoğlu, Kolluoğlu,

Gülçenelioğlu, Hintaoğlu, Acaroğlu, Duloğlu, Tellioğlu, Şilelioğlu (?), Öceloğlu, Ispartalıoğlu, Babalıoğlu, Palamutoğlu, Korbenlioğlu, Kalafatoğlu, Balıkçioğlu, İstanbulluoğlu, Kenderlioğlu, Terzioğlu, Sakızlıoğlu, Dalamanlı, Sustacioğlu, Kocabaşoğlu, Karacaoğlu, G(K)ancaoğlu, Köseoğlu, Arnavutoğlu, Koçioğlu, Arslanoğlu, Emiralioğlu, Aydınlioğlu, Hatımoğlu, Çolakoğlu, Kırcaoğlu, Varanlıoğlu, Küpelioğlu, Giritlioğlu, Hekimoğlu, Bakırcıoğlu, Acı Kanlıoğlu, Tekelioğlu, Abbasoğlu, Boldurloğlu, Paraşkeveoğlu, Çaylakoğlu, Yalioğlu, Akıllıoğlu, Nazaroğlu, Paçacıoğlu, Çâkeroğlu, Yağcıoğlu gibi isimlerdir.

Öte yandan gerek kişinin sahip olduğu bazı fiziksel özellikleri ile almış olduğu bazı lakap-sıfat niteliğinde isimlere de rastlamak mümkündür. Bunlar Parmaksız İshak, Topal Serkis, Alaca Manol, Kolpa Nikola, Telli Yorgi, Koca Asparo, Kara Bıyık Yorgi, Kel Kostantin, Sarhoş Yorgi, Kör Lefter, Sarı Yorgi, Karakaçan Anton, Deli İstavri, Kör Vasil, Acı Yanni, Zeybek Manol, Köse Yanni, Saraydar Yorgi gibi isimlerdir. Bu gibi isimler daha çok nüfus sayımına tabi tutulan kişilerin babalarının sıfat-lâkapları olarak görülmektedir.

2.2.6. Gayrimüslim Cemaatlerin Kazalar İtibarıyla Ekonomik Durumları

2.2.6.1. Muğla

Muğla kazasında hem Rum hem de Ermeni cemaati vardı. Muğla Rum¹³⁰ cemaatinin erkek nüfusu 46 kişiydi. Rum cemaatinin meslek sayıları ise şöyledir; 11' i değirmenci, 7' si bahçıvan, 4'ü dülger, 4'ü duvarcı, 2' si tütüncü, 1' i çalgıcı ve 1 kişi de kuyumcu mesleğiyle uğraştıkları bilinmektedir. Yukarıda belirttiğim üzere Rum Cemaatine

¹³⁰ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 2382.

ait bir kuyumcu ve bir de terzi dükkânı bulunmaktadır. Cemaatin büyük bir çoğunluğunun uğraştığı meslek Değirmenci, dülger, tütüncü, seyis ve çalgıcı gibi hizmet sektöründe çalıştığı anlaşılmaktadır. Cemaatte ziraat ile uğraşan 7 kişi vardır. Bu kişilere ait 1 tarla kıta, 4 tarla dönüm, 1 bağ dönüm ve 3 yaylalık eşcarı bulunmaktadır. Görüleceği üzere cemaatin hizmet sektörü, tarımsal sektörden daha önemli yer tutmaktadır. Cemaat mensuplarının toplam 1 dana, 7 sığır eniğinin yanı sıra 5 adet binek hayvanları da vardır.

Cemaate ait toplam gelir 21.500 kuruştur. En az geliri olan *Abacı İstergo oğlu şabbı emret (genç) Duvarcı Şakird (kalfa)* 100 kuruştur. En çok geliri olan da *Değirmenci Deli Manol* 850 kuruş idi. Cemaatin ortalama geliri; 467 kuruş tutmaktadır. Cemaat içinde hiçbir geliri olmayan yardıma muhtaç bir kişi vardır.

Muğla' da Rum Cemaatin yanı sıra Ermeni¹³¹ cemaati de bulunmaktadır. 16 hanelik küçük bir cemaat olan Ermeni cemaati toplamda 19 kişiden oluşmaktadır. Ermeni taifesi içinde *Tüccar Madriyos veledi Margiryos* çok önemli bir kişi idi. Cemaate ait servetin çok büyük bir kısmı bu kişiye aitti. Bu kişinin yanı sıra 1 bakkal, 1 kuyumcu, 1 sarraf, 1 terzi çırağı, 4 terzi, 4' te hizmetkâr vardı.

Ermeni cemaati içinde tarımsal üretim de önemli bir sektör idi. Cemaat üyelerine ait 100 dönüm tarla, 2,5 dönüm bağ ve 120 zeytin ağacı vardı. Bunlardan elde edilen ürün ise; buğday, darı ve susam elde edilmiştir. Cemaat üyelerinin toplam 50 adet koyun ve 50 adet keçi vardı.

Cemaate ait toplam gelir 14.415 kuruşken, ortalama gelir ise; 758 kuruştur. Cemaatin içinde hiçbir geliri olmayıp yardıma muhtaç şekilde tanımlanan kişi sayısı 1' dir.

¹³¹ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 17559.

Muğla'ya bağlı Mandalyat kazasında Rum¹³² cemaatinin erkek sayısı 11 kişiydi. Kişilerin meslekleri ise şöyledir; 3 meyhaneci, 2 terzi, 1 mumcu, 1 ekmekçi, 1 boyacı, 1 bahçıvan, 1 bakkal, 1 de hademe vardı. Rum cemaatinde hizmet sektörü önemlidir. Ayrıca tarımsal sektörde 11 bağ dönüm ve 35 mezru tarla dönümünün yanı sıra 48 zeytin ağaç sayısı mevcuttu. 5 binek hayvan, 4 sağmal inek ve 24 kovan sayısı vardır. Mandalyat Rum cemaatinin yıllık temettuatı; 8.440 kuruştur ve cemaatin ortalama geliri; 767 kuruştur.

Bodrum sancağı Rum¹³³ cemaatine ait temettuat defterinde hane sayısı 150 kişi ve kişi sayısını 156 kişi olarak tespit ettik. Cemaatin mesleklerine bakıldığında, 37 divarcı, 11 değirmenci, 10 dikici, 9 ahtapotçu, 9 bahçıvan, 8 kayıkçı, 8 marangoz, 6 çoban, 5 terzi, 4 ekmekçi, 3 divarcı çırağı, 3 ırgat, 2 divarcı kalfası, 2 ekmekçi çırağı, 2 kalaycı, 2 dikici çırağı, 2 dikici kalfası, 2 demirci, 2 balıkçı, 2 terzi kalfası, 2 papaz, 2 meyhaneci hademesi, 1 divarcı başı, 1 fırıncı, 1 hademe, 1 kalafat, 1 kassap, 1 kuyumcu, 1 meyhaneci, 1 taşçı, 1 terzi çırağı, 1 tütüncü, 1 bahçıvan çırağı, 1 boyacı, 1 burgucu, 1 çoban çırağı ve 1' de denizci vardı. Rum cemaati içinde hizmet sektörünün tarımsal sektörden daha fazla olduğu görülmektedir.

Rum cemaatine ait kişilerin 7 binek hayvanı, 2 öküz, 65 sağmal keçi, 50 kısır keçi bulunmaktaydı. Ziraat ile uğraşan kişilere ait 4 bahçe dönümü ve incir bahçesi vardı. Vergilendirilmeler göz önünde bulunarak 8 kişi için boş bırakılmıştır; ancak geriye kalan kişiler için 90' ı evsat ve 58' i namzettir. Bunlar içinde 5 kişinin *sakat/topal/gözleri illetli* olarak kaydedildiği görülmektedir. Bodrum sancağı Rum cemaatinin toplam temettuatı 70.780 kuruştur. Cemaat üyelerinin ortalama geliri ise; 453 kuruştur.

¹³²BOA.,ML.VRD.TMT.d,no:226

¹³³BOA.,ML.VRD.TMT.d, no: 1634.

Taraça Rum¹³⁴ cemaatinde 6 kişi bulunmakta ve bunların meslekleri; 2 çoban, 2 çiftçi, 1 ziftçi vardı. Tarımsal sektörde yoğunlaşan bu cemaatin mülklerine bakıldığında, 8 arılı kovan, 5 kara sığır eniği, 1 dana, 10 merkep, 1 öküz, 120 keçi, 18 koyun, 2 tosun, 3 tarla kıta, 22 tarla dönüm, 1 su değirmeni, 2 incir ağacı, 2 zeytin ağacı, 4 asmalık, 6 limon ağacı, 3 portakal ağacı vardı. Taraça da yaşayan Rum cemaatinin sayısı az olmasına rağmen mülkleri fazlaydı. Toplam temettuatı 3.750 kuruş ve ortalama gelir ise 625 kuruştur.

Datça Rum¹³⁵ cemaatine ait erkek nüfusu 73' tür. Cemaat mensubunun mesleklerine bakıldığında bunların 11' i çoban, 5' i değirmenci, 5'si papuçcu, 4' ü çiftçi, 4' ü bahçıvan, 2' si yapıcı, 2' si kalaycı ve 1 terzi bulunmaktadır. Cemaatin geneline bakıldığında tarımsal sektörde bulunan kişi sayısının fazla olduğu görülmektedir. Ziraatle uğraşan kişilere ait 22 merkep, 201 keçi, 26 kara sığır eniği, 18 dana, 151 arılı kovan, 10 binek hayvanı, 17 öküz, 37 koyun, 6 da tosun vardır. Ayrıca 10 zeytin eşcarı, 50 badem eşcarı ve 3 tarla kıta mevcuttur. Cemaatin toplam temettuatına bakıldığında 11.225 kuruş olduğu görülmekte ve kişilerin ortalama geliri ise 153 kuruştur.

Menteşe' de yaşayan Gayrimüslimlere ait temettuat defterleri ve bu cemaatlere ait ekonomik durum hakkında yeterince bilgi sunmaktadır. Bizde bu cemaatlere ait ekonomik verileri bu defterleri kullanarak derledik.

2.7. Cizye

Cizye, “*kâfi gelmek; karşılığını vermek, ödemek*” anlamına gelmektedir.¹³⁶ İslam devlet geleneği olan ve Osmanlı Devletinin

¹³⁴ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 2601.

¹³⁵ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 1778.

¹³⁶ Mehmet Erkal, “Cizye”, DİA, C.8, s.42.

ekonomisinin temel unsurlarından biri olan cizye vergisi, gayrimüslim erkek nüfusundan alınan vergidir.¹³⁷

Osmanlı devleti vergi sistemi incelendiğinde iki dönüm noktasından oluştuğu görülmektedir. Birincisi, Osmanlı devletinin kuruluşundan Tanzimat-ı Hayriyye'nin ilan edildiği dönemi kapsamaktadır ve ikinci ise, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar ki süreci kapsamaktadır. İslamiyet'in başından beri uygulanan üç vergi sisteminden biri olan "baş vergisi" gayrimüslimlerden alınan haraçtır.¹³⁸ Kökeni itibarıyla İslam hukukuna dayanan vergiler, devletin dini özelliğini korumak ve devletin gelirleri arasında önemli bir yer kaplamaktadır. Osmanlı Devleti'nde 16. yüzyıla kadar "haraç" olarak adlandırılan vergi, sonrasında "cizye", "cizye-i şer-i" veya "baş haracı" olarak tabir edilmiştir.¹³⁹

Geleneksel bir vergi olan cizye, Osmanlı Devletinin öncesinde var olan İslam Devletlerindeki uygulama yöntemlerinden pek fark yoktur. Osmanlı Devleti kuruluşundan Tanzimat'ın ilanına kadar geçen sürede değişikliğe uğramamış ve hiçbir zaman zaamet ve tımar sahiplerine bırakılmamıştır. Cizyedarlar ve özel memurlar vasıtasıyla hazine adına tahsil edilmiştir.¹⁴⁰

Cizye iki şekilde alınırdı bunlar; maktu ve alerrüüs idi. Alerrüüs cizye, kişinin mali durumu dikkate alınarak, şahsı adına ödemekte

¹³⁷Burak Kocaoğlu, "Osmanlı'da Cizye Vergisi ve İtfaiye Çalışmaları", **Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sa. 10, 2016, s.157.

¹³⁸ Sabahattin Benlikol, Hilal Müftüoğlu, **Yeni Vergi Sisteminin Değerlendirilmesi 1998**, İstanbul, 2000, s.7.

¹³⁹ Halil İncalık, "Cizye", **DİA**, C.8, s.45.

¹⁴⁰ Abdullatif Şener, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi**, Bilimsel Araştırma Dizisi:6, İşaret Yayınevi, İstanbul, 1990. s.112.

yükümlü olduğu vergisidir. Maktu ise, fetihten sonra Osmanlı devletinin hâkimiyetine giren bağlı devletlerin ödedikleri vergiydi.¹⁴¹

Gayrimüslim tebaadan alınan haraç vergisi, üç şekilde ayrılmıştır; zengin, orta halli ve fakir olarak. Haraç kadın, çocuk ve yaşlılardan alınmazdı; hasta, sakat ve işsiz olmayan zımmiler ödemekle yükümlüydü ve vergi, zenginlerden 4, orta hallilerden 2, fakirlerden de 1 dirhem gümüş akçe olarak alınırdı.¹⁴² Bu miktar â'la (zahürü'l gına muksir), evsat (mutavassitü'l hâl) ve edna (fakir-i mu'temel) olarak sınıflandırılmıştı.¹⁴³ İslam hukukundan uyarlanan bu vergi oranları para birinin ve değerinin değişmiştir; ancak sadece oluşturulan sınıflar ve katsayı uygulaması aynı kalmıştır. Devletin zamanla mali olarak sarsılması ve paraya olan ihtiyacının artmasıyla cizye vergisinde de artmalar olmuştur.¹⁴⁴

Cizye, akli baliğ olmuş, 300 akçelik menkule sahip olan ve ayrı iş gücü sahibi olan erkeklerden her ay peşin olarak alınmıştır. İslam fıkıhı açısından cizyenin nakit olarak alınmasının yanında, elbise veyahut dinen uygun olan her türlü ürünlerin satışıyla da ödenmiştir.¹⁴⁵

Cizye vergisinin yükümlü olduğu kişinin beden ve ruh sağlığının iyi olmasının yanı sıra yaş aralığı da önemliydi. Bu bağlamda vergiye tabi olan kişinin yaş aralığı 14-75'ti. Vergiyle yükümlülük bu şekilde belirlenmesine rağmen yaş aralığının 13-85 olduğu hatta akıl ve beden sağlığına bakılmaksızın talep edildiği de olmuştur.

¹⁴¹ İbrahim Özcoşar, Hüseyin Haşmi Güneş, "Osmanlı devletinde Cizye ve 19.yüzyıla ait bir cizye Defteri: Cizre Sancağı'nın Cizye Defteri (Cizye Defter Numarası:375)", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 2006, C.5, Sa.1, s.161.

¹⁴² Benlikol, Müftüoğlu, **a.g.e.**, s.8.

¹⁴³ Mehmet Salih Erpolat, "Cizye Defterlerinin Sosyal ve İktisadi Tarih Araştırmaları Açısından Önemi: Diyarbakır Örneği", s.192.

¹⁴⁴ Özcoşar, Güneş, **a.g.m.**, s.161.

¹⁴⁵ Erpolat, **a.g.m.**, s.191.192.

Vergisini ödeyen gayrimüslim kişi askerlikten muaf olunmakla can ve mal güvenliği sağlanmaktaydı. Aksi durumda kişinin güvenliği sağlanmazsa devletin vergi talep hakkı yoktur.¹⁴⁶

Vergilerin deftere tutulması ve toplanması içinde hassas davranılmış, şer'i vergi olduğundan cizyeyi toplayacak kişiler hassas seçilmişlerdir. Bunlar; “cizyedar” veyahut “hâraci” ler olarak görevlendirilmiştir. Osmanlı devleti fethettiği bölgede muhafazakâr bir siyaset izlemiş ve kendinden öncesinde yapılmış olan vergilendirmede, kişi başına konan “baş vergisi” uygulaması ve miktarı aynen devam etmiştir.¹⁴⁷

Vergi ödemeleri altın ve gümüş para ile veyahut bakır para ile cizye vergisi reayadan tahsil edilmiştir. Ancak 16. Yüzyılın sonlarına gelindiğinde bu değer para birimi üzerinden toplanmıştır.¹⁴⁸

Cizye miktarları mahallelere ve bölgelere göre değişkenlik¹⁴⁹ göstermiştir. Bu durumu sistemli bir hale getirebilmek adına, köklü değişikliklerin yaşandığı 1691 Köprülü Fazıl Mustafa Paşa' cizye reformuyla gerçekleştirilmiştir. Âla 4, evsat 2 ve edna 1 altın ödenmesi şartıyla üç sınıfa ayrılmıştır. Cizyedar harçları ise halktan herhangi bir bedel alınmaması durumu karşısında kendilerine 30, 24 ve 12 akçe olarak ödenek belirtilmiştir. Bu reformlarla devletin yıllık gelirinin en önemli katkısı olduğunu ve bu miktarın %40'ını oluşturduğunu ve hatta daha fazlasını oluşturduğu bilinmektedir. Osmanlı devletinin

¹⁴⁶ Kocaoğlu, **a.g.m.**, s.157.

¹⁴⁷ İnalçık, **a.g.m.**, s.45.

¹⁴⁸ İnalçık, **a.g.m.**, s.46.

¹⁴⁹ İl kazalarında 25 akçe alınırken sonraki süreçte 40 akçeye çıkarılmış, bu miktar Şam'da 80 akçe olarak belirlenmiştir. Ayrıca Kanuni Sultan Süleyman döneminde de 60-75 akçe arasında bir tahsil kanunu gerçekleştirilirken 4.Murat zamanında 333 akçeye kadar yükseltilmiştir. Erpolat, **a.g.m.**, s.192.

ekonomisinin kötüye gittiği zamanlarda; savaş hali ve mali sıkıntılar sebebiyle bu vergilerin arttırıldığı bilinmektedir.¹⁵⁰

1691 vergi reformuna göre; kaçanlar sıkı takibe alınmaya çalışıldı ve yeniden vergilendirilmesi söz konusu oldu. II. Mehmet zamanında rahip ve keşişlerin vergiden muaf tutuldukları bilinse de söz konusu vergi reformuyla vergiye tabii olundular. Vergi tekrardan düzenlenilse de kadın, çocuk, hasta ve yaşlılar cizye vergisinden muaf tutulmaya devam edilmişlerdir. Sadece kocaları ölmüş ve arazi kayıtları kendi üzerlerine alınmış dul kadınlar vergiye dâhil olunmuştur.¹⁵¹

Cizye vergisinin tahsil idaresi, her kazada bir meclis oluşturulur ve bu meclisin başında da kadı bulunurdu. Müslüman bir mahallede kadı, voyvoda ve mütesellim tarafından oluşturulan bir komisyon ile, Hıristiyanlardan oluşan bir komisyon ile bu işlem yapılırdı. Vergi tahsili ve yeniden yapılanması ile oluşturulacak kayıтта ilk kez Hıristiyan temsilcilerinin bulunmasına izin verilmiştir. Ayrıca kadının ve voyvodanın vergi defterlerinde mühürlerinin var olmuş olması bu durumu kanıtlar nitelikteydi.¹⁵²

Tanzimat dönemi reformlarının en önemli olanı, çok öncesinden beri var olan örfi vergilerin kaldırılarak yerine tek bir verginin; ancemaatin vergisinin getirilişidir. Öyle ki Osmanlı Devletinin mali ve siyasi zorluklar içinde olduğu zamanlarda giderlerini karşılamak amacıyla bazı örfi vergilere başvurduğu bilinmektedir. Toprak kayıplarının oluşu ve fetihlerin durması sebebiyle bazı örfi vergiler süreklilik kazanmıştır.¹⁵³

Tanzimat döneminde mali sistemde yapılan değişikliklere bakılacak olursa¹⁵⁴, cizye vergi uygulamasında değişikliklerin yapıldığı

¹⁵⁰ Kocaoğlu, **a.g.m.**, s.159.

¹⁵¹ İnalçık, **a.g.m.**, s.46.

¹⁵² Özcoşar, Güneş, **a.g.m.**, s.163.

¹⁵³ Şener, **a.g.e.**, s.84.

¹⁵⁴ Çağan, **a.g.m.**, s.13.

görülmektedir. 19. Yüzyılın ortasında cizye vergisi kaldırılmış ya da bir diğer isimle “bedel-i askeriye” ye dönüşmüştür. 1789 Fransız ihtilaline göre, Osmanlı tebaası arasında din ayrımının gözetilerek vergilendirilmesinin sakıncalı oluşu bir diğer sebep ise Avrupalı devletlerin Osmanlı devletinin vatandaşı olan gayrimüslimlerin lehine oluşturdukları baskılardır.¹⁵⁵

Cizye vergisi konusunda bir diğer köklü değişiklik ise II. Mahmut zamanında yapılmıştır. Osmanlı maliyesinde yaşanan ekonomik dalgalanmalar neticesinde değişiklik yapıldı. II. Mahmut zamanında âla olanlar 60, evsat olanlar 30 ve edna olanlar ise 15 kuruş cizye ile mükellef edildi ve bu durum Osmanlı devletinin son dönemi; cizyenin kaldırılmasına kadar devam etmiştir.¹⁵⁶

Cizye vergisinin Tanzimat ile değişimi ve sonrasında kaldırılacağı döneme kadarki süre boyunca değişiklik yapılmıştır. Cizye vergisi karşılığında gayrimüslim erkekleri askere almak veyahut vergi karşılığında tahsil edilmesi düşünülen yükümlülüğün kabul edilmeyişi olası bir kargaşa ve endişe durumunu gündeme getirmiştir.¹⁵⁷

Öteden beri düşünülen vergilendirme reformları 1840’ lar da gerçekleştirildi. Bazı yol, köprü gibi angarya niteliğinde olan mükellefiyetlerine son verildi. Eş zamanlı zamanlı çıkarılan hukuki düzenlemelerle ihtisap ve ispenç resimlerinin kaldırıldığı ifade edildiyse de, bu vergiler uzunca süre daha alınmıştır. Bunların yerine “ancemaatin vergi” hukuki metinlerde rastlanılan “vergi” “komşuca alınan vergiler” olarak adlandırılan tek bir vergi getirildi. Bu sebeple vergi tahsilinde, ödeme güçlüğü çeken kişiler dikkate alınmaksızın erkeklere yüklenen

¹⁵⁵ Özcoşar, Güneş, **a.g.m.**, s.162.

¹⁵⁶ Kocaoğlu, **a.g.m.**, s.159.

¹⁵⁷ Özcoşar, Güneş, **a.g.m.**, s.164.

baş vergisi sayılacak örfi vergiden, herkesin kazancı gözetilerek alınan genel bir vergiye geçilmiş oldu.¹⁵⁸

Tanzimat sonrasında gayrimüslimlerin askere alınması uygulaması Avrupalı devletler tarafından nahoş karşılanırsa da 1853-1856 yılında yaşanan Kırım Harbi nedeniyle, yapılan resmi bir açıklamayla 1855'te gayrimüslim erkeklerin savaşa katılacağı duyuruldu. İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı devletinin sınırlarını garanti altına alınca, Osmanlı'dan tebaanın eşitliği ve cizyenin kaldırılması gibi istekleri beraberinde getirmiştir. Askere alınması durumu, Hıristiyanların tepkisiyle başarısız olmuştur.¹⁵⁹

Cizye, Islahat Fermanının eşitlik prensibi nedeniyle kaldırılmış;¹⁶⁰ ancak "bedel-i askeri"¹⁶¹ ismiyle devam edilmiş ise de 1907'de II.Meşrutiyetin ilanı ile kaldırıldı¹⁶² ve herkesin mecburi askerlik yapma usulü kabul edildi.¹⁶³

Osmanlı Devleti son yüzyılında mali anlamda yaşadığı sıkıntıları atlatmanın yöntemi olarak vergi oranlarını arttırmaya yönelik yol izlemiştir.¹⁶⁴ Bu vergiler ile devlet yapılarının imarında, eğitim hizmetlerinde, devlette görevli veya emekli kişilerin maaşının ödenmesinde, lojistik hizmetlerinde ve vakıf çalışmalarına kadar tüm hizmetlerin ihtiyacını karşılamak amacıyla kullanılmıştır.¹⁶⁵

¹⁵⁸ Şener, **a.g.e.**, s.95.96.

¹⁵⁹ Özçoşar, Güneş, **a.g.m.**, s.164.

¹⁶⁰ Cizye, 1856 Islahat fermanı sonrasında kaldırılmışsa da tahsilat biçiminde cizye uygulamasına devam edilmiştir. Şener, **a.g.e.**, s.115.

¹⁶¹ Erpolat, **a.g.m.**, s.192.

¹⁶² İnalçık, **a.g.m.**, s.48.

¹⁶³ Özçoşar, Güneş, **a.g.m.**, s.164.

¹⁶⁴ Benlikol, Müftüoğlu, **a.g.e.**, s.10.

¹⁶⁵ Kocaoğlu, **a.g.m.**, s.162.

2.7.1. Menteşe’de Gayrimüslim Cemaatlerin Cizye Oranları ve Türleri

Daha önce de belirttiğimiz gibi sayım sırasında cizyeye tabi tutulan kişiler cizye mükellefiyetlerine göre ‘âlâ, evsât ve ednâ olarak kısaltmalarla kaydedilmişlerdir. Sayım sırasında kişilerin cizye türü ednadan evsata, evsattan a’lâya terfi etmiş ise bunlar da belirtilmiştir. Öte taraftan herhangi bir sebeple cizyeden muaf tutulan şahıslar ise nâ-kâğıt ibaresiyle kaydedilmişlerdir. Nâ-kâğıt olan kişilerin genellikle a’mâ, sakat, total, amel-i mânde gibi özür durumlarına sahip kişilerdir. Aynı şekilde papaz gibi din adamları da yine cizye vergisinden muaf tutulmuşlardır.

Cemaat ve kaza bazında kişilerin mükellef olduğu cizye vergisi türü ile birlikte verilmiştir; ancak bazı defterlerde cizye türü değil detaylı olarak arazi, emlak ve hayvanat cinsiyle yazılmıştır. Şayet kişiler cizyeden mükellef tutulmuş ise sebebi ile beraber verilmiştir.

Bu bağlamda araştırma konumuza dâhil ettiğimiz temettuat defterlerinin içerik açısından farklılık göstermesi. Her defterin ayrı ayrı incelenerek sunulmasına sebep olmuştur. İlk olarak¹⁶⁶ vergi mükellefi (erkek) Gayrimüslim kişilerin cizye oranları; evsât, namzet, âmelmande ve vergi mükellefi boş olarak gösterilen kişilerle mevcuttur. Defterde â’lâ, ve ednâ vergiye tabii olanlar belirtilmiştir; ancak cizye mükelleflerinde herhangi bir terfi yoktur. Vergi mükellefiyeti boş olan kişiler “sakat, total ya da alildir” vb. ifadelerle açıklama yapılmıştır. Daha özel detaylara da yer verilmiştir; “*Sıralos kazasında tarlaları vardır, eskiden tüccarmış ama şimdi iflas etmiş.*” gibi cizye mükellefi kişinin özel bilgileri tutulmuştur. Aynı şekilde papaz gibi din adamlarının cizye vergisinden muaf tutulduğu görülmektedir.

¹⁶⁶ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 01634.

Aşağıda ayrı tablolarda kişiler mükellef olduğu cizye vergisinin türü ile beraber verilmiştir.

2.7.2. 01634 numaralı ML.VRD.TMT.d, Temettuat Defteri Vergi Cinsi

Tablo 4: 01634 numaralı ML.VRD.TMT.d, Temettuat Defteri Vergi Cinsi

Vergi Cinsi	Kişi Sayısı
Evsat	90
Nâmzet	58
Boş	8
Amelmande	5

Muğla'ya bağlı Datya kazasının Rum cemaatine ait defterde¹⁶⁷, cizye mükellefiyetinde olan kişilerin meslek ve eşkâleriyle belirtilerek kaydedildiğinden yukarıda bahsetmiştik. Toplamda 45 hane yazılmış ancak sıralı biçimde kaydedilmeyen bu haneler 114 numaralı hane ile son bulmuştur.

Cizye mükellefiyetinde olan kişilerin kaydı alınırken vergi türü; âla, evsat ve edna olarak değil; arazi emlak ve hayvan eşcarından alınan vergiler özele indirgenerek kaydedilmiştir. Zeytin, badem, tarla kıt'a, tarla kıt'a dönüm, merkep, keçi, kara sığır eniği, dana, arılı kovan ve bunları kıymetleriyle kaydedilmiştir. Ayrıca tay, öküz, sıpa, merkep'ma sıpa, koyun ve tosun adetlerini girerek toplam temettuatı hesaplanıp yekûn ederek kaydı tamamlamışlardır.

Mandalyat kazası Rum cemaatine ait olan temettuat defteri¹⁶⁸ kaydı toplamda 11 haneden oluşmakta ve kişiler sadece meslekleriyle kaydedilmiş olup eşkâllerin kaydına rastlanılmamaktadır. Ayrıca vergi mükellefiyetinde olan kişilerin cizye türü olan âla, evsat ve edna olarak kayıt tutulmamıştır.

¹⁶⁷ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 1778.

¹⁶⁸ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 2265.

Hicri 1260 ve 1261 senesine ait olan bu defterde toplam hasılat kaydedilmiş ve cizyeye tabi tutulan arazi ve hayvanat detaylı olarak kaydedilmiştir. Bağ dönüm, zeytin ağaç sayısı, sağmal inek sayısı belirtilerek 1260 senesinin hasılatı olarak tamamlanmıştır. Ayrıca mezru tarla dönüm, kovan sayısı, at sayısı, dükkân sayısı ve cinsinin adetleri yazılarak senelik gelir temettuatı, mesleğinden temettuatı ve toplam temettuat olarak hesaplanmıştır. Sayımda yekûn edilen oranlar incelenmiş ve doğru olarak kaydedildiği teyit edilmiştir. Gayrı Müslim nüfus defterine göre Menteşe sancağındaki cizye mükelleflerinin durumu tablo 5'deki gibidir.¹⁶⁹

2.7.3. Gayrimüslim Nüfus Defterine Göre Menteşe'deki Gayrı Müslim Cemaatleri Cizyeleri

Tablo 5: Gayrimüslim Nüfus Defterine Göre Menteşe'deki Gayrı Müslim Cemaatleri Cizyeleri

Rum Cemaati		Ermeni Cemaati		Yahudi Cemaati	
Ala	3	Ala	2	Ala	3
Alaya Terfi	13	Alaya Terfi	1	Alaya Terfi	3
Ala Toplamı	16	Ala Toplamı	3	Ala Toplamı	6
Evsat	880	Evsat	17	Evsat	3
Evsata Terfi	313	Evsata Terfi	8	Evsata Terfi	9
Evsat Toplamı	1193	Evsat Toplamı	25	Evsat Toplamı	12
Edna	157	Edna	6	Edna	2
Cizye Toplamı	1366	Cizye Toplamı	34	Cizye Toplamı	20

Bu tablodan anlaşıldığına göre toplamda 17 kişi evsattan alaya, 330 kişi de ednadan evsata geçirilmiştir.

Muğla Rum cemaatine ait¹⁷⁰ defterinde toplamda 42 hane yazılarak; kişiler meslek ve eşkâlleriyle kaydedilmiştir. Vergi mükellefinde olan kişiler âla, evsat ve edna olarak kaydedilmemiştir;

¹⁶⁹ BOA., NFS.d, no: 03122, s.6b.

¹⁷⁰ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 2382.

ancak temettuat defterinde yer alan arazi ve hayvanat türleri detaylı olarak kaydedilmiştir.

Yaylalık eşcarı, yaylalık ma eşcarı, bağ dönüm, tarla kıt'a, tarla kıt'a dönüm, merkep, kara sığır eniği, dana, bargir, kuyumcu dükkânı, terzi dükkânı adetleri ve kıymetleriyle birlikte kaydedilmiş, ayrıca bir senede ödenilen vergi miktarı olarak yazılarak temettuatı hesaplanmış ve yekûn edilmiştir.

Hane bazında kaydı yapılan bu defterde belli sebeplerle kişilerin vergiden muaf tutulduklarına dair açıklamalar yapılmıştır. 30/31 numaralı hane sahibi; Bahçıvan Dimitri ve oğlu Yanni' nin "*fukara olduğundan tekalifinden hisseleri olmadığı*" açıklamaları vergiden muaf tutulma gerekçesiyle hane kaydının tamamlandığı görülmektedir.

Muğla'ya bağlı Taraça ehl-i zimmet temettuat defteri¹⁷¹ olan bu defter hane bazında yazılmış ve toplamda 6 haneden oluşmaktadır; ancak sıralı bir şekilde kaydedilmeyen bu defter 9 numaralı hane ile bitmektedir. Vergiye tabi olan kişiler meslek ve eşkâlleriyle kaydedilmiştir.

Vergiye tabi olan kişilerin cizye türü arazi ve hayvanat türü ve sayılarıyla verilmiştir. Bunlar; arılı kovan, kara sığır eniği, dana, merkep, öküz, keçi, koyun, tosun, tarla kıt'a, tarla dönüm, su değirmeni adetleriyle ve kıymetleriyle verilmiştir. Ayrıca zeytin ağacı, portakal ağacı, limon ağacı ve asmalık sayıları ve kıymetleriyle verilmiştir. Cizyeye dâhil olan türler kapsamlı olarak yazıldıktan sonra bir senede verdiği vergi, temettuatı ve toplam vergi miktarı yazılarak kayıt tamamlanmıştır.

¹⁷¹ BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 2261.

Ermeni taifesi¹⁷² temettuat defteri toplamda 16 haneyi içermektedir ve kişiler meslekleriyle yazılmış olup, mükellef oldukları vergi cinsini detaylı olarak arazi ve hayvanat türleriyle kaydedilmiştir.

Vergi cinslerine bakıldığında; dükkân, kiralık dükkân adedi ve geliriyle, hınta öşrü, hınta kile, darı kile, darı öşür, susam, susam, susam öşrü, bağ öşrü, zeytinyağı öşrü, koyun-keçi rusmu, öküz, bargir, mezru tarla dönüm, tarla hâsılatı, bağ dönüm, bağ dönüm hâsılatı, zeytin ağacı, zeytin ağacı hâsılatı, sağman koyun, sağman koyun hasılatı, sağman keçi, sağman keçi hasılatı adetleriyle ve mükellefiyetleriyle yazılmıştır. Ayrıca kişilerin mesleğinden temettuatı verilerek ek açıklamalar yapılmıştır.

Vergiden muaf tutulan kişiler sebepleri belirtilmiştir. Örneğin, hane 7 de; *Gürcü oğlu yetim Makayil veledi Ananos*’ un “*Hiçbir geliri yok onun bunun yardımıyla geçiniyor*” açıklaması gerekçesini vermektedir.

Çalışmamıza yardımcı olan bu kaynaklar söz konusu Menteşe’nin havi olduğu bağlı sancak ve kazalarda vergiye tabi tutulan kişilerin arazi, emlak ve hayvanat türlerini, adetlerini ve ekinlerinin toplamı hakkında elde edebileceğimiz yardımcı kaynaklar olmaktadır. Menteşe kazasının coğrafi olarak sosyo-ekonomik açıdan geçimini nasıl yaptığını ve bu kişilerin ödedikleri vergi miktarını görmemizi sağlamaktadır.

¹⁷² BOA., ML.VRD.TMT.d, no: 17559.

3. MENTEŞE SANCAĞI NÜFUS DEFTERLERİ TRANSKRİPSİYONU

Nfs.3122 (Menteşe Nüfus-İcmal Defteri)			
Hane 1: Tâ: Marangoz İnce Yanni veled-i Yorgi ve oğulları Anastaş (na-10) ve Yorgi (8)	Hane 2: Tâ İnce Yanni oğlu İstimat (25)	Hane 3: Tâ Zahralı oğlu Dimitri veledi Anderya ve oğulları Yorgi (5) ve Anastaş (3)	Hane 4: Tâ Zahralı oğlu Kostantin veledi Anderya ve oğlu Anderya (5)
Hane 5: D Bağcıvan İstimat veledi Yanni ve oğlu Yanni (sinn-2)	Hane 6: Tâ Yapıcı veledi Anton ve oğlu Anton (2)	Hane 7: Halik Acı Nikola ve oğulları Yorgi (8) ve Yanni (6)	Hane 8: Tâ Yapıcı Yanni veledi Kostantin (30)
Hane 9: Tâ Marangoz Kostantin veled-i Yanni (30) ve karındaşı Erkiri (na-10)	Hane 10: Tâ Yapıcı Yorgi (mim) veledi Kostantin ve oğulları İstirati (8) ve Hristodoli (6)	Hane 11: Tâ Bakkal Sava veledi İlya (35)	Hane 12: Tâ Gemici Yorgi veledi İstirati (55)
Hane 13: Tâ Gemici Mina veledi Yorgi (25) ve karındaşı Yanni (na-10)	Hane 14: Tâ Burgucu Yorgi veledi Mihal ve oğlu Yanni (6)	Hane 15: mersumu a'mâ olduğundan kağıdı yoktur Nikola veledi Mavrid (70) (a'mâ) ve oğulları Yanni (na-10) ve Mihal (6) ve Kostantin (4)	Hane 16: Tâ Marangoz Yorgi veledi Nikola ve oğulları Manol (4) ve Nikide (2)
Hane 17: Papaz oğlu Halik Anton oğulları Yorgi (na-10) ve Anton (7)	Hane 18: Tâ Yapıcı Kostantin veledi Yorgi ve oğlu Yorgi (1)	Hane 19: Tâ Değirmenci Yorgi veledi Kanalyo	Hane 20: D Nikola veledi Yanni ve oğlu Foti (13)
Hane 21: D Berber Yanni veledi Nikola ve oğlu Yorgi (1)	Hane 22: Tâ Yapıcı Nivroş veledi Mihal (35)	Hane 23: Tâ Bağcıvan Yanni veledi Angel ve oğlu Yorgi (na-13)	Hane 24: Tâ Bağcıvan Dimitri veledi Yanni (25)
Hane 25: Tâ Boyacı Yanni veledi Nikola (30)	Hane 26: Halik Marangoz İstimat ve oğlu Mihal (10)	Hane 27: Tâ Kocabaş İstimat veledi Kostantin ve oğulları Yorgi (na-12) ve Yanni (na-9)	Hane 28: Tâ Bakkal Kostantin veledi İstimat (38)
Hane 29: D Debbag Anton veledi İstimat (18)	Hane 30: A'lâ fi Evsat Papuçcu Dimitri veledi İstimat	Hane 31: Tâ Gemici Manol veledi İstimat (30)	Hane 32: Tâ Bakkal Manol veledi Apostol ve oğlu Şivroş (5)
Hane 33: A'lâ fi Evsat Menzelci Pandeli veledi Anton (55) ve oğlu Yorgi (3)	Hane 34: Tâ Burgucu Pavli veledi Anastaş (35)	Hane 35: D Koca İstavri veledi Mihal (60)	Hane 36: Tâ Koca İstavri oğlu Yanni (30)
Hane 37: Tâ Yapıcı Dimitri veledi Yanni ve oğulları Yanni (na-10) ve Kostantin (6) ve Luka (3)	Hane 38: Tâ Bağcıvan Mihal veledi Totori (55)	Hane 39: A'lâ fi Evsat Burgucu Nikola veledi Mihal (30)	Hane 40: Tâ Burgucu Nikola veledi Anderya (40)
Hane 41: Tâ Değirmenci Taranakil veledi Dimitri ve oğulları Mihal (na-10) ve Dimitri (8) ve Paraşkeve (6) ve Yanko (yevm-3)	Hane 42: Nâ-kâğıt Kara Dimitri oğlu Dimitri (90)	Hane 43: Tâ Marangoz Anastaş veledi Yorgi ve oğulları Apostol (6) ve Yanni (4)	Hane 44: Tâ Yapıcı İstimat veledi Nikola ve oğlu Yanni (na-10)
Hane 45: Tâ Yapıcı Dimitri veledi Kostantin (35)	Hane 46: Tâ Yapıcı Lefter veledi Apostol ve oğulları Panayot (na-13) ve Apostol (4)	Hane 47: Tâ Papuçcu Dimitri veledi Yanni (40)	Hane 48: D Marangoz Yanni veledi Dimitri ve oğulları Nikola (Tâ-12) ve Mihal (8) ve Kostantin (5)
Hane 49: Tâ Ekmekçi Yanni veledi İstavri ve oğulları İstimat ve oğulları	Hane 50: Tâ Marangoz Paraşkeve veled-i Nikola (40)	Hane 51: Tâ Ekmekçi Hırlamina veled-i Nikola (45)	Hane 52: A'lâ fi Evsat Kuyumcu Toma veled-i Kostantin ve Kostantin (na- 11) ve Nikola (8) ve Yanni (5)

İstimat (D-na-15) ve Sivasto (na-11) ve Yorgi (9) ve Manol (7) ve Anton (1)			
Hane 53: Tâ Kuyumcu oğlu Anton veled-i Kostantin ve oğlu Luizi (3)	Hane 54: Tâ Burgucu Yorgi veled-i Mavridi (32)	Hane 55: Tâ Marangoz İstirati veled-i Dimitri ve Mihal (6)	Hane 56: Tâ Çeşmecici Kara Yorgi veled-i Kostantin ve oğlu Anton (na-10)
Hane 57: D Çeşmecici Kara Yorgi oğlu Dimitri (18)	Hane 58: A'lâ fi Evsat Terzi Penako veledi Luizi ve oğlu Luizi (5)	Hane 59: Edna olduğu muhberdir Papuçu oğlu Yorgi veled-i İstavri (taşrada)	Hane 60: Tâ Marangoz Yumadari veled-i Foti ve oğulları İstimat (9) Anastasir (2)
Hane 61: Tâ Halik Tahinci Vasil oğlu Totori (na-11)	Hane 62: Tâ Kalaycı Masko veled-i Paraşkeve (60)	Hane 63: Nâ-kâğıt Koca Anton veledi Nikola (80)	Hane 64: Tâ Kalaycı Masko oğlu Paraşkeve (28)
Hane 65: Tâ Papuçu Hristofi veledi Hristiyanni (taşrada)	Hane 66: Tâ Marangoz Manol veled-i Penayot (35)	Hane 67: Tâ Papas oğlu Anton veledi Yorgi ve oğlu Yorgi (3)	Hane 68: Tâ Kalafat Yorgi veled-i Manol (30)
Hane 69: Tâ Simitçi Dimitri veled-i Hristo (32)	Hane 70: Tâ Burgucu Manol veled-i Yorgi (35)	Hane 71: Tâ Yapıcı İstavri veled-i Mina ve oğulları Mina (5) ve Françi (3)	Hane 72: Tâ Gemici İstifanni veled-i Kostanti (taşrada)
Hane 73: Tâ Çoban oğlu Yanni veledi Yorgi (taşrada)	Hane 74: Tâ Yapıcı Luizi veled-i Hristofi ve oğlu Hristofi (sinn-1)	Hane 75: Tâ Kalaycı Anton veled-i Yorgi ve oğlu Yorgi (2)	Hane 76: Tâ Burgucu Yorgi veled-i İstavri (30)
Hane 77: A'lâ fi Evsat Burgucu İstimat veled-i İstavri (27)	Hane 78: D Sarı Yorgi veled-i Nikola ve oğulları Nikola (na-12) ve Yanni (14)	Hane 79: A'lâ fi Evsat Veli İstavri veled-i Kostantin ve oğulları Kostantin (na-10) ve Nikola (3)	Hane 80: Tâ Kara Kaçana Anton veled-i Hartofi ve oğulları Hartofi (na-12) ve Yanni (sinn-4)
Hane 81: Tâ Bahçıvan Anderya veled-i Hristiyanni (35)	Hane 82: Tâ Yapıcı Dimitri veled-i Nikola (32)	Hane 83: Tâ Zifiçi Nikola veled-i Anastasir (30)	Hane 84: Tâ Balıkcı Mihal veled-i Anton ve oğlu Anderya (1)
Hane 85: A'lâ fi Evsat Çaker Reis Dimitri veled-i Mihal ve oğlu Yanni (18)	Hane 86: Tâ Burgucu Marko veled-i Mihal ve oğlu Mihal (1)	Hane 87: D Kör Vasil veled-i Yorgi ve oğulları Yorgi (na- 10) ve Anderya (8)	Hane 88: Tâ Burgucu Sarı Kiryako veled-i Nikola (35)
Hane 89: Tâ Divarcı Yanni veled-i Yorgi (32)	Hane 90: A'lâ fi Evsat Terzi Anderya veled-i Alnis (38)	Hane 91: Halik Terzi Yanni oğlu Alnis (9)	Hane 92: Tâ Yapıcı Kostantin veled-i Manol ve oğlu Mihal (sinn-6)
Hane 93: Tâ Bahçıvan Totori veled-i Mihal (40)	Hane 94: Tâ Kiryako oğlu Sivros veled-i Mihal ve oğlu Nikola (8)	Hane 95: Tâ Marangoz Nikola (50) veled-i Dimitri ve oğulları Dimitri (na-16) ve Hristofi (na-14) ve Yorgi (5)	Hane 96: Tâ Bahçıvan Yorgi veled-i Yanni oğulları Yanni (na-11) ve Kostantin (9)
Hane 97: Tâ Çoban oğlu Yorgi veled-i Yanni ve oğulları Yanni (na-13) ve Mihal (4)	Hane 98: Tâ Yapıcı Kostantin veled-i Riyakomi (30)	Hane 99: Tâ Demirci Manol veled-i Kostantin ve oğulları Yorgi (7) ve Kostantin (5) ve Dakları (sinn-3)	Hane 100: Tâ Bahçıvan Riyakomi veled-i Yorgi ve oğlu Yorgi (6)
Hane 101: Tâ Bardakçı Mihal veled-i İstavri ve oğlu Yanni (5)	Hane 102: A'mâ olduğundan kağıdı yoktur A'mâ Yanni veled-i Kostantin ve oğulları Sifi (na-10) ve Hristofi (4)	Hane 103: A'lâ fi Efsat Kiryako oğlu Kostantin (27)	Hane 104: Tâ Ekmekçi Yanni veled-i Nikola ve oğulları Nikola (D-na-15) ve İstimat (4) ve Yorgi (sinn-6)

TEBA-İ BODRUM (VRK. 1.b.)			
Hane 105: Tâ Bahçıvan Kostantin veled-i Vasil (35)	Hane 106: Tâ Marangoz Kıryako veled-i Yorgi (30)	Hane 107: A'lâ fi Efsat Çeşmeci Manol veled-i Yorgi (32)	Hane 108: A'lâ fi Efsat Papuçcu Anton veled-i İstavri (35)
Hane 109: A'lâ fi Efsat Kocabaş Yanni veled-i Yanni (45)	Hane 110: Tâ Reis Yorgi veled-i Yanni	Hane 111: Tâ Mihal Reis veled-i Dimitri	Hane 112: D Gemici Yorgi veled-i Yanni ve oğulları Manol (8) ve Yanni (4) ve Kostantin (2)
Hane 113: Tâ Gemici Anton veled-i Yorgi	Hane 114: Tâ Çoban Dimitri veled-i Paraşkeve	Hane 115: Tâ Saka Acı Yanni veled-i Hristiyanni	Hane 116: Tâ Çoban Anastas veled-i Dimitri ve oğlu Kosta (2)
Hane 117: Tâ Marko oğlu Çoban Lamiri (30) ve karındaşları Dimitri (A'lâ fi Efsat-18) ve Penayot (na-15)	Hane 118: Tâ Çoban Totori veled-i İstirati	Hane 119: A'mâ olduğundan Nâ- kâğıtdır A'mâ Lefter veled-i Yorgi ve oğlu Yorgi (3)	Hane 120: D Kör Lefter oğlu Zaharya
Hane 121: D Gemici Kostantin veled- i Hristofi	Hane 122: Tâ Çılgın Kostantin veled- i Luka ve oğlu Mihal (5)	Hane 123: Tâ Gemici Petro veled-i Nikola	Hane 124: Tâ Mihal Kalfa veled-i Yorgi ve oğlu Alnis (na-12)
Hane 125: Tâ Çoban Nikola veled-i Marko ve oğulları Yanni (D- na-15) ve Mihal (na- 12)	Hane 126: Tâ Köse Çoban Yanni veled-i Hristiyanni (45)	Hane 127: Tâ Çoban Yorgi veled-i Manol ve oğlu Anton (D- 15)	Hane 128: Tâ Mavris oğlu Yanni ve oğulları Nikola (8) ve Mavridi (6) ve Dimitri (4) ve Yorgi (2)
Hane 129: Tâ Bahçıvan Yorgi veled-i Hristiyanni (38)	Hane 130: D Makdur Kör Nikola oğlu Yanni ve oğlu Nikola (na-10)	Hane 131: Tâ Değirmenci Paraşkeve veled-i Yorgi	Hane 132: Tâ Reis İstavri veled-i Anastas
Hane 133: Tâ Reis İstavri oğlu Anastas (30)	Hane 134: Tâ Manyot oğlu İstimat veled-i Dimitri (Tâ)	Hane 135: Tâ Saraydar Mihal veled-i Hristiyanni ve oğlu Dimitri (na-12)	Hane 136: Tâ Ekmekçi Hristofi veled-i Petro ve oğlu Marko (na-13)
Hane 137: Tâ Ekmekçi Hristofi oğlu Petro (25)	Hane 138: Tâ Ekmekçi Hristofi oğlu Yanni (27)	Hane 139: A'lâ fi Efsat Kara Vikir oğlu Dimitri ve oğulları Yanni (D-na- 15) ve Nikola (na-12)	Hane 140: Tâ Kanar Yanni veled-i Manol
Hane 141: Nâ-kâğıt A'mâ Hristofi veled-i Kostantin ve oğlu Sifi (na-12)	Hane 142: Tâ Çiftçi Luka veled-i Petro (70)	Hane 143: Tâ Gemici Nikola veled-i Hristofi ve oğlu İstimat (na-10)	Hane 144: Tâ Gemici Nikola oğlu Marangoz Hristofi (23)
Hane 145: D Turna oğlu Kostantin veled-i Dimitri (na-15)	Hane 146: Halik Kayalı Yorgi oğulları Anastas (na-13) ve İstimat (8)	Hane 147: Tâ Kayalı Yorgi oğlu Kostantin (17)	Hane 148: Halik Yapıcı Nikola oğlu İstavri (4)
Hane 149: Halik Saraydar Yorgi oğlu Kostantin (2)	Hane 150: Halik Lefteraki oğulları Yanni (7) ve Sivasto (5) ve Marko (3) ve Anton (1)	Hane 151: Halik Yapıcı Yanni oğlu Penayot (8)	Hane 152: Halik Frenk Nikola oğlu Nikola (na-10)
Hane 153: D Bahçıvan Dimitri veled-i Yanni (16)	Hane 154: Halik Papa Yorgi oğlu Yanni (na-12)	Hane 155: Tâ Papa Totori veled-i Yorgi (5) ve Manol (2)	Hane 156: Tâ Ekmekçi Nikola veled-i Kostantin ve oğlu Kostantin (8)
KASABA-İ MANDALYATTA MÜTEMEKKİN REAYAYI EHL-İ ZİMMET (VRK. 1.b.)			
Hane 157: Tâ	Hane 158: Tâ	Hane 159: Tâ	Hane 160: A'lâ fi Efsat

Çaker Solomon veled-i Yakomi ve oğlu İsteryo (2)	Hristo Kamari veled-i Nikola (60)	Yorgi veled-i Hristo Kamari ve oğulları Yanni (4) ve Mihal (2) ve Penayot (sinn-5)	Bahçıvan Yorgi veled-i Yanni (35)
Hane 161: Tâ Ekmekçi İstimat veled-i Yorgi (35)	Hane 162: Tâ Yapıcı Anderya veled-i Yanni (30)	Hane 163: Tâ Bahçıvan Kostantin veled-i Mihal ve oğlu Riyakomi (na-11)	Hane 164: Tâ Değirmenci Yanni veled-i Riyakomi ve oğlu Anton (2)
Hane 165: Tâ Bahçıvan Kostantin oğlu Nikola (18)	Hane 166: Tâ Yapıcı Yorgi veled-i Anton (28)	Hane 167: Tâ Yapıcı Mihal veled-i Anton (30)	Hane 168: Tâ Kârhaneci Anastas veled-i Anton (32)
Hane 169: Tâ Bahçıvan Anastas veled-i Mihal ve oğulları Nikola (na-10) ve Yanni (8)	Hane 170: Tâ Bahçıvan Nikola veled-i Yanni (25)	Hane 171: Tâ Bardakçı Yorgi veled-i Yanni ve oğulları Nikola (na-13) ve Mihal (8) ve Yanni (1)	Hane 172: Tâ Değirmenci Yorgi veled-i Manol ve oğlu İstavri (5)
Hane 173: Tâ Yapıcı Yanni veled-i Aproo (18)	Hane 174: Tâ Yapıcı Luizi veled-i Yorgi (38)	Hane 175: Tâ Değirmenci Yorgi veled-i Manol ve oğlu Apostol (2)	Hane 176: Tâ Değirmenci Nikola veled-i Yorgi (35)
Hane 177: Tâ Terzi Kostantin veled-i Yanni (60)	Hane 178: D Yapıcı Kiryako veled-i Nikola (17)	Hane 179: Tâ Çiftçi Dimitri veled-i Yanni ve oğulları Kostantin (D-na-15) ve Manol (5) ve Yanni (1)	Hane 180: Tâ Yorgi veled-i Çiftçi Dimitri (25)
Hane 181: Tâ Bakkal veled-i Yorgi Kostantin ve oğlu Dimitri (na-12)	Hane 182: Tâ Mutap Yanni veled-i Kostantin ve oğulları Tortori (4) ve Manol (1)	Hane 183: Tâ Yapıcı İstimat veled-i Yorgi (35)	Hane 184: Tâ Marangoz Manol veled-i Dimitri ve oğlu Dimitri (2)
Hane 185: Tâ Arabacı oğlu Nikola veled-i Kiryako ve oğlu Mihal (2)	Hane 186: Tâ Yazıcı Zafiri veled-i Halta (38)	Hane 187: Tâ Meskur Reaya Arabacı oğlu Nikola veled-i Kiryako ve oğlu Mihal (2)	Hane 188: Tâ Marangoz Yorgi veled-i Manol ve oğlu Manol (4)
Hane 189: Tâ Bardakçı İstavri veled-i Anastas (40)	Hane 190: D Veli Yorgi veled-i Anastas ve oğlu Mihal (na-10)	Hane 191: Tâ Çiftçi Kostantin veled-i Dimitri Yabancı olup oraya mütemekkin	
Kasaba-i Karaovada Mütemekkin Reayayı Rum (VRK. 1.b.)			
Hane 192: Tâ Bodrumdan menkul Değirmenci Nikola veled-i İstavri ve oğlu Dimitri (3)	Hane 193: Tâ kezâ Değirmenci Yorgi veled-i Mihal ve oğlu Anton (7)	Hane 194: Tâ kezâ Değirmenci Yanni veled-i Nikola ve oğulları Dimitri (na-10) ve Nikola (7)	Hane 195: Tâ kezâ Çoban Kostantin veled-i Yanni ve oğulları Yorgi (na-12) ve Anton (na-9) ve Yanni (5)
Hane 196: D kezâ Çoban İstimat veled-i Yanni ve oğlu Anton (4)	Hane 197: Tâ Milastan Çoban Kostantin veled-i Yorgi ve oğulları Penayot (na-10) ve Dimitri (6)	Hane 198: Tâ Milastan Değirmenci Nikola veled-i Yanni (38)	
Kasaba-İ Eskihisar'da Mütemekkin Reayayı Rum (VRK. 1.b - 2.a)			
Hane 199: Tâ Acı Anastas veled-i Kostantin (45)	Hane 200: Tâ Değirmenci Manol veled-i Lefter (35)	Hane 201: A'lâ fi Efsat Değirmenci Hristo veled-i Dimitri (50)	Hane 202: Tâ Değirmenci Hristo oğlu Dimitri (25)
Hane 203: Tâ Yapıcı Mihal veled-i Yorgi (30)	Hane 204: Tâ Bahçıvan Sava veled-i Lefter (35)	Hane 205: Tâ Değirmenci Penayot veled-i Yanni (40)	Hane 206: Tâ Değirmenci İsteryo veled-i Manol (45)
Hane 207: Tâ	Hane 208: Tâ	Hane 209: D	Hane 210: Tâ

Değirmenci Yanni veled- i Mihal (40)	Bahçivan Nikola veled-i Manol (35)	Değirmenci Mihal veled-i Nikola (D-na-60)	Değirmenci İstavri veled- i Lefter (40)
Hane 211: Tâ Çoban Kostantin veled-i Mihal (38)	Hane 212: Tâ Çoban Dimitri veled-i Yorgi (40)	Hane 213: Tâ Yapıcı Yorgi veled-i Yanni (30)	Hane 214: Tâ Çiftçi Anton veled-i Nikola
Hane 215: D Çiftçi Anton oğlu Nikola (18)	Hane 216: Tâ Kara Yanni oğlu Manol	Hane 217: Tâ Değirmenci Hristofi veled-i Hristiyanni	Hane 218: D Hizmetkâr Değirmenci Veli Yanni veled-i Anastas (28)
Hane 219: D Hizmetkâr Değirmenci Nikola veled-i Yorgi (30)	Hane 220: Tâ Dülger Yanni veled-i Hristiyanni	Hane 221: Tâ Çoban Manol veled-i Yorgi (40)	
Kasaba-i Datya'da Mütemekkin Reayayı Rum (VRK. 2a.)			
Hane 222: Tâ Boyacı Nikola veled-i Yanni (55)	Hane 223: Tâ Bahçivan Kostantin veled-i Kostantin ve oğulları Vasil (Ta-18) ve Nikola (8)	Hane 224: Tâ Çoban Yorgi veled-i Yanni (65)	Hane 225: Tâ İstimat veled-i Çoban Yorgi (25)
Hane 226: Fi Evsat Boyacı Nikola oğlu Kosta (25)	Hane 227: Tâ Yapıcı İstavri veled-i Françi ve oğlu Nikola (na-10)	Hane 228: Tâ Kuyumcu Nikola veled-i Şivroş (Fi Evsat-35)	Hane 229: Tâ Yanni veled-i Çoban Yorgi ve oğulları Yorgi (4) ve Kosta (2)
Hane 230: Tâ Papuççu Hristofi veled-i Yorgi ve oğlu Yorgi (na-17)	Hane 231: Tâ Dülger Yanni veled-i Vasil ve oğulları Vasil (na-10) ve Mihal (8) ve Yorgi (3)	Hane 232: Tâ Yapıcı Françi veled-i Françi ve oğulları Yanni (6) ve Yorgi (2)	Hane 233: Tâ Çiftçi Yorgi veled-i Yafi ve oğlu Yanni (8)
Hane 234: Tâ Papuççu İstavri veled-i Yanni ve oğlu Yanni (2)	Hane 235: Tâ Bahçivan Anton veled-i Yanni ve oğulları Mihal (na-12) ve Yanni (5)	Hane 236: Tâ Dülger Nikide veled-i Nikola ve oğulları Vasil (na-15) ve İlya (8) ve Tevaim Yanni ve Yorgi (6) ve Tortori (2)	Hane 237: Tâ Çoban Nikola veled-i Yanni ve oğulları Yanni (D-na-15) ve Nikide (12) ve Mihal (8)
Hane 238: Tâ Değirmenci İstavri veled- i Yanni ve oğulları Yanni (na-13) ve Yorgi (na-11) ve Dimitri (7)	Hane 239: Tâ Değirmenci Mihal veled-i Lefter ve oğulları Manol (D-na-15) ve Yorgi (na- 12)	Hane 240: Tâ Papuççu Kiryako veled-i Nikola ve oğulları Vasil (D-na-15) ve Niko (8) ve İstimat (5)	Hane 241: Tâ Papuççu Nikola veled-i Yanni ve karındaşı Çoban Kostantin (D-na-15) ve Mihal (na-12) ve Lefter (na-10) ve Vasil (7)
Hane 242: Tâ Değirmenci Yanni veled-i Yorgi ve oğlu Yorgi (3)	Hane 243: Tâ Değirmenci Yorgi veled-i Nikola (50)	Hane 244: Fi Evsat Değirmenci Yorgi oğlu Nikola (25)	Hane 245: Tâ Bahçivan Yanni veled-i Nikola ve oğlu Manol (mim-sinn -2)
Hane 246: Tâ Kalaycı Anton veled-i Manol (mim)	Hane 247: Tâ Çoban Erkiri (30) veled-i Nikola ve karındaşları Yanni (D-na-mim-18) ve Vasil (D-na-15)	Hane 248: Tâ Bahçivan Yorgi veled-i Yanni ve oğulları Nikola (Fi Evsat-20) ve Vasil (D-na-mim-18) ve Kosta (D-na-16)	Hane 249: Tâ Çiftçi Kostantin veled-i Yorgi (mim-35)
Hane 250: Tâ Bahçivan Yako veled-i Yorgi (mim)	Hane 251: Tâ Papuççu Françi veled-i Yorgi ve oğulları Mihal (D-na-15) ve Yorgi (na-10) ve Yanni (8)	Hane 252: Tâ Çoban Yorgi veled-i Yanni ve oğulları Yanni (na-10) ve Nikola (3)	Hane 253: Tâ Papuççu Yanni veled-i Nikide (3) ve oğlu Zaharya (mim-2)
Hane 254: Tâ Papuççu Yorgi veled-i Nikide ve oğlu Nikide (mim-2)	Hane 255: Tâ Papuççu Yakomi veled-i Panayot ve oğulları Nikide (2) ve Panayot (sinn-2)	Hane 256: D Çiftçi Nikola (32) veled-i Manol (mim)	Hane 257: Tâ Papuççu Yorgi veled-i Mihal ve oğlu İstimat (Fi Evsat-mim-18)
Hane 258: D Çoban Manol (28) veled-i	Hane 259: Tâ Halik Mihal oğlu	Hane 260: Tâ Bahçivan Kosta veled-i	Hane 261: Tâ Kalaycı Hristodori veled-i

Nikola (mim)	Kostantin (mim-10)	Mihal ve oğulları Mihal (na-12) v Panayot (mim-8) ve Yorgi (mim)	Ligori (32-mim)
Hane 262: Tâ Papuççu Mihal veled-i Foti ve oğlu Yanni (mim- sinn-2)	Hane 263: Tâ Papuççu Mihal veled-i Yanni ve oğulları Yanni (3) ve Manol (1)	Hane 264: D Çoban İstavri veled-i Manol ve oğulları Mihal (D-mim-15) ve Yanni (5)	Hane 265: Tâ Çoban Nikola veled-i Vasil ve oğulları Vasil (mim-9) ve Mihal (7) ve Yanni (5) ve Kostantin (3)
Hane 266: Tâ Değirmenci Dimitri veled-i Yanni ve oğulları (mim) Yanni (5) ve Mihal (3)	Hane 267: Na Papuççu Yanni veled-i Mihal (D-na) ve oğlu Nikola (Fi Evsat-mim-25)	Hane 268: Na Değirmenci Yanni veled-i Mihal (D) ve oğlu Anton (Milasta-mim-35) meçhul	Hane 269: Çoban Nikide veled-i Penayot (D) ve oğlu Nikola (mim-3)
Hane 270: Tâ Terzi Nikola veled-i Dimitri (Fi Evsat) ve oğlu Dimitri (na-mim-12)	Hane 271: Tâ Kalaycı Mihal veled-i Angel (mim-50)	Hane 272: Na-D Kalaycı Kiryako veled-i Mihal (mim-22)	
Kasaba-i Tarahiye'de Mütemekkin Reâyâ-yı Rum			
Hane 273: Tâ Değirmenci Anastas veled-i Vasil (45)	Hane 274: Tâ Değirmenci Hristodori veled-i Nikide ve oğlu Yanni (na-12)	Hane 275: Tâ Çoban Vasil veled-i Yorgi ve oğulları Tortori (Fi Evsat-30) ve Yanni (D-na-20) ve Anton (D- na-18)	Hane 276: A'lâ Fi Evsat Çoban Lefter veled-i Yorgi ve oğulları Yorgi (D-na- 18) ve İstimat (na-15)
Hane 277: Tâ Çoban Sava veled-i Mihal ve oğlu İstavri (3)	Hane 278: Tâ Çoban Mihal veled-i Tortori ve oğulları Yanni (na-12) ve Dimitri (4) ve Manol (sinn-1)		
Kasaba-i Muğla'da Mütemekkin Reâyâ-yı Rum			
Hane 279: Tâ Kuyumcu Nikola veled-i Kiryako (40)	Hane 280: Tâ Yorgi veled-i Petro (30)	Hane 281: Tâ Eskici İsteryo veled-i Dimitri ve oğulları Mihal (Fi Evsat-20) ve Kostantin (D-18)	Hane 282: Tâ Tüttüncü Vasil veled-i Yorgi (35)
Hane 283: Tâ Tüttüncü Acı Manol veled- i Yorgi (30)	Hane 284: Tâ Değirmenci Aleksandr veled-i Tortori (55)	Hane 285: Fi Evsat Hristofi veled-i Aleksandr (27)	Hane 286: Tâ Burgucu veled-i Sava (35)
Hane 287: Na İstirati veled-i Petro (D-na-25)	Hane 288: Na Çakır Pandi veled-i Acı Kostantin (D-30)	Hane 289: Tâ Kürekçi Nikola (Fi Evsat) veled-i Pandi (22)	Hane 290: Tâ Bağçıvan İstimat veled-i Yorgi (60)
Hane 291: Na Anastas veled-i İstimat (D-25)	Hane 292: Fi Evsat Terzi Yorgi veled-i Marko (32)	Hane 293: Tâ Basmacı Yali veled-i Murat ve oğlu Dimyatoz (Fi Evsat-24)	Hane 294: Tâ Değirmenci Filyoz veled-i Mihal (42)
Hane 295: Tâ Bağçıvan Kivo veled-i Hristo (Fi Evsat-30)	Hane 296: Tâ Kiryako veled-i Acı Yanni (28)	Hane 297: Tâ Terzi Dimitri veled-i Petro (42)	Hane 298: Tâ Dülger Apostol veled-i Yanni (30)
Hane 299: Tâ Değirmenci Anton veled-i Kostantin (35)	Hane 300: Na Seysis Petro veled-i Yorgi (D-18)	Hane 301: Na Kör Mihal veled-i Nikide (D-45)	Hane 302: Fi Evsat Attar Nikola veled-i Kirakoz (35)

Hane 303: Fi Evsat Değirmenci Sava veled-i Zaharya (40)	Hane 304: D Veli Esparo veled-i Yanni (35)	Hane 305: Tâ Acı Tortori veled-i Acı Pavli ve oğlu Pavli (Fi Evsat-32)	Hane 306: Tâ Terzi Vasil veled-i Acı Tortori (30)
Hane 307: Tâ Kuyumcu Anton veled-i Tortori (50)	Hane 308: D Papuçu Nikola veled-i Mihal (35)	Hane 309: Tâ Değirmenci Manol veled-i Acı Yanni (38)	Hane 310: Tâ Dülger Yorgi veled-i Mihal (30)
Hane 311: Tâ Değirmenci Mihal veled-i Acı Yanni (35)	Hane 312: Tâ Zeybek Manol veled-i Kiryako (50)	Hane 313: D Değirmenci İstimat veled-i Yanni (32)	Hane 314: D Değirmenci Manol veled-i Anton (38)
Hane 315: Tâ Çiftçi Dimitri veled-i Nikola (50)	Hane 316: D Astati veled-i Çerçi Dimitri (22)	Hane 317: Tâ Değirmenci Nikola veled-i Panayot (42)	Hane 318: D Değirmenci İstimat veled-i Yorgi (48)
Hane 319: Tâ Bahçıvan Manol veled-i Dimitri (35)	Hane 320: Tâ Değirmenci Nikola veled-i Anton (32)	Hane 321: D Çoban Yorgi veled-i İstimat (40)	Hane 322: D Çoban Yorgi veledi Anastas (35)
Hane 323: D Bahçıvan Dimitri veled-i Nikola (40)			
Medine-i Mezburede Kâin Reâyâ-yı Ermeni			
Hane 324: Tâ Kuyumcu Kalos veled-i Berham ve oğlu Arvanik (na-12)	Hane 325: Na Avranes veled-i Kuyumcu Kaloso (D-20)	Hane 326: Tâ Avanes veled-i Biryoser (40)	Hane 327: Fi Evsat Kuyumcu Mardiros veled-i Kirkor (35)
Hane 328: Na Terzi Kivork veled-i Agop (D-38)	Hane 329: Na Terzi Bogos veled-i Kapril (D-35)		
Hane 330: A'lâ Acı Nikola veled-i Avranos ve oğlu Avranos (na-13)	Hane 331: Fi A'lâ Acı İstimat veled-i Yorgi ve oğlu Kostantin (Fi Evsat-17)	Hane 332: Fi A'lâ Apostol veled-i Kara Vasil ve oğlu Yıla Şemk (na-9)	Hane 333: Tâ Vasil veled-i Apostol (28)
Hane 334: Tâ Papasa oğlu Acı Hırlami veled-i Anton ve oğulları Manol (D-15) ve Avranos (na-12) (Tevaim) Anton (5) ve Sava (5) ve Kostantin (3) ve Petro (sinn-2)	Hane 335: Tâ Acı Pavli veled-i Sava (30)	Hane 336: Fi A'lâ Paraço oğlu Paraşkeve (20) veled-i Nikola ve karındaşları Yanni (D-na- 16) ve Vasil (na-10) ve Gavril (6)	Hane 337: Tâ Arton oğlu Raminos veled- i Mihal (40)
Hane 338: Tâ Kocabaş oğlu Siyofanni veled-i Kiryako ve oğulları Anton (Fi Evsat- 22) ve Kiryako (9) ve Vasil (7)	Hane 339: Tâ Kocabaş oğlu Nikola veled-i Siyofanni ve oğlu Siyofanni (2)	Hane 340: Tâ Tofan oğlu Siyofanni	Hane 341: Tâ Kara Nikola veled-i Kiryako ve oğlu Mihal (na-12)
Hane 342: Fi Evsat Kiryako veled-i Kara Nikola (25)	Hane 343: Fi Evsat Kostantin (33) veled-i Kara Nikola ve karındaşı Anton (Fi Evsat-20)	Hane 344: Tâ Kasap oğlu Anton veled-i Dimitri ve oğlu Penayot (3)	Hane 345: Tâ Üzümcü oğlu Penayot veled-i Yorgi ve oğlu Yorgi (D-15)
Hane 346: Fi Evsat Rodoslu oğlu Acı Yorgi veled-i Yanni ve oğlu Yorgi (D-15)	Hane 347: Nâ-kâğıt Aleksi (25) veled-i Yorgi	Hane 348: Tâ Rodoslu oğlu Yanni veled- i Acı Yorgi ve oğlu Yorgi (2)	Hane 349: Tâ Topal Nikola oğlu Acı Manolta ve oğulları Nikola (na-9) ve Yorgi (4)
Hane 350: Tâ Yorgi veled-i Acı İstimat ve oğlu İstimat (4)	Hane 351: Fi A'lâ Kanbur oğlu Yanni veled-i Paraşkeve ve oğulları Paraşkeve (Fi Evsat-25) ve Nikola (Fi Evsat-20)	Hane 252: Tâ Pavli veled-i İstimat (28)	Hane 353: Tâ Esperyadon veled-i Yanni ve oğulları Avram (Fi Evsat-20) ve Yorgi (D-17)

Hane 354: Fi Evsat Taranafil ve oğlu Yanni veled-i Vasil (30)	Hane 355: Tâ Papaz oğlu Kiryako veled-i Luizi (50)	Hane 356: Tâ Luizi veled-i Kiryako (25)	Hane 357: Tâ Hırlami veled-i Vasil (35)
Hane 358: Tâ Acı Aleksi oğlu Kiryako ve oğulları Aleksi (7) ve Manol (4)	Hane 359: Tâ Yorgi veled-i Varsam ve oğlu Varsam (6)	Hane 360: Tâ Turabi oğlu İstimat veled-i Kostantin ve oğlu Kostantin (5)	Hane 361: Tâ Kostantin veled-i Papaz Kiryako ve oğulları Kiryako (5) ve Yanni (3)
Hane 362: Tâ Çiçekli oğlu Acı Yorgi veled-i Acı Dimitri ve oğulları Dimitri (8) ve Pavli (5)	Hane 363: Tâ Varsam oğlu Acı Yanni veled-i Acı Pavli (40)	Hane 364: Tâ Hrido veled-i Acı Mihal (45)	Hane 365: Tâ Vasil veled-i İsa (35)
Hane 366: Fi Evsat Acı Agista veled-i Apostol ve oğulları Doli (D-na-17) Topal Nikola (na-12) ve Yorgi (na-10)	Hane 367: Tâ Apostol veled-i Agista ve oğlu Agista (2)	Hane 368: Tâ Sağır Luka veled-i Apostol (60)	Hane 369: Tâ Sağır Luka oğlu Apostol ve oğlu Luka (1)
Kasaba-i Megri'ye Tabii Kayı Karıyesinde Mütemekkin Reaya-ya Rum (VRK. 2b.)			
Hane 370: Tâ Halaka Kiryako veled-i Çiçekli Yorgi ve oğlu Dimitri (Fi Evsat- 27)	Hane 371: Tâ Varsam oğlu Vasil veled-i Acı Nikola ve oğulları Hristodoli (7) ve Dimitri (2)	Hane 372: Tâ Mavridi veled-i Hristo ve oğulları Hrido (na-9) ve Vasil (5) ve Mihal (1)	Hane 373: Tâ Koca Yorgi veled-i Yanni ve oğlu Yumadari (4)
Hane 374: Tâ Pirmipos Anton veled-i Yorgi ve oğulları Panayot (5) ve Siyofanni (1)	Hane 375: Fi Evsat Hırlami (25)	Hane 376: Fi Evsat Pirmipos Kostantin veled-i Yorgi (40)	Hane 377: Tâ Kollu oğlu Agisto veled-i Acı Yanni
Hane 378: Tâ Çolak Agabiros oğlu Acı Manol ve oğulları Agabiros(na-11) ve Kiryako (na-9) ve Toma (7) ve Yorgi (4)	Hane 379: Tâ İstimat veled-i Papa Anderya ve oğulları Anderya (na-12) ve Agabiros (8)	Hane 380: Tâ Kırca oğlu Kostantin veled-i Paraşkeve (35)	Hane 381: Tâ Gülçeneli oğlu Yorgi veled-i Yanni ve oğulları Yorgi (Tâ-22) ve İstavrinos (Fi Evsat-20)
Hane 382: Tâ Manol veled-i Sarı Nikola (30) ve karındaşları Yanni (Fi Evsat-20) ve Kostantin (6)	Hane 383: Tâ Kollu oğlu Yorgi veled-i Vasil (35) ve karındaşı Petro (Tâ-25)	Hane 384: Tâ Kollu oğlu İstimat veled-i Vasil ve oğlu Vasil (1)	Hane 385: Tâ Kara Yanni veled-i Vasil ve oğlu Vasil (2)
Hane 386: Tâ Kavak oğlu İstimat veled-i Acı Yanni (32)	Hane 387: Tâ Papa oğlu İstirati veled-i Dimyanos (22) ve kardeşi Yorgi (Tâ-20)	Hane 388: Tâ Dimyanos veled-i Papa ve oğulları Anton (D-na-15) ve Petro (7)	Hane 389: Fi A'lâ Acı Petro veled-i Acı Avriyanos (40)
Hane 390: Tâ Acı Lefter veled-i Paraşkeve ve oğulları Paraşkeve (Fi Evsat-20) ve Çirali (na-12) ve Mihal (na-10) ve Apostol (5)	Hane 391: Fi Evsat Paraşkeve veled-i Kırca Kostantin (22)	Hane 392: Tâ Likanderi veled-i Yanni Şiryo oğulları Yanni (D-na-15) ve Kostantin (na-9) ve Dimitri (4)	Hane 393: Tâ Hinta oğlu Yorgi veled-i Dimitri ve oğulları Dimitri (5) ve Nikola (1)
Hane 394: Tâ Acı Vasil veled-i Palakona ve oğulları Manol (D-na-15) ve Yorgi (na-13) ve Anderya (na-11)	Hane 395: Tâ Dimitri veled-i Nikola	Hane 396: Tâ Acı Dimitri oğlu İstimat (20) ve oğulları Nikola ve kardeşi Mihal (Fi Evsat- 17)	Hane 397: Fi Evsat Acı Mihal veled-i Gülçeneli oğlu Yanni ve oğulları Yanni (na-10) ve Manol (4)
Hane 398: Tâ Sava veled-i Acı Vasil oğulları Vasil (na-10) ve Agista (1)	Hane 399: Tâ Larzi veled-i Acı Vasil ve oğlu Vasil (yevm-10)	Hane 400: Tâ Acı Agabiri oğlu Mihal veled-i Yanni (Fi Evsat-	Hane 401: Tâ Acı Agabiri oğlu Anton veled-i Yanni ve oğlu

		20) ve kardeşi Agabiros (Fi Evsat-17)	Masko (4)
Hane 402: Tâ Acar Hoh oğlu Kostantin veled-i Yorgi	Hane 403: Tâ Papas oğlu Anton veled-i Acı Pavli (42)	Hane 404: Tâ Manol veled-i Acı Yanni ve oğlu Dimitri (2)	Hane 405: Fi Evsat Tome veled-i Yanni (25) ve kardeşi İstifanni (na-13)
Hane 406: Tâ Acı Marya oğlu Sava veled-i Yorgi	Hane 407: Tâ Paralet oğlu Anton veled-i Agabidos (30) ve kardeşi Doli (Fi Evsat- 25)	Hane 408: Tâ Pavli veled-i Acı Yorgi ve oğulları Yorgi (na-10) ve Dimitri (8) ve Anton (6)	Hane 409: Tâ Acı Kostantin veled-i Nikola ve oğulları Nikola (D-15) ve Kostantin (na-10) ve Hırlami (5)
Hane 410: Halik İstimat oğlu Mihal (8)	Hane 411: Na Berber Simon (D-75) veled-i Pandiri ve oğulları Apostol (Tâ-30) ve Pandiri (Tâ-24) ve Agosto (Fi Evsat-17)	Hane 412: Tâ Dul oğlu Kilyos veled-i Panayot (35)	Hane 413: Tâ Telli oğlu Kostantin veled- i Anton ve oğlu Anton (3)
Hane 414: Tâ Tortori veled-i Kostantin ve oğulları Kostantin (5) ve Panayot (3)	Hane 415: Tâ Vasil veled-i Sarı Nikola ve oğlu Kostantin (4)	Hane 416: Aleksi oğlu Yorgi veled-i Siyofanni (Fi Evsat-22) ve kardeşi Kostantin (D-16)	Hane 417: Nâ-kâğıt Müstehaktır Dökmeci Luizi (80) veled-i Nikola ve oğulları Nikola (35) ve İlya (Fi Evsat- 28)
Hane 418: Tâ Mihal veled-i Boyacı Kostantin ve oğlu Kostantin (8)	Hane 419: Tâ Haydar oğlu Yanni	Hane 420: Tâ Şileli oğlu Agosto (Fi Evsat) veled-i Gaynir (30) ve kardeşi Dimitri (Fi Evsat-27)	Hane 421: A'mâ Ahi Urfalı veled-i Acı Apostol ve oğulları Paniyos (Tâ-24) ve Luka (Tâ-20) ve Vasil (Fi Evsat- 18)
Hane 422: Tâ Şinot oğlu Yanni (27) veled-i Acı Yanni ve kardeşleri Kalapir (Nâ-kâğıt-D-16) ve Dimitri (Fi Evsat)	Hane 423: Tâ Mihal veled-i Acı Yanni (30) ve kardeşleri Kiryazi (Nâ-kâğıt-D-16) ve Kostantin (10) ve Yorgi (8)	Hane 424: Tâ Öcel oğlu Nikola veled-i Yorgi ve oğulları Yorgi (D-15) ve Panayot (8) ve Kostantin (4)	Hane 425: Tâ Anton veled-i Acı Kostantin ve oğlu Çolak Kostantin (Nâ-kâğıt müstehak-18)
Hane 426: Tâ Lisa oğlu Dimitri veled-i Panayot ve oğulları Panayot (8) ve Agabiros (6)	Hane 427: Fi Evsat Tavli veled-i Kostantin (32)	Hane 428: Tâ Kara Yanni oğlu Yanni Kostantin ve oğulları Kostantin (3) ve Mihal (1)	Hane 429: Tâ Papas oğlu Yanni veled-i Papa Yorgi ve oğulları Kostantin (Fi Evsat-17) ve Anton (D-15) (Nâ-kâğıt)
Hane 430: Tâ Telli oğlu Yanni oğulları Kiryako (Tâ-28) ve Manol (Tâ-25) ve Ligor (Fi Evsat-20)	Hane 431: Tâ Kostantin veled-i Toma oğulları Marko (8) ve Siyofanni (5)	Hane 432: Tâ Palyo Nikola veled-i Yorgi (50)	Hane 433: Tâ Yanni veled-i Yorgi (22)
Hane 434: Tâ Petros veled-i Yanni (20)	Hane 435: Tâ İspartalı oğlu Acı Anastaş veled-i Yanni ve oğulları Yorgi (na-13) ve Luka (na-10) ve Mihal (4)	Hane 436: A'lâ Papas olduğundan Nâ-kâğıt olup muhalata olmakla cizyeye müstehak olmakla A'lâ ya istihkakı vardır. Papa Larizi veled-i Papa Anderya ve oğulları Anderya (8) ve Panayot (6)	Hane 437: A'lâ Kezalik müstehak A'lâ ya. Papa Pavli veled-i Papa İstirati ve oğulları Yorgi (Fi Evsat-15) ve Anton (5) Apostol (3)
Hane 438: Mihal veled-i Harito oğlu Zafiri (D-15)	Hane 439: D Tuzlacı olduğundan yedindeki kağıdı Kostandar oğlu Kostantin veled-i Mihal ve oğulları Mihal (na-9) ve Panayot (7) ve Santos (2)	Hane 440: Tâ Bapalı oğlu Yanni veled-i Vasil ve oğlu Vasil (1)	Hane 441: Tâ Nikola veled-i Elyas ve oğlu Elyas (sinn-8)
Hane 442: Fi Evsat Kezâ Nâ-kâğıt Papa Vasil veled-i Yanni ve	Hane 443: A'lâ Papas olduğundan kezâ Nâ-kâğıt müstehak A'lâ.	Hane 444: Fi Evsat Kostantin veled-i Papa Siyofanni (22)	Hane 445: Kezâ Papa Yanni veled-i Acı Yorgi (Fi Evsat) ve oğulları

oğulları Yanni (D-15) ve Miloş (8)	Papa Siyofanni veled-i Acı Kostantin ve oğulları Doli (Fi Evsat-16) ve Kepeyhal (13)		Yorgi (3) ve Mihal (1)
Hane 446: Kezâ Papa Angel veled-i Kıryako (Fi Evsat) ve oğlu İstimat (3)	Hane 447: Kezâ Papa Kostantin veled-i Vasil (Fi Evsat)	Hane 448: Kezâ Papa Vasil veled-i Acı Mihal ve oğulları (Fi Evsat) Mihal (D-na-15) ve Sava (na-12) ve Kostantin (4)	Hane 449: Tâ Babalı oğlu Panayot veled-i Vasil ve oğulları Vasil (na-12) ve tevaim Kostantin (3) ve Yorgi (1)
Hane 450: Fi Evsat Agista veled-i Sarı Nikola ve oğulları Nikola (na-12) Soritri (7)	Hane 451: Tâ Kazancı oğlu Nikola veled-i Vasil ve oğulları Vasil (na-13) ve Toma (7)	Hane 452: Tâ Palamut oğlu Yorgi veled-i Bozo (30)	
VRK. 3.a.	Hane 454: Tâ Korbenli oğlu Anton veled-i Dimitri (30)	Hane 455: Tâ Yanni veled-i Asparido ve oğlu Asparido (1)	Hane 456: Tâ Kalafat oğlu Mihal veled-i Yanni ve oğulları Yanni (5) ve Yakomi (3) ve Kostantin (1)
Hane 453: Fi Evsat Palamut oğlu Yanni veled-i Kostantin (18)			
Hane 457: Fi Evsat Balıkçı oğlu Yorgi veled-i Panayot ve oğlu Panayot (D-15)	Hane 458: Tâ Sarı Nikola veled-i İstimat (65)	Hane 459: Tâ Masko oğlu Panayot veled-i Anton ve oğlu Yanni (4)	Hane 460: Fi Evsat Yorgi veled-i Sarı Nikola oğulları Nikola (6) ve Çanlı (4) ve Panayot (2)
Hane 461: Tâ Anton veled-i Aleksı ve oğulları Aleksı (na-12) ve Vasil (na-10) ve Yanni (4) ve Yorgi (1)	Hane 462: Tâ Çılav oğlu Kara Sava veled-i Yorgi ve oğulları Yorgi (Tâ-25) ve Yanni (Fi Evsat-20)	Hane 463: Tâ Kollu oğlu Kıryako veled-i Yorgi (40)	Hane 464: Tâ Yanni veled-i Emirali oğlu Emirali (4)
Hane 465: Tâ İstanbulu oğlu İstimat veled-i Yanni ve oğulları Yanni (na-12) ve Yorgi (7)	Hane 466: Tâ Fırıncı Riyakomi veled-i Yanni ve oğlu Varsam (3)	Hane 467: Tâ Kenderli oğlu Yanni veled-i Anton ve oğlu Anton (7)	Hane 468: Tâ Mihal veled-i Papa Nikide ve oğlu Nikide (5) ve Nikola (1)
Hane 469: Na Tuzlacı -D Kostandar oğlu Yorgi veled-i Kostantin (40)	Hane 470: Tâ Kostandar Yorgi oğulları Tortori (Tuzlacı-D-na-28) ve Manol (Tâ-25) ve Kostantin (Tâ-22)	Hane 471: Tâ Terzi oğlu İstifanni veled-i Acı Manol ve oğlu Mihal (1)	Hane 472: Tâ Terzi oğlu Acı Mihal oğulları Acı Yorgi (Fi Evsat-22) ve Anton (na-12)
Hane 473: Tâ Papa Yorgi oğulluğu Anton veled-i Yanni ve oğulları Yanni (6) ve Yorgi (2)	Hane 474: Tâ Lamiryafos veled-i Sicim Yorgi ve oğulları Yorgi (5) ve İstimat (3)	Hane 475: Tâ Dul oğlu Acı Kostantin veled-i Panayot ve oğlu Panayot (8)	Hane 476: Tâ İstanbulu oğlu Panayot veled-i Yorgi ve oğulları Yorgi (2) ve Nikola (sinn-1)
Hane 477: Tâ Acı Nikide veled-i Abiros ve oğulları Abiros (Tâ-21) ve Nikola (Tâ-19) ve Yorgi (Fi Evsat-17) ve Vasil (6)	Hane 478: Tâ Balıkçı oğlu Nikola veled-i Panayot ve oğulları Panayot (D-na-15) ve Yanni (na-10) ve Pavli (6) ve Sava (sinn-8)	Hane 479: Tâ Mihal veled-i Sarı Pavli (30)	Hane 480: Tâ Acı Mihal veled-i Filaysip oğulları (tevaim) Emirali (na-10) ve Filaysip (na-10) ve Yanni (Dülger-tevaim-6) ve Pavli (4) ve Vasil (2)
Hane 481: Tâ Anastaş veled-i Luizi ve oğulları Luizi (D-16) ve Doli (5)	Hane 482: Tâ Anderya veled-i Anastaş (19)	Hane 483: Tâ Çakım Nikola veled-i Alyevizo Ve oğulları Anton (7) ve Yorgi (1)	Hane 484: Tâ Kalafat oğlu Yorgi veled-i Yanni ve oğulları Yanni (6) ve Dimyanos (4)
Hane 485: İlya oğulları Luizi (Tâ-27) ve Anton (Fi Evsat-20)	Hane 486: Papa Nikola oğlu Nikola veled-i Yanni (Fi Evsat) ve oğlu Yanni (8)	Hane 487: Tâ Tekkeli oğlu Sava veled-i Yorgi ve oğulları Yomatori (4) ve Vasil (1)	Hane 488: Tâ Boyacı Mihal veled-i Yorgi ve oğlu Astalyanos (8)
Hane 489: Tâ Kostandar oğlu Dimitri veled-i Manol ve oğlu Colak Apostol (D-22)	Hane 490: Tâ Sakızlı oğlu Yanni oğulları (Tâ) Sivos (32) ve Nikola (27)	Hane 491: Tâ Değirmenci Angel veled-i Nikola ve oğulları Pavli (D-na-16) ve Nikola (5)	Hane 492: Tâ İstanbulu oğlu Yanni veled-i Sava (35)

Hane 493: Tâ Siry oğlu Vasil veled-i Kostantin ve oğlu Kostantin (7)	Hane 494: D Tuzlacı Yorgi veled-i Luka ve oğlu Kostantin (6)	Hane 495: Amelmande olduğundan Nâ-kâğıt Luka veled-i Yorgi (90)	Hane 496: Tâ Hizar İstimat veled-i Anton ve oğlu Yanni (Fi Evsat-25)
Hane 497: Tâ Yorgi veled-i Hizar İstimat ve oğlu İstimat (1)	Hane 498: Tâ Yorgi veled-i İstavranos (55)	Hane 499: Tâ İstavranos veled-i Yorgi ve oğulları Dimitri (na- 12) ve Anastas (8)	Hane 500: Tâ Acı Pavli veled-i Acı Nikola (40)
Hane 501: Tâ Bahçıvan Sava veled-i Yanni ve oğulları Yanni (Fi Evsat-20) ve Kiryako (D-15)	Hane 502: Tâ Acı Apostol oğlu Acı Anderya (45)	Hane 503: Tâ Savastos veled-i Filaype ve oğulları Anastas (na- 10) ve Filaype (8) ve Penayir (4)	Hane 504: Tâ İstanbul oğlu Yanni veled-i Yorgi (30)
Hane 505: Tâ Kenderli oğlu Yorgi veled-i Anton ve oğulları Anton (na-10) ve Kiryako (4) ve Manol (2)	Hane 506: Tâ Hasta oğlu Mihal veled-i Dimitri ve oğlu İstavranos (1)	Hane 507: Tâ Kalemlî oğlu Luka veled-i Nikola (30) ve kardeşi Savastos (Tâ-27)	Hane 508: Tâ Papa İstimat oğlu İstimat veled-i Dimitri ve oğlu Dimitri (sinn-6)
Hane 509: Tâ Papa İstimat oğlu Nikola veled-i Dimitri (25) ve kardeşleri Yanni (Fi Evsat-19) ve Augusta (Fi Evsat-17) ve Siyofanni (D-15)	Hane 510: Tâ İstanbul oğlu Yanni veled-i Nikola (32)	Hane 511: Tâ Sava veled-i Maskove oğulları Masko (na-12) ve Mihal (2)	Hane 512: Tâ Dalamanlı Acı Vasil veled-i Yorgi (45)
Hane 513: Tâ Koca veled-i Avranos ve oğlu Avranos (3)	Hane 514: Tâ Masko veled-i Kiryako ve oğlu Kiryako (7)	Hane 515: Tâ Samus oğlu Nikola veled-i Yorgi ve oğlu Hıralami (3)	Hane 516: Tâ İstimat veled-i Sarı Nikola ve oğulları Yorgi (D-15) ve Manol (D-12) ve Yanni (4) ve Siyofanni (2)
Hane 517: Tâ Sustacı oğlu Pavli	Hane 518: Tâ Yorgi veled-i Toma ve oğulları Toma (na-9) ve Filippi (6) ve Mihal (4)	Hane 519: Fi Evsat Kocabaş oğlu Panayot veled-i Anton ve oğulları Yanni (Fi Evsat- 20) ve Kiryako (na-10)	Hane 520: D Nâ-kâğıt İzmirli Kostantin veled-i Augusta ve oğlu Augusta (Fi Evsat-22)
Hane 521: Fi Evsat Yorgi veled-i Acı Nikola (Fi Evsat) ve oğlu Mihal (1)	Hane 522: Tâ Astomikil oğlu Şivroş veled-i Mihal	Hane 523: D Tuzlacı Erkiri veled-i Riyakomi	Hane 524: Fi Evsat Kostantin veled-i Erkiri ve oğlu Erkiri (3)
Hane 525: Tâ Papa Nikola ve oğlu Nikola veled-i Vasil ve oğlu Vasil (4)	Hane 526: Tâ Papas oğlu Şiyofanni (30) veled-i İstirati ve kardeşi Toma (Fi Evsat-20)	Hane 527: Nâ-kâğıt Payzen oğlu Vasil veled- i Nikola (80)	Hane 528: Tâ Payzen oğlu Nikola veled- i Vasil (na-10) ve Yorgi (8) ve Mihal (sinn-5)
Hane 529: Fi Evsat Hrido oğlu Lobiro veled- i Acı Mihal (30)	Hane 530: Fi Evsat Acı İstifanni oğlu Yanni veled-i Vasil (19)	Hane 531: Tuzlacı Acı Kiryako (D) oğlu Yorgi ve oğulları Panayot (na-12) ve Dimitri (4)	Hane 532: Tâ Yanni veled-i Acı Kiryako (40)
Hane 533: Tâ Kıbrıslı Totori veled-i Hristiyanni ve oğlu Yorgi (7)	Hane 534: Tâ Karaca oğlu Yanni veled-i Pavli ve oğulları Pavli (na-10) ve Yorgi (5) ve Masko (3)	Hane 535: Tâ Paravis oğlu Kostantin veled-i Panayot	Hane 536: Tâ İstanbul oğlu Yanni veled- i Avranos ve oğulları Avranys (6) ve Dimitri (na-10) ve Kiryako (4)
Hane 537: Fi Evsat Papa Anderya oğlu Yanni ve oğulları Larzi (Fi Evsat-16) ve Pavli (5)	Hane 538: Tâ Velî Mihal oğlu Panayot oğulları Kostantin (Fi Evsat) ve Mihal (na-12) ve Nikola (na-10) ve Panayot (3)	Hane 539: D Tuzlacı Acı Kiryako oğlu Kiryali veled-i Yorgi ve oğulları Yorgi (7) ve Pavli (5)	Hane 540: D Tuzlacı Acı Kiryako oğlu Apostol veled-i Yorgi ve oğulları Kiryako (2) ve Yorgi (sinn-3)
Hane 541: Nâ-kâğıt Topal Kiryako veled-i Yanni ve oğulları Tovitri (Fi Evsat-22) ve Yanni (Fi Evsat-15)	Hane 542: Tâ Davit oğlu Nikola (27) veled-i Yorgi ve kardeşi Dimitri (Tâ-22)	Hane 543: Topal Kiryako oğlu Halik Yordan oğlu Anton (3)	Hane 544: Fi Evsat Cila oğlu Yorgi veled-i Acı İstifanni ve oğulları İstifanni (na-10) ve İstavranos (6)

Hane 545: Tâ Arutin oğlu Anderya veled-i Acı Mihal (35)	Hane 546: Tâ Kara Vasil oğlu Yanni veled-i Vasil (27)	Hane 547: Kara Petro oğlu Halik Nikola oğlu Petro (na-12)	Hane 548: Tâ Kanbur oğlu Paraşkeve veled-i Mihal ve oğulları Mihal (8) ve Yanni (5) ve Nikola (1)
Hane 549: Tâ Ganca oğlu Halik Yorgi oğlu Kostantin (na-12)	Hane 550: Tâ Kıbrıslı Acı Yorgi oğlu Acı Milon ve oğlu Yorgi (yevm-15)	Hane 551: Tâ Acı Kostantin oğlu Anton (25)	Hane 552: Fi Evsat Çiçekli oğlu Yorgi veled-i Riyakomi ve oğlu Anton (7)
Hane 553: Tâ Köse oğlu Dimitri veled- i Acı Yorgi ve oğlu Nikola (1)	Hane 554: Tâ Köse oğlu Erkiri veled- i Yorgi ve oğulları Yorgi (6) ve Manol (4) ve Sava (2)	Hane 555: Tâ Alanyalı Seyirli oğlu Paskal ve oğulları Seyirli (7) ve Yorgi (4)	Hane 556: Tâ Nikola Hani veled-i Yanni
Hane 557: Tâ Acı Pavli oğlu Oryan veled-i Pavli (35)	Hane 558: Tâ Seyirli oğlu Anton veled-i Dimitri (32)	Hane 559: Tâ Kurya oğlu Kostantin veled-i Manol ve oğlu Manol (5)	Hane 560: Fi Evsat Kara Yanni oğlu Pavli ve oğulları Yanni (4) ve Vasil (2)
Hane 561: Tâ Terzi Yanni veled-i Luka ve oğulları Luka (Fi Evsat-18) ve Sava (D-15)	Hane 562: Tâ Kollu oğlu Yanni veled-i Nikola (22)	Hane 563: Tâ Agusto oğlu Yanni veled-i Agabiros ve oğlu Agusto (25)	Hane 564: Tâ Paravis oğlu Mihal veled-i Panayot ve oğlu Panayot (15)
Hane 565: D Tuzlacı Arnavut oğlu Pandeli veled-i Dimitri ve oğlu Dimitri (Fi Evsat- 22)	Hane 566: Tâ Babalı oğlu Mihal veled-i Riyakomi ve oğulları Riyakomi (D-15) ve Anton (na-10)	Hane 567: Fi Evsat Bahçıvan Hristofi veled- i Anton ve oğulları Panayot (na-13) ve Anton (1)	Hane 568: Tâ Yalta oğlu Yanni veled-i Agabiros ve oğlu Agusto (25)
Hane 569: Tâ Erkir oğlu Masko veled-i Nikola (30)	Hane 570: Tâ Kıbrıslı Riyakomi oğlu Yorgi ve oğlu Larizi (5)	Hane 571: Fi Evsat Gavrıl oğlu Yanni veled- i Dimitri (18) ve kardeşi Luka (D-na-15)	Hane 572: Tâ Uryan oğlu Panayot ve oğulları Uryan (7) ve Mihal (sinn-10)
VRK. 3.b	Hane 574: Tâ Afrasos oğlu İstavranos veled-i Panayot (32)	Hane 575: Tâ Bastiyel oğlu Yanni veled-i Hristodoli ve oğulları Manol (Tâ-12) ve Hristodoli (6)	Hane 576: Tâ Kollu oğlu Acı Nikola veled-i Acı Yanni ve oğulları Kostantin (4) ve Panayot (2)
	Hane 573: Tâ Kalafat Anton veled- i Yanni ve oğlu Yanni (D-16)		
Hane 577: Fi Evsat Agusto oğlu Dimitri veled-i Yanni (17)	Hane 578: Tâ Paravis oğlu Savastos veled-i Panayot ve oğlu Panayot (2)	Hane 579: Telli oğlu Anton veled-i Acı Vasil (Fi Evsat-16) ve kardeşi İstimat (Tâ-13)	Hane 580: Tâ Acı Avranos oğlu Halik Vasil oğlu Avranos (12)
Hane 581: Tâ Filippi oğlu Vasil ve oğlu Filippi (2)	Hane 582: Tâ Zakir oğlu Luka ve oğlu Nikola (3)	Hane 583: Tâ Kostandar oğlu Dimitri veled-i Yorgi (28)	Hane 584: Fi Evsat Topal Nikola oğlu Kostantin (20) veled-i Vasil ve kardeşi Acı Yanni (Fi Evsat-17)
Hane 585: Tâ Kokiha oğlu İstimat veled-i Acı Savastor (27)	Hane 586: Tâ Petro oğlu İstimat veled-i MnoI (25)	Hane 587: Tâ Payzen oğlu Paraşkeve veled-i Vasil ve oğlu Vasil (1)	Hane 588: Fi Evsat Poyraz Anastaş veled-i Manol ve oğlu Manol (D-15)
Hane 589: Fi Evsat Koçi oğlu Kolşan veled-i Yorgi ve oğlu Manol (Fi Evsat-20)	Hane 590: Tâ Zahiri oğlu Yorgi veled-i Acı Mihal ve oğulları Mihal (8) ve Paraşkeve (3)	Hane 591: Tâ Babalı oğlu Yanni veled-i Riyakomi ve oğulları Tevaim Riyakomi ve Kostatin	Hane 592: Tâ Mastiry oğlu Yorgi oğlu Yorgi veled-i Nikola (27) ve kardeşi Nikola (D-15)

Hane 593: Fi Evsat Arslan oğlu Anton veled-i Kostantin ve oğlu Anton (Tâ-12)	Hane 594: Tâ Acı Vasil oğlu Doli (30)	Hane 595: Halik Siryo oğlu Siryo (8)	Hane 596: Tâ Acı Kosta oğlu Abasi veled-i Nikola (32)
Hane 597: Tâ Tatmasko oğlu Petro ve oğulları Masko (na-9) ve Dimitri (3)	Hane 598: Fi Evsat Kiryazi oğlu Yanni (18) ve Avran (4)	Hane 599: Tâ Topal Kiryako oğlu Dimitri (30)	Hane 600: Tâ Anbarcı Sava oğlu Masko ve oğlu Sava (sinn-1)
Hane 601: Tâ Evriyan oğlu Panayot ve oğulları Evriyan (Fi Evsat-20) ve Pavli (na-10)	Hane 602: Tâ Kıbrıslı Dimitri oğlu Estati ve oğulları Dimitri (8) ve Kostantin (5)	Hane 603: Sakat olduğundan Nâ-kâğıt Tat Nikola veled-i Petro (80) ve oğlu Yorgi (Fi Evsat-18)	Hane 604: Fi Evsat Varanlı oğlu Pavli veled-i Yanni (na-18) ve kardeşleri Riyakomi (Fi Evsat-25) ve Yorgi (na-12)
Hane 605: Emirali oğulları Lefter (Tâ-27) ve İstirati (Tâ-25)	Hane 606: Tâ Papas oğlu Afkonyot veled-i Dimitri ve oğlu Dimitri (8)	Hane 607: Tâ Acı İstifanni oğlu Yorgi ve oğulları İstifanni (Fi Evsat-18) ve Manol (na-15) ve Vasil (na-12)	Hane 608: D Tuzlacı Aydınlı oğlu Yorgi veled-i Vasil (30)
Hane 609: Tâ Gavril oğlu Yanni veled-i Anton (32)	Hane 610: Fi Evsat Kunda oğlu Vasil (Tâ-20) veled-i Sava ve kardeşleri Nikide (D-15) ve Angel (na-10) ve Yanni (7)	Hane 611: Fi Evsat Hatım oğlu Yorgi (15) veled-i Yorgi ve kardeşi Anton (na-10)	Hane 612: Tâ Aspados Kiryak oğlu Yorgi (40)
Hane 613: Tâ Malako oğlu Manol veled-i Kiryako ve oğulları Yumatrı (5) ve Kiryako (3)	Hane 614: Tâ Çolak oğlu Avraniyos veled-i Manol ve oğlu Manol (1)	Hane 615: D Tuzlacı Topal Vasil veled-i Kostantin ve oğulları Kostantin (na-10) ve Paraşkeve (6) ve Mihal (2) ve Anton (sinn-5)	Hane 616: Tâ Yurgene oğlu Dimitri veled-i Yorgi ve oğlu Panayot (na-12)
Hane 617: Tâ Bahar oğlu Kostantin veled-i Mihal (35)	Hane 618: Tâ Birgi oğlu Mihal veled-i Masko (28)	Hane 619: Tâ Mimar oğlu Anton veled-i Nikola ve oğulları Nikola (D-15) ve Yorgi (8)	Hane 620: Tâ Kenderli oğlu Yanni veled-i Ligor ve oğlu Sava (Tâ-13)
Hane 621: Fi Evsat Kenderli oğlu Mihal veled-i Ligor (18)	Hane 622: Tâ Değirmenci İstirati veled-i Anton ve oğulları Anton (2) ve Ligor (sinn-7)	Hane 623: Tâ Kıbrıslı Riyakomi oğlu Yorgi ve oğulları Sava (D-na-15) ve Riyakomi (na-10)	Hane 624: Fi Evsat Topal Nikola oğlu Nikola veled-i İstavranos (18) ve kardeşi Vasil (D-15)
Hane 625: Tâ Mavrokoli oğlu Yorgi veled-i Masko	Hane 626: Tâ Tat Masko oğlu İstifanni	Hane 627: Na Dimitri oğlu Halik Toma oğlu Dimitri (12)	Hane 628: Marko oğlu Marko (D-15)
Hane 629: Tâ Papas oğlu Yanni veled-i Nikola (30)	Hane 630: Fi Evsat Pasari oğlu Pavli veled-i Yanni ve oğulları Yanni (Fi Evsat-22) ve Kostantin (D-15)	Hane 631: Fi Evsat Arslan oğlu Sava veled-i Nikola (18) ve kardeşi Yanni (D-15)	Hane 632: Tâ Maris oğlu Manol (30) veled-i Yanni ve kardeşleri Anderya (Tâ-27) ve Petro (D-15)
Hane 633: Fi Evsat Kırca oğlu Manol veled-i Lefter (16)	Hane 634: Tâ Kıbrıslı oğlu Nikola ve oğlu Kiryako ve oğulları Nikola (5) ve Yanni (3)	Hane 635: Dalta oğlu Halik Yorgi ve oğulları Manol (na- 9) ve Yorgi (7)	Hane 636: Fi Evsat Yorguç oğlu Vasil veled-i Nikola (18)
Hane 637: Tâ Tat Masko veled-i Anton ve oğlu Yanni (20)	Hane 638: Tâ Pandeli oğlu Topal Luka (45)	Hane 639: Tâ Varanlı oğlu Filippi veled-i Vasil ve oğlu Vasil (2)	Hane 640: Tâ Konioğlu Manol veled-i Yorgi ve oğlu Sava (2)
Hane 641: Fi Evsat Çilingir Yorgi veled-i Yanni (27)	Hane 642: Tâ Anderyanni oğlu Nikola veled-i Atinaş	Hane 643: Fi Evsat Veli Mihal oğlu Panayot (25)	Hane 644: Tâ Sarı Yorgi oğlu Anastaş veled-i Yanni (30)
Hane 645: Tâ Pab oğlu Kostantin veled-i Luizı (35)	Hane 646: Fi Evsat Kokini oğlu Vasil veled-i Mihal (18)	Hane 647: Fi Evsat Küpelı oğlu Nikola veled-i Hristiyanni (18)	Hane 648: Tâ Gritli oğlu Manol veled-i Şivroş ve oğlu Kostantin (yevm-20)
Hane 649: Fi Evsat	Hane 650: Tâ	Hane 651: Tâ	Hane 652: Tâ

Çavpavli oğlu Pavli veled-i Dimitri (18)	Sirli oğlu Sirli veled- i Vasil (30)	Koçi oğlu Riyakomi veled-i Vasil (20)	Bikri oğlu Çandi veled-i İstimat
Hane 653: Fi Evsat Veli Sava veled-i İstimat (30)	Hane 654: Fi Evsat Hekim oğlu Vasil veled-i Yanni (2)	Hane 655: Tâ Veli Mihal oğlu Mihal veled-i Yanni (27) ve kardeşi Asporo (D-15)	Hane 656: Tâ Bakırcı oğlu Kostantin veled-i Yanni
Hane 657: Tâ Masko oğlu Halik Hristofi ve oğulları Yanni (na-10) veled-i Petro (8)	Hane 658: Tuzlacı Kostandar oğlu Vasil veled-i Mihal (35)	Hane 659: Tâ Acı Kanlı oğlu Hırlami	Hane 660: Tâ Acı Kanlı oğlu Lefter (20)
Hane 661: Fi Evsat Kostavli veled-i oğlu Nikola veled-i Dimitri (17)	Hane 662: Tâ Halik Topal Nikola ve oğlu Vasil (5)	Hane 663: Tâ Bağçıvan Hristofanni veled-i Sava ve oğlu Sava (2)	Hane 664: Tâ Kocabaş oğlu Manol veled- i Acı Yanni
Hane 665: Fi Evsat Acı Agabiros oğlu Panayot veled-i Anton ve oğulları Nikola (na-10) ve Anton (4)	Hane 666: Fi Evsat Pavli veled-i Sufi Kostantin (18)	Hane 667: Tâ Köyceğizli Yorgi veled-i Toma ve oğulları Manol (D-15) ve Toma (4)	Hane 668: Tâ Sönbekili Manol oğlu Yorgi ve oğlu Manol (Tâ-13)
Hane 669: Fi Evsat Sönbekili Kostantin veled-i Yorgi ve oğulları Nikola (Fi Evsat-17) ve Vasil (D-15) ve Yorgi (5) ve İstimat (1)	Hane 670: Tâ Sandam oğlu Yorgi veled-i Anton (25) ve kardeşi Panayot (D-15)	Hane 671: Fi Evsat İspartalı oğlu Nikola veled-i Vasil (17)	Hane 672: Fi Evsat Apokot oğlu Nikola veled-i Luka (18) ve kardeşi Yorgi (D-15)
Hane 673: Tâ Astorenki oğlu Mihal veled-i Kıryako ve oğulları Savastos (Fi Evsat- 16) ve Kıryako (8)	Hane 674: Kayıptır Balyoso Vasil veled- i Filabiros (32)	Hane 675: Tâ Babalı oğlu Pandeli veled-i Yakomi ve oğulları Riyakomi (na-10) ve Nikola (5) ve Yorgi (3) ve Yanni (1)	Hane 676: Fi Evsat Gebeş oğlu Kostantin veled-i Likandiri (18)
Hane 677: Nâ-kâğıt Müstehak Tekeli oğlu Kostantin (70) veled- i Yorgi ve oğulları Nikola (Fi Evsat-18) ve Yanni (na-9)	Hane 678: Sönbekili Yorgi ve oğulları Mihal (Fi Evsat-17) ve Petro (D-na-15) ve Yanni (7) ve Yorgi (1)	Hane 679: Fi Evsat Acı Pavli oğlu Pavli veled-i Anton ve oğlu Anton (na-13)	Hane 680: Tâ Hoh oğlu Yorgi veled-i Savastos (30)
Hane 681: Tâ Hoh oğlu Agabiros veled-i Savastos (20)	Hane 682: Tâ Acı Kosta oğlu Kosta veled-i Kostantin	Hane 683: Tâ Abbas oğlu Anton ve oğlu Abbas (na-12)	Hane 684: Halik Bağçıvan Yorgi ve oğlu Yanni (8)
Hane 685: Tâ Kıbrıslı Kıryako oğlu Yanni ve oğlu Kıryako (2)	Hane 686: Tâ Çiçekli oğlu Yorvan veled-i Panayot ve oğlu Panayot (sinn-3)	Hane 687: Tâ Çemik Yanni veled-i Petro (27)	Hane 688: Fi Evsat Koca Beron oğlu Kıryako veled-i Yanni (Tâ-17)
Hane 689: Tâ Rodoslu Anastas oğlu Anton ve oğulları Yorgi (5) ve Yanni (sinn-2)	Hane 690: Fi Evsat Boldurlu oğlu Yorgi veled-i Yanni (18)	Hane 691: Na Gebeş oğlu Halik Masko oğlu Kostantin (9)	Hane 692: Tâ Tavrikoli oğlu Yorgi (D- 15) ve kardeşleri Anton (na-13) ve Şivros (9)
Hane 693: Fi Evsat Kalafat oğlu Yanni veled-i Panayot (20)	Hane 694: Avvamcı oğlu Halik Anton oğlu Yorgi (7)	Hane 695: Tâ Sönbekili Yanni veled- i Aleksandır (32)	Hane 696: Tâ Marazka oğlu Lefter veled-i Yorgi (35)
Hane 697: Tâ Sitaç oğlu Panayot veled-i Manol (27)	Hane 698: Tâ Kalafat oğlu Panayot veled-i Yanni ve oğlu Nikola (D-15)	Hane 699: Tâ Papas oğlu Vasil veled-i Yorgi (30)	Hane 700: Tâ Paraşkeve oğlu Panayot veled-i Savastos
Hane 701: Boldurlu oğlu Halik Anderya oğulları Kıryako (na-10) ve Mihal (6)	Hane 702: Kokimiti oğlu Halik Panayot oğlu Hırlami (na-12)	Hane 703: Na Palakomi oğlu Halik Filippi oğlu Pavli (12)	Hane 704: Na Koçi oğlu Halik Petro oğlu Yanni (10)
Hane 705: Koçii oğlu Halik Sava oğlu	Hane 706: Murathı oğlu Kıryako veled-i	Hane 707: Tâ Mimar Mihal veled-i	Hane 708: D Agusto oğlu Masko veled-i

Apostol (4)	Nikola ve oğulları Yanni (5) ve Nikola (1)	Şivroş (35)	Vasil (15) ve kardeşi Augusto (na-12)
Hane 709: Kosta oğlu Halik Mihal oğlu Vasil (na-10)	Hane 710: Fi Evsat Papa Vasil oğlu Nikola veled- Mihal (17) ve kardeşi Yanni (D-15)	Hane 711: Fi Evsat Karido oğlu Lefter veled-i Panayot (20) ve kardeşi Yorgi (D-15)	
VRK. 4.a.	Hane 713: Tâ Kafos oğlu Filippi veled-i Yanni (25) ve kardeşi İstimat (D-15)	Hane 714: Tâ Gritli Şivroş oğlu Manol (30)	Hane 715: Tâ Kasap İstiranni veled-i İstimat ve oğlu İstimat (na- 10)
Hane 712: Fi Evsat Avran oğlu Anton ve oğulları Avran (na- 13) ve Panayot (na-10)			
Hane 716: Tâ Kasap Manol veled-i İstimat (27)	Hane 717: Tâ Petro oğlu Dimitri (40)	Hane 718: Tâ Soylu Kostantin veled-i Yorgi ve oğulları Masko (Fi Evsat-20) ve Anton (D-15)	Hane 719: Tâ Sarı Nikola oğlu Manol ve oğlu Sava (4)
Hane 720: Tâ Petro oğlu Petro veled-i İstimat	Hane 721: Fi Evsat Çaylak oğlu Sava veled-i Yorgi ve oğlu Anton (Fi Evsat-20)	Hane 722: Parafı oğlu Halik Sava oğulları Nikola (na-12) ve İstavranos (sinn-1)	Hane 723: Fi Evsat Yanni veled-i Kostantin (25)
Hane 724: Tâ Pasrado oğlu Petro (28) veled-i Dimitri ve kardeşleri Anton (Tâ-25) ve Yanni (na-10)	Hane 725: Na Akıllı oğlu Halik Kostantin oğlu Apostol (na-10)	Hane 726: Kocabaş oğlu Halik Kıryako oğulları Riyakomi (6) ve Kostantin (4)	Hane 727: Nâ-kâğıt Acı Anton ve oğulları Nikola (na-12) ve Anton (8) ve Yanni (4)
Hane 728: Tâ Kenderli oğlu Nikola veled-i Anton ve oğlu Anton (6)	Hane 729: Tâ Baldır oğlu Yorgi veled-i Yanni (27) ve kardeşi İstifanni (Tâ- 20)	Hane 730: Tâ Anderya oğlu Anton veled-i Atinaş (30)	Hane 731: Tâ Basnapal oğlu İstavranos veled-i Hristodoli ve oğulları Hristodoli (6) ve Yanni (3)
Hane 732: Tâ Pasbarı oğlu Larzi veled-i Yorgi ve kardeşleri Yanni (Fi Evsat-16) ve Paskal (na-10)	Hane 733: Tâ Değirmenci Agabiros veled-i Vasil ve oğulları Vasil (8) ve Hırlami (5)	Hane 734: D Papas oğlu Dimitri veled-i Astati (15)	Hane 735: Tâ Papas oğlu Yorgi veled-i Dimitri ve oğlu Dimitri (6)
Hane 736: D Tordan oğlu Yanni veled-i Pavli (25)	Hane 737: Fi Evsat Çakarta oğlu Totori veled-i Filippi (25)	Hane 738: Fi Evsat Nikola Yanni veled-i Panayot ve oğlu Panayot (5)	Hane 739: Fi Evsat Bahçırvan Paraşkeve veled-i Şivroş (32)
Hane 740: Fi Evsat Bakırıcı Yorgi veled-i Mihal ve oğulları Kostantin (5) ve Mihal (3)	Hane 741: Fi Evsat Morali Çoban Yanni ve oğlu Lefter (2)	Hane 742: Tâ Yali oğlu Yanni veled-i Kostantin	Hane 743: Tâ Acı Lefter oğlu Dimitri
Hane 744: Hrido oğlu Anderya ve oğlu Hrido (8)	Hane 745: Fi Evsat Papa oğlu Anastaş oğlu Vasil veled-i Masko (17)	Hane 746: Tâ Luizi oğlu Kostantin ve oğlu Luizi (2)	Hane 747: Tâ Ligos oğlu Kostantin veled- i Vasil (30) ve kardeşleri Luka (Tâ-25) ve Yanni (Tâ-22)
Hane 748: Tâ Kıbrıslı Yanni oğlu Hristodoli (30)	Hane 749: Fi Evsat Acı Lefter oğlu Dimitri veled-i Nikola (17)	Hane 750: Tâ Kostandar oğlu Manol veled-i Dimitri ve oğulları Dimitri (8) ve Nikola (2)	Hane 751: Alanyalı Halik Mihal oğlu Nikola (7)
Hane 752: Halik Panayot oğlu Kiryako (3)	Hane 753: Tâ Lamiryanos oğlu Halik Yanni oğulları Lamiryanos (na-10) ve Yorgi (5)	Hane 754: Köse oğlu Halik Yanni oğlu Anderya (4)	Hane 755: Na Akıllı oğlu Halik Panayot oğlu Apostol (10)
Hane 756: İspartalı Halik Nikola oğulları Yanni (na- 10) ve Kıryako (6)	Hane 757: Lefter oğlu Paraşkeve veled-i Anastaş (D- 15)	Hane 758: Na Halik Acı Lefter oğlu Kostantin (10)	Hane 759: Tâ Halik Sağır Kıryako oğlu Pavli (12)
Hane 760: Na Palamok oğlu Halik İlyo oğlu	Hane 761: Nazar oğlu Halik	Hane 762: Berber oğlu Halik İstirati	Hane 763: Dul oğlu Halik Yanni oğulları

İstimat (10)	Savastos oğlu Kostantin (5)	oğulları Anataş (na-13) ve Mihal (na-9) ve Luka (7)	Panayot (na-11) ve Agabiros (6) ve Luizir (4)
Hane 764: Anderya oğlu Halik Nikola oğulları Anderya (8) ve Kostantin (3)	Hane 765: Na B?? Oğlu Dimitri veled-i Yorgi (12)	Hane 766: Na Gaib Likanderi oğlu Yorgi (9)	Hane 767: Fi Evsat Panayot veled-i Lefter oğulları Pavli (na-16) ve Doli (na-9) ve Lefter (Fi Evsat-18)
Hane 768: Panayot veled-i Nikola (amelmande)	Hane 769: A`mâ Agusto oğlu Kostantin	Hane 770: Acı İstimat oğlu Mihal	Hane 771: Tâ Âsitane Dülger İstifanni veled-i İstavranos (30)
Hane 772: Tâ Âsitane Bahçıvan Anton veled-i Petro ve oğlu Yanni (D-15)	Hane 773: Tâ Âsitane Dülger İstimat veled-i Yakomi (28)	Hane 774: A`lâ Âsitane Yazıcı Vasil veled-i Dimitri (Fi A`lâ) ve oğlu Hırlami (Fi Evsat)	Hane 775: Tâ Âsitane Bahçıvan Yanni veled-i Tinaş (32)
Hane 776: Tâ Âsitane Savastos veled-i Pavli (27)	Hane 777: Tâ Dögerde Dülger Yakomi veled- i Anton ve oğlu Anton (13)	Hane 778: Tâ Dögerde Değirmenci Histodoli (30)	Hane 779: Tâ Dögerde Kalaycı Panayot veled-i Avporyan ve oğulları Pavlos (6) ve Mihal (sinn- 9)
Hane 780: Tâ Dögerde Dülger Yanni veled-i Avparnos ve oğulları Avparnos (5) ve Kiryako (2)	Hane 781: Fi Evsat Dögerde Dülger Nikola veled-i Yorgi ve oğulları Hırlami (5) ve Yorgi (3)	Hane 782: Tâ Dögerde Vasil veled-i Kostantin ve oğulları Kostantin (Fi Evsat-20) ve Yanni (D-15) ve Anton (na-9) ve Yorgi (6) ve Yann (3) ve Totori (1)	Hane 783: Tâ Dögerde Dülger Yanni veled-i Anataş (18)
Hane 784: Tâ Dögerde Agusto veled-i Acı Dimitri (D-16)	Hane 785: Tâ Değirmenci Kostantin veled-i Marko (30)	Hane 786: Dögerde Dülger Panayot veled-i Anton (Fi Evsat-25)	Hane 787: Tâ Dögerde İstimat veled-i Yanni (30)
Hane 788: Tâ Dögerde Hristodoli veled-I Paraşkeve (35)			
Kasaba-i Köyceğiz			
Hane 789: Fi Evsat Papaçcu Panayot veled-i Yanni (32)	Hane 790: Tâ Değirmenci Luka veled-i Yanni ve oğlu Yanni (1)	Hane 791: Fi Evsat Kuyumcu Anataş veled-i Foti (18)	Hane 792: Tâ Dülger Mihal veled-i İstavri ve oğulları Kostantin (na-13) ve Yorgi (na-10)
Hane 793: Fi Evsat Dülger Yanni veled-i Foti (25)	Hane 794: Tâ Kuyumcu Vasil veled- i Yorgi (25)	Hane 795: Fi Evsat Yağhanece Sava veled-i Avraham (27)	Hane 796: Tâ Değirmenci Manol veled-i Avlatos ve oğlu Mihal (sinn- 8)
Hane 797: Fi Evsat Yağhanece Faraş veled-i Avraham (25)	Hane 798: Fi Evsat Bahçıvan Manol veled-i İstimat (30)	Hane 799: Fi Evsat Dülger Limbos veled-i Filippi (27)	Hane 800: Fi Evsat Kalaycı Kiryako (17) veled-i Dimitri ve kardeşi Foti (D-15) ve Manol (na- 10) ve Dimitri (5)
Hane 801: Tâ Kalaycı Anderya veled-i Kostantin ve oğlu Kostantin (3)	Hane 802: Tâ Camcı oğlu Astati veled-i Manol ve oğulları Yorgi (na-12) ve Manol (7)	Hane 803: Tâ Papa Hristo veled-i Hristo ve oğlu Yorgi (Fi Evsat-20)	Hane 804: Tâ Kayıkçı Nikola veled-i Yorgi ve oğlu Yorgi (4)
Hane 805: Fi Evsat Dülger Yanni veled-i Yorgi ve oğlu Dimitri (Fi Evsat-20)	Hane 806: Fi Evsat Bahçıvan İstifanni veled-i Anton (40)	Hane 807: Fi Evsat Dülger Anton veled-i İstifanni (20)	Hane 808: Tâ Yapıcı İstirati veled-i Yorgi (30)
Hane 809:	Hane 810:	Hane 811: Fi Evsat	Hane 812: Fi Evsat

Halik Kuyumcu Yorgi oğulları Kostantin (na-13) ve Anton (5)	Yapıcı İstavri veled-i Vasil (Fi Evsat-17) ve kardeşi Anton (na-11)	Bahçivan Anton veled-i Manol (32)	Dülger Dimitri veled-i Markarit (30)
Hane 813: Tâ Kalaycı Nikola veled-i Mihal ve oğlu Mihal (sinn-3)	Hane 814: Tâ Yapıcı Kara Yanni veled-i Panayot ve oğulları Panayot (D-15) ve İstimat (na-11)	Hane 815: Değirmenci Nikola veled-i Kostantin (Fi Evsat) ve oğlu Yorgi (na-11)	Hane 816: Değirmenci Sitri Veled-i Dimitri (Fi Evsat-25) ve kardeşleri Tevaim Yanni ve Yorgi (na-9)
Hane 817: Değirmenci Sava veled-i Malyo	Hane 818: Tâ Kayıkçı Yanni veled-i Dimitri ve oğulları Vasil (na-10) ve İstimat (8)	Hane 819: Tâ Kayıkçı Manol veled-i İstimat (27)	Hane 820: Tâ Dalyancı Kostantin veled-i Anton ve oğlu Anton(6)
Hane 821: Tâ Yapıcı Mihal veled-i Yorgi ve oğlu Dimitri (7)	Hane 822: Tâ Değirmenci Sarı Nikola veled-i Françisko ve oğlu Françisko (sinn-3)	Hane 823: Na Anastaş veled-i Françisko (D-15)	Hane 824: Na Halik Mihal oğlu Yorgi (9)
Hane 825: A'mâ Acı Nikola veled-i Papa Kostantin ve oğulları Yorgi (Fi Evsat-17) ve Vasil (na-9) ve Kiryako (5)	Hane 826: Na Halik Kostantin oğlu İstimat (9)	Hane 827: Dalyancı Yorgi veled-i Kiryako ve oğulları Kiryako (Fi Evsat-18) ve Yanni (D-15)	Hane 828: Tâ Değirmenci Manol veled-i Malpayo (30)
Hane 829: Tâ Değirmenci Yorgi veled-i Yanni ve oğlu Yanni (sinn-3)	Hane 830: Na Halik Yorgi oğlu Anton (10)	Hane 831: Na Terzi Nikola veled-i Nikola (32)	Hane 832: Meczap Filippi veled-i Paralimo

Kasaba-i Milas'ta Mütemekkin Reaya-yı Rum

Hane 833: Tâ Yazıcı Acı Riyako veled-i Sitri (70) ve oğlu Nikola (D-15)	Hane 834: Tâ Koca Fardoli veled-i Yorgi (50)	Hane 835: D Çoban Dimitri oğlu Dimitri (15)	Hane 836: Tâ Bahçivan Kiryako veled-i Lefter (35)
Hane 837: Yapıcı Yorgi veled-i Kiryako (Fi Evsat-30) ve kardeşleri Mina (Tâ-25) ve Anastaş (Tâ-18)	Hane 838: Na Halik Ekmekçi Yorgi oğlu Lamiro (10)	Hane 839: Tâ Bahçivan Yanni veled-i Simo (35)	Hane 840: Tâ Yağcı oğlu Yorgi veled-i Yanni
Hane 841: Na Halik Çiftçi Yorgi oğlu Vasil (9)	Hane 842: Tâ Bahçivan Dimitri veled-i Simo ve oğlu Yanni (sinn-2)	Hane 843: Fi Evsat Çoban Kostantin veled-i Yorgi (30)	Hane 844: Çoban oğlu Yorgi veled-i Anderya (Fi Evsat-20) ve kardeşi Kostantin (D-16)
Hane 845: Tâ Bahçivan Yorgi veled-i Yanni ve oğlu Yanni (7)			

VRK. 4.b. Bakiye-yi Milas

Hane 846: Küçük Kahya Yanni veled-i Yorgi (Fi Evsat) ve oğlu Dimitri (na-10)	Hane 847: Tâ Halik Çoban Anderya oğlu Dimitri (3)	Hane 848: Fi Evsat Serbethaneci İstimat veled-i Anton (32)	Hane 849: Fi Evsat Tuzcu Keşroş veled-i Yanni (27)
Hane 850: A'lâ Bezirgan Misa Yanni veled-i Yorgi ve oğulları Yorgi (8) ve Foti (5) ve Vasil (2)	Hane 851: Fi Evsat Urlalı oğlu Apostol veled-i Yanni (30)	Hane 852: Tâ Urlalı oğlu Yorgi veled-i Yanni (32)	Hane 853: Tâ Siperci Paraşkeve veled-i Yanni (32)

Hane 854: Tâ Terzi Manol veled-i Paraşkeve (35)	Hane 855: Tâ Değirmenci Nikola veled-i Yanni ve oğlu Yanni (1)	Hane 856: Fi A'lâ Bezirgan İstirati veled-i Yordam ve oğlu Mina (1)	Hane 857: Tâ Değirmenci Yanni veled-i Yorgi ve oğlu Mihâl (na-12)
Hane 858: Tâ Yapıcı Nikola veled-i Kostantin (30)	Hane 859: Fi Evsat Yapıcı Yanni veled-i İstifanni (45)	Hane 860: Fi Evsat Terzi Mihâl veled-i Apostol (18)	Hane 861: Tâ Bahçıvan Manol veled-i Savastove oğlu Kostantin (2)
Hane 862: D Eskici Nikola oğlu Mihâl (15)	Hane 863: Çavuş Dimitri veled-i İstimat (Fi Evsat) ve oğulları Panayot (8) ve Vasil (2)	Hane 864: A'lâ Şerbethaneci Yanni veled-i Dimitri ve oğulları Dimitri (Tâ- 20) ve Foti (na-12) ve Petro (5) ve Kostantin (3)	Hane 865: Bahçıvan Yanni veled-i Yorgi (Fi Evsat) ve oğulları İstimat (7) ve Avyado (4)
Hane 866: Na Halik Eskici Atinaş oğlu Arparin (12)	Hane 867: Çerçi Kostantin veled-i Yorgi ve oğlu Dimitri (3)	Hane 868: Na Halik Papuçcu Astati oğlu Asparo (11)	Hane 869: Tâ Parilka Yanni veled-i Yorgi (27)
Hane 870: Halik Ekmekçi Yorgi oğlu İstirati (3)	Hane 871: Tâ Bakkal Manol veled-i Hristodoli (35)	Hane 872: Tâ Bakkal Nikola veled-i Vasil (32)	Hane 873: Tâ Değirmenci Nikola veled-i Hristodoli (30)
Hane 874: Tâ Değirmenci Anton veled-i Lifori (38)	Hane 875: Alpas Kostantin veled-i Yanni (40)	Hane 876: Fi Evsat Ekmekçi Manol veled-i Poshiron ve oğulları Savastos (8) ve Poshiron (3)	Hane 877: Tâ Bardakçı Panayot veled-i Mihâl (35)
Hane 878: Tâ Terzi Anastas veled-i Yorgi (3)	Hane 879: Tâ Aspar Manol veled-i Mihâl ve oğlu Nikola (Fi Evsat-20)	Hane 880: Tâ Ekmekçi Yanni veled-i Yorgi ve oğlu Kostantin (1)	Hane 881: A'lâ Papa Nikola veled-i Panayot ve oğulları Panayot (na- 12) ve Kostantin (5) ve Yumatri (2)
Hane 882: Halik Acı Françesko oğulları Yorgi (na-13) ve Amaryos (7)	Hane 883: Tâ Ekmekçi Manol veled-i Dimitri (50)	Hane 884: Fi Evsat Ekmekçi Yanni veled-i Manol (25)	Hane 885: Tâ Bakkal Dimitri veled-i Manol (35)
Hane 886: Tâ Ekmekçi Manol veled-i Yorgi (20)	Hane 887: Tâ Balıkçı Halik Riyakomi oğlu Filippi (4)	Hane 888: Tâ Değirmenci Angel veled-i Anderya ve oğulları Nikola (na-9) ve Dimitri (4) ve Yorgi (2)	Hane 889: Değirmenci Yanni veled-i Manol (Fi Evsat) ve oğlu Kostantin (4)
Hane 890: Tâ Çoban Acı Panayot veled-i Aleksandır ve oğlu Aleksandır (na-10)	Hane 891: Fi Evsat Değirmenci Kostantin veled-i Yanni (30)	Hane 892: Tâ Bahçıvan Kostantin veled-i Nikola (35)	Hane 893: Fi Evsat Değirmenci Hristodoli veled-i Luka (32)
Hane 894: Fi Evsat Simitçi Vasil veled-i Yanni (45)	Hane 895: Fi Evsat Bakkal Luka veled-i Hristodoli (20)	Hane 896: Tâ Simitçi Yorgi veled-i Vasil (22)	Hane 897: Halik Arabacı Yanni oğlu Yorgi (6)
Hane 898: Fi Evsat Bakkal Poshiron veled-i Yanni (38)	Hane 899: Şerbethaneci Patyos (Fi Evsat) veled-i Papa Nikola (30)	Hane 900: Şerbethaneci Manol veled-i İstiryanni ve oğlu İstiryanni (yevm- 10)	Hane 901: Tâ Bahçıvan Hristofi veled-i Hristodoli ve oğulları Hristiga (6) ve Yorgi (4) ve İstimat (2)
Hane 902: Tâ Bahçıvan Acı Yanni veled-i Manol ve oğulları Dimitri (5) ve Manol (sinn-1)	Hane 903: Fi Evsat K?? Oğlu Kostantin veled-i Mihâl (30)	Hane 904: Fi Evsat Bahçıvan İstirati veled-i Mihâl (18)	Hane 905: Fi Evsat Değirmenci Pandeli veled-i Mihâl (27)
Hane 906: Tâ Yapıcı Yorgi veled-i Manoš ve oğlu Dimitri (5)	Hane 907: Fi Evsat İşçi Yorgi veled-i Mihâl ve oğulları ve Dimitri (na- 11) ve Sava (4) ve Kostantin (2)	Hane 908: Fi Evsat Kırlı oğlu Dimitri veled-i Mihâl (18)	Hane 909: Tâ Yapıcı Acı Sava veled-i Kostantin ve oğulları İstirko (12) ve Yanni (6)
Hane 910: Tâ Ekmekçi Mihâl veled-i Yorgi (40)	Hane 911: Tâ Kasap Atinaş veled-i Manyos ve oğlu Litri (na-	Hane 912: Tâ Yapıcı Petro veled-i Yorgi (30)	Hane 913: Tâ Kuyumcu Nikola veled-i Yanni ve oğlu Mihâl (1)

	10)		
Hane 914: Tâ Yordan veled-i Lefter (32)	Hane 915: Tâ Yapıcı Ligor Yanni veled-i Dimitri ve oğulları İstirati (na-9) ve Manol (7) ve Yorgi (3) ve Kostantin (yevm-4)	Hane 916: Tâ Çoban Kostantin veled-i Dimitri (35)	Hane 917: Tâ Bahçıvan Toma veled-i Manol (37)
Hane 918: Fi Evsat Değirmenci Saka oğlu Nikola veled-i Yorgi ve oğlu Anderya (1)	Hane 919: Kalaycı Angel oğulları Manol (D-na-15) ve Nikola (na-11)	Hane 920: Fi Evsat Yapıcı Atinaş veled-i Yanni (25)	Hane 921: Tâ Bahçıvan Petro veled-i Nikola
Hane 922: Tâ Bahçıvan Yorgi veled-i Acı Yanni ve oğulları Kostantin (4) ve Nikola (1)	Hane 923: Tâ Halik Acı Yanni oğlu Anton (12)	Hane 924: Nâ-kâğıt Koca Asparo veled-i Hristiyanni (100)	Hane 925: Fi Evsat Bahçıvan Koca Bıyık Yorgi veled-i Acı Yanni (35)
Hane 926: Fi Evsat Tavşan Yorgi veled-i Atinaş (20)	Hane 927: Tâ Halik Değirmenci Mihal oğlu İstavri (5)	Hane 928: Yapıcı Sitrî veled-i Mihal (Fi Evsat) ve oğlu Parako (1)	Hane 929: Rafçı ?? Petro veled-i Marko (Fi Evsat) ve oğulları Yorgi (na-12) ve Marko (3)
Hane 930: Fi Evsat Yapıcı Yanni veled-i İstimat (32)	Hane 931: Fi Evsat Arabacı oğlu Kostantin veled-i Kiryako (27)	Hane 932: Tâ Sabuncu İstavri veled-i Manol ve oğulları Yorgi (D-15) ve Yanni (na-12) ve Şirli (2)	Hane 933: Nâ-kâğıt Yorgi veled-i Poshiron (90)
Hane 934: Tâ Kıbrıslı Anton oğlu Kiryako (Fi Evsat) ve oğulları Yorgi (na-13) ve Dimitri (5) ve Kostantin (2)	Hane 935: Fi Evsat Yapıcı Yanni veled-i Toma (27)	Hane 936: Tâ Yapıcı Dimitri veled-i Tortori ve oğlu Nikola (2)	Hane 937: Tâ Çoban İstirati veled-i Yanni
Hane 938: Na Halik Kirkozlu İlya oğlu Kostantin (10)	Hane 939: Tâ Kıbrıslı Anton oğlu Civan (Fi Evsat) ve oğulları Riyakomi (na-15) ve Erkir (na-12)	Hane 940: Fi Evsat Değirmenci Dimitri veled-i Nikola ve oğulları İlya (na-13) ve Yorgi (4) ve Kostantin (2)	Hane 941: Tâ Papas oğlu Yorgi veled-i Hristodoli ve oğlu Kostantin (6)
Hane 942: Nâ-kâğıt Kara Yorgi veled-i Manol (90)	Hane 943: Bahçıvan Riyakomi veled-i Anton (Fi Evsat) ve oğlu Dimitri (2)	Hane 944: Mumcu Arakidi veled-i Yanni ve oğlu Yanni (na-12)	Hane 945: Tâ Çerçi Kosta veled-i Anton ve oğulları Anderya (8) ve Agabiros (4)
Hane 946: Manol veled-i Kara Yorgi (Fi Evsat) ve oğlu Paraşkeve (3)	Hane 947: Tâ Kuyumcu Atinaş veled-i Yorgi ve oğlu Dimitri (yevm-3)	Hane 948: Fi Evsat Yapıcı Nikola veled-i Yorgi (30)	Hane 949: Tâ Mumcu Nikola veled-i Yorgi ve oğlu Manol (2)
Hane 950: Tâ Manav Yorgi veled-i Petro ve oğulları Kostantin (na-11) ve Atinaş (8)	Hane 951: Fi Evsat Bahçıvan Acı Nikola veled-i Harşofil (35)	Hane 952: Fi Evsat Yapıcı Yanni veled-i Luizi (27)	Hane 953: Fi Evsat Değirmenci Acı Mihal veled-i Pavli ve oğulları Pavli (D-17) ve Yanni (na-13) ve Dimitri (na-9) ve Atinaş (6)
Hane 954: Bakkal Acı Manol veled-i Dimitri (Tâ-22) ve kardeşi Anton (D-15)	Hane 955: Fi Evsat Çerçi Kostantin oğlu Yorgi (32)	Hane 956: Amelmande Acı Yanni veled-i Mihal (95)	Hane 957: Halik Bahçıvan İsteryo ve oğlu Manol (6)
Hane 958: Fi Evsat Bahçıvan Vasil veled-i Yanni ve oğlu Yorgi (na-10)	Hane 959: Tâ Katırcı Mihal veled-i Nikola ve oğlu Yorgi (3)	Hane 960: Bahçıvan Acı İstimat veled-i Filica ve oğlu Yanni (na-13)	Hane 961: Tâ Değirmenci Mihal veled-i Acı Yanni ve oğlu Yanni (na-11)
Hane 962: Halik Kiryako Yanni oğlu Kostantin (na-9)	Hane 963: Fi Evsat Kalaycı Masko veled-i Mihal (28)	Hane 964: Tâ Terzi Matyo veled-i Acı Mihal	Hane 965: Bakkal Yanni veled-i Acı Mihal (Tâ-25) ve kardeşi Nikola (D-16)
Hane 966: A'lâ Bezirgan Pavli veled-i Yorgi (35)	Hane 967: Tâ Terzi Mihal veled-i Manol ve oğlu	Hane 968: Halik Kıbrıslı Hırlami oğlu Anastas (8)	Hane 969: Halik Kıbrıslı Hristofi oğlu Pandeli (6)

	Anderya (6)		
Hane 970: Halik Değirmenci Marko oğlu İstirko (5)	Hane 971: Tâ Değirmenci Acı Yanni veled-i Nikola ve oğlu Nikola (2)	Hane 972: Tâ Yapıcı Atinaş veled-i İstimat ve oğulları Dimitri (4) ve Nikola (2)	Hane 973: Tâ Şerbethaneci İstirko veled-i Yorgi ve oğlu Anderya (5)
Hane 974: Tâ Bahçivan Petro veled-i Yanni ve oğlu Yanni (2)	Hane 975: Fi Evsat Boyacı oğlu Nikola veled-i ve oğlu Anastaş (2)	Hane 976: Tâ Bahçivan oğlu Dimitri veled-i Solhiron ve oğulları Solhiron (5) ve İstifan (2)	Hane 977: Tâ Berber Simo veled-i Anastaş ve oğulları Anastaş (6) ve Nikola (2)
Hane 978: Tâ Çoban Nikola veled-i Dimitri ve oğlu Lefter (7)	Hane 979: Tâ Yapıcı Dimitri veled-i Yorgi (30)	Hane 980: Tâ Telli Yorgi veled-i Yanni ve oğlu Yanni (na-12)	Hane 981: Tâ Bakkal Sava veled-i Kiryako ve oğulları Kostantin (8) ve Yanni (5)
Hane 982: Fi Evsat Yağcı Nikola oğlu Manol veled-i Anastaş ve oğulları Nikola (D- 15) ve Kiryako (na-11) ve Anataş (2)	Hane 983: Fi Evsat Paçacı oğlu Atinaş veled-i Hristodoli (Fi Evsat-25) ve kardeşi Ota Yorgi (Fi Evsat- 19)	Hane 984: Tâ Değirmenci Anastaş veled-i Yanni ve oğlu Totori (5)	Hane 985: Yapıcı Minayos veled- i Yorgi (Fi Evsat) ve oğlu Totori (sinn-5)
Hane 986: Fi Evsat Değirmenci Sava veled- i Panoli (22)	Hane 987: Fi Evsat Bahçivan Mihal veled- i Panoli (19)	Hane 988: Fi Evsat Papucu Kostantin veled-i İstavri ve oğlu İstavri (8)	Hane 989: Tâ Papuçcu Kostantin veled-i Nikola(28)
Hane 990: Tâ Yanni veled-i Yorgi ve oğulları İlya (na-10) ve Yorgi (3)	Hane 991: Terzi Dimitri veled-i Anastaş (Fi Evsat)ve oğlu Foti (D-15)	Hane 992: Tâ Çoban Panos veled-i Yanni (45)	Hane 993: Yapıcı Filica veled-i Yanni ve oğulları Yanni (na-9) ve Kostantin (6) ve Mihal (3)
Hane 994: Tâ Bahçivan Anton veled-i Yorgi ve oğlu Yorgi (yevm-20)			
VRK. 5.a	Hane 996: Tâ Yağcı oğlu Mihal veled-i Anastaş ve oğlu Lami (na-10)	Hane 997: Kiremitçi Yanni veled- i Dimitri (Tâ-Fi Evsat) ve oğlu Yanni (Tâ-Fi Evsat)	Hane 998: Yapıcı Paraşkeve veled-i İstimat (Fi Evsat) ve oğulları Lami (na-11) ve Dimitri (3)
Hane 995: Çaker oğlu Yanni (Tâ) veled-i Nikola ve oğulları Anton (Tâ-Fi Evsat-18) ve Yorgi (Tâ- 13)ve Kostantin (na-10) ve İstavri (6) ve Simo (2)			
Hane 999: Tâ Kuyumcu Mihal veled-i Kostantin (35)	Hane 1000: Tâ Bahçivan Mina veled-i Yorgi (20)	Hane 1001: Şerbethaneci Yorgi veled-i Nikola (Fi Evsat) ve oğlu Nikola (sinn-1)	Hane 1002: Halik Acı Dâvit oğulları Mihal (na-10) ve Dimitri (8) ve Kostantin (4)
Hane 1003: Değirmenci Atinaş veled-i Nikola (Fi Evsat) ve oğlu Nikola (7)	Hane 1004: Tâ Bahçivan Mihal veled- i Totori (30)	Hane 1005: Fi Evsat Bahçivan Yorgi veled- i Yanni ve oğlu Yanni (2)	Hane 1006: Fi Evsat Burdurlu Yanni veled- i Yorgi (42)
Hane 1007: Tâ Hekim Yanni veled-i Hristofi (40)	Hane 1008: Tâ Yapıcı Yanni veled-i Manol ve oğlu İstifanni (1)	Hane 1009: Fi Evsat Bahçivan Yanni veled- i Anastaş (40)	Hane 1010: Tâ Bahçivan Yanni veled- i Anton ve oğulları Manoş (na-11) ve Nikola (na-9) ve Yorgi (5)
Hane 1011: Tâ Terzi Acı Yorgi veled-i Nikola ve oğlu Kostantin (2)	Hane 1012: Bahçivan Nikola veled-i Mihal (Fi Evsat) ve oğlu Mihal (yevm-40)	Hane 1013: Tâ Dülger Yorgi veled-i Mihal ve oğulları Mihal (na-10) Pohzon (6) ve Nikola (3)	Hane 1014: Tâ Dülger Ligori veled-i Nikola ve oğulları Nikola (na-13) ve Anton (9)
Hane 1015: Fi Evsat Dülger Mihal veled-i	Hane 1016: Tâ Papa Hristodoli veled-i Yorgi	Hane 1017: Fi Evsat Odabaşı Aleksı veled-i	Hane 1018: Tâ Çiftçi İlya veled-i Yorgi ve

Yorgi (18)	ve oğlu Nikola (6)	Yanni ve oğlu Yani (D-15)	oğlu Yorgi (na-12)
Hane 1019: Tâ Çiftçi Nikola veled-i Vasil ve oğlu Yanni (2)	Hane 1020: Tâ Çiftçi Kolpa Nikola veled-i Atinaş ve oğulları Dimitri (Fi Evsat-18) ve Panayot (na-12) ve Vasil (5)	Hane 1021: Tâ Veli Kostantin veled-i Yanni ve oğlu Kiryako (4)	Hane 1022: Fi Evsat Çiftçi Soritri veled-i Anton (32)
Hane 1023: Fi Evsat Çiftçi Yanni veled-i Yorgi (35)	Hane 1024: Tâ Çiftçi Mihal veled-i Dimitri (30)	Hane 1025: Tâ Bahçıvan Dimitri veled-i Yanni (30)	Hane 1026: Çiftçi Nikola veled-i Yanni ve oğlu Arami (2)
Hane 1027: Tâ Çiftçi Yorgi veled-i Yanni (30)	Hane 1028: Fi Evsat Çiftçi Petro veled-i Petro (28)	Hane 1029: Fi Evsat Çiftçi Sarkofi veled-i Mihal ve oğulları Yorgi (na-10) ve Mihal (4) ve İstifanni (1)	Hane 1030: Fi Evsat Boyacı Foti oğlu Anton (18)
Hane 1031: Tâ Çiftçi Yorgi veled-i Totori (40)	Hane 1032: Fi Evsat Çiftçi Yorgi veled-i Yorgi (25)	Hane 1033: Tâ Çiftçi Kostantin veled-i Yorgi ve oğlu İstavri (4)	Hane 1034: Çiftçi Zorafı veled-i Yanni (Fi Evsat) ve oğlu Anastas (5)
Hane 1035: Çiftçi Mihal veled-i Anastas (Fi Evsat) ve oğlu Nikola (21)	Hane 1036: Çiftçi Mihal veled-i Nikola (Fi Evsat) ve oğlu Nikola (sinn-2)	Hane 1037: Fi Evsat Çiftçi Yanni veled-i Yanni (30)	Hane 1038: Fi Evsat Çiftçi Hristodoli veled-i Kiryako (32)
Hane 1039: Çiftçi Kostantin veled-i Manol (Fi Evsat) ve oğlu Asiri (na-12)	Hane 1040: Fi Evsat Dülger Petro veled-i Solimon (30)	Hane 1041: Çiftçi Riyakomi veled-i Yanni (Fi Evsat) ve oğlu Yorgi (Fi Evsat- 17)	Hane 1042: Tâ Çiftçi Manol veled-i Anton ve oğlu Anton (sinn-3)
Hane 1043: Tâ Çaylak oğlu Kostantin oğulları Nikola (Tâ-35) ve Yorgi (Tâ-30)	Hane 1044: Na Luka oğlu Halik Yanni oğlu Dimitri (11)	Hane 1045: Fi Evsat Bacaksız Yorgi veled-i Marko (30)	Hane 1046: Tâ Bahçıvan Panayot veled-i Yanni (40)
Hane 1047: Tâ Dalasin Yanni veled-i Arami (32)	Hane 1048: Tâ Çiftçi Kostantin veled-i Anton (27)	Hane 1049: Tâ Çerçi Totori veled-i Yorgi ve oğlu Yanni (2)	Hane 1050: Tâ Çiftçi Lamiros veled-i Nikola (38)
Hane 1051: Tâ Dalyancı İstanbullu Yorgi veled-i Kostantin ve oğlu Dimitri (5)	Hane 1052: Fi Evsat Çiftçi Kel Kostantin veled-i Yanni (40)	Hane 1053: Tâ Terzi Sarı Manol veled-i Nikola ve oğlu Nikola (2)	Hane 1054: Na Yapıcı Halik Anderya oğlu Yorgi (9)
Hane 1055: Tâ Bahçıvan Lefter veled-i Sava ve oğlu Manol (Fi Evsat-20)	Hane 1056: Tâ Bahçıvan Yanni veled-i Kiryako ve oğlu Yorgi (sinn-2)	Hane 1057: Fi Evsat Değirmenci Yanni veled-i Marko (32)	Hane 1058: Çiftçi Anton veled-i Vasil (Fi Evsat) ve oğlu Yanni (2)
Hane 1059: Na Halik Çoban Yanni oğlu Kostantin (10)	Hane 1060: Tâ Çiftçi Lefter veled-i Manol (27)	Hane 1061: Fi Evsat Çiftçi Nikola veled-i Kostantin (30)	Hane 1062: Tâ Çiftçi Çerçi veled-i Hristofi ve oğulları Anton (4) ve İlyva (2)
Hane 1063: Tâ Değirmenci Manol veled-i Yorgi (32)	Hane 1064: Fi Evsat Değirmenci Yorgi veled-i Yanni (35)	Hane 1065: Tâ Bahçıvan Panoş veled-i Anastas (30)	Hane 1066: Tâ Çoban Yorgi veled-i Lefter (30)
Kasaba-i Milas'ta Mütemekkin Reaya-yı Ermeniyan			
Hane 1067: A'lâ Kuyumcu Bogos veled-i Giforuk (35)	Hane 1068: A'lâ Bezirgan Milfos veled-i Savador ve oğlu Avanis (2)	Hane 1069: Fi A'lâ Papaz Agop veled-i Minas (30)	Hane 1070: Tâ Terzi Acı Anderyas veled-i Agop ve oğlu Agop (5)
Hane 1071: Tâ Terzi Sugumus veled-i Manoş ve oğlu Avanis (5)	Hane 1072: D Topal Serkes veled-i Simon ve oğlu Simon (5)	Hane 1073: Tâ Bakkal İpek veled-i Arnas (30)	Hane 1074: Fi Evsat Kuyumcu Arnas veled-i Serkes (38)
Hane 1075: Tâ	Hane 1076: Kahveci	Hane 1077: Fi Evsat	Hane 1078: Tâ

Terzi Acı Migroç veled-i Karabet ve oğulları Karabet (na-10) ve Avpas (2)	Acı Karabet veled-i Karabet (32)	Çuha Bardos veled-i Serkes (30)	Koca Agop veled-i Avanis (50)
Hane 1079: D Magalis İpek veled-i Bardos (15)	Hane 1080: Fi Evsat Balıkcı Karabet veled-i Larzi (30)	Hane 1081: Tâ Prinçci muadili Murad veled-i Yivan (30)	Hane 1082: Tâ Çineli oğlu Magris Avanis veled-i Ohan (45)
Hane 1083: Tâ Halebli oğlu Magris Avanis veled-i Zaharya (40)	Hane 1084: Tâ Çerçi Avanis veled-i Timraz ve oğlu Timraz (2)	Hane 1085: Fi Evsat Terzi Avanis veled-i Bogos ve kardeşleri Manuk (D-16) ve İpek (3)	Hane 1086: Tâ Yorizir oğlu Gaip Giforuk oğlu Karabet (na-11)
Hane 1087: Tâ Bakkal Giforuk veled-i Bordos (25) ve kardeşi Haçador (na-12)	Hane 1088: Fi Evsat Kuyumcu Sahak veled-i Abraham (25)	Hane 1089: Tâ Terzi Karabet veled-i Kaspar ve oğlu Kaspar (3)	Hane 1090: Fi Evsat Terzi Mardoros veled-i Markiryos (30)
Hane 1091: Fi Evsat Basmacı Giforuk veled-i Artas (28)	Hane 1092: Tâ Çuha Artas veled-i Ağcan ve oğulları Haçador (7) ve Karabet (3)	Hane 1093: Nâ-kâğıt A'mâ Karabet veled-i Anton ve oğulları Bogos (7) ve Hanbarsun (3)	
Kasaba-i Mezkurde Mütemekkin Taife-i Yahudiyan			
Hane 1094: A'lâ Bezirgan Dâvit veled-i Avram ve oğlu Avram (Fi Evsat-15)	Hane 1095: A'lâ Bezirgan Musa veled-i Yalom ve oğlu Markato (5)	Hane 1096: A'lâ Bezirgan Peraya veled-i Yosef ve oğlu Yosef (6)	Hane 1097: Fi A'lâ Bezirgan İshak veled-i Yosef ve oğlu Yosef (2)
Hane 1098 Fi A'lâ Haham Yoha veled-i Avram ve oğulları Yako (sinn-6) ve Avram (mecruh-17)	Hane 1099: Fi A'lâ Bezirgan Marto veled-i Rafayel ve oğulları Yalom (Fi Evsat-25) ve Yako (na-12)	Hane 1100: Tâ Çerçi Yako veled-i İshak ve oğulları Peraya (na-13) ve İsrail (na-10)	Hane 1101: Fi Evsat Çerçi Yoha veled-i Holi (30)
Hane 1102: Fi Evsat Saraydar Yako veled-i İshak ve oğlu Musa (8)	Hane 1103: Fi Evsat İshak veled-i Dâvit ve oğulları Dâvit (4) ve Simoyel (1)	Hane 1104: Fi Evsat Çerçi Kocabaş oğlu İlya veled-i İshak (28) ve kardeşi Peraya (D-17)	Hane 1105: Tâ Parmaksız İshak veled-i Avram (25)
Hane 1106: Tâ Çerçi Musa veled-i Nesim (35)	Hane 1107: Fi Evsat Pamuk oğlu Yosef veled-i Musa (40)	Hane 1108: Fi Evsat Evrail veled-i İshak ve oğlu İshak (na-10)	Hane 1109: Fi Evsat Haham Lazir veled-i Yako ve oğlu Yako (1)
Hane 1110: Halik Pamuk Yoha oğlu Musa (5)	Hane 1111: Amelmande Nâ-kâğıt Kalaycı Musa veled-i Yonan (90)	Hane 1112: Sail ve Amelmande Biheyin veled-i Musa ve oğlu Musa (D-na-25)	
Kasaba-i Subice Der Kaza-i Bıyıklı (VRK. 5.b.)			
Hane 1113: Fi A'lâ Sarraf Misa Yanni veled-i Mavri ve oğulları Mavri (Fi Evsat-15) ve Apostol (1)	Hane 1114: Tâ Rençber Lefter veled-i Yanni ve oğulları Mihal (na-11) ve Aleksandır (5) ve Dimitri (3) ve Arami (1)	Hane 1115: Tâ Rençber Espero veled-i Yanni ve oğulları Anderya (Fi Evsat-18) ve Yanni (D-15) ve Nikola (na-11) ve İstimat (6)	Hane 1116: Tâ Rençber Kostantin veled-i Mihal (35)
Hane 1117: Tâ Frankel veled-i Marko (32)	Hane 1118: Tâ Rençber Nikolaki veled-i Petro ve oğlu Yorgi (na-12)	Hane 1119: Tâ Kosta veled-i Nikola ve oğulları Yanni (na-11) ve Yorgi (6) ve Nikola (3)	Hane 1120: Tâ Yorgi veled-i Dimitri ve oğlu Yanni (na-11)
Hane 1121: Tâ Espero veled-i Yorgi ve oğlu Mihal (1)	Hane 1122: Tâ Manol veled-i Mihal ve oğlu Yorgi (6)	Hane 1123: Tâ Manol veled-i Yorgi (40)	Hane 1124: Tâ Yanni veled-i Kostantin (35)
Hane 1125: Tâ Terzi Manol veled-i Nikola ve oğlu Nikola (30)	Hane 1126: Tâ Kostantin veled-i Anderya (40)	Hane 1127: Tâ Nikola veled-i Yorgi ve oğulları Yorgi (6) ve	Hane 1128: Yorgi veled-i Yanni ve oğlu

oğlu İstimat (7)		Marko (2)	İstiryanni (3)
Hane 1129: Tâ Pavli veled-i Yanni (38)	Hane 1130: Tâ Nikola veled-i Mihâl ve oğulları Anton (5) ve Nikola (3)	Hane 1131: Tâ Yanni veled-i Nikola (45)	Hane 1132: Tâ Çoban Angel veled-i Kostantin ve oğulları Mihâl (na-13) ve Yanni (8) ve Yorgi (2)
Hane 1133: Tâ Anton veled-i Mihâl (28)	Hane 1134: Tâ Kiryako veled-i Hristo (27)	Hane 1135: Tâ Yorgi veled-i Hristo (32)	Hane 1136: Tâ Kostantin veled-i Tinaş (35)
Hane 1137: Na Dimitri veled-i Françi ve oğlu Yanni (11)	Hane 1138: Tâ Çoban Yanni veled-i Zaharya ve oğlu Nikola (1)	Hane 1139: Tâ Yanni veled-i Espero (40)	Hane 1140: Tâ Çoban Yanni veled-i Yorgi (40)
Hane 1141: Tâ Çoban Nikola veled-i Yorgi (30)	Hane 1142: Tâ Çoban Manol veled-i Yanni ve oğlu Yorgi (1)	Hane 1143: Tâ Çoban Dimitri veled-i Panayot (45)	Hane 1144: Tâ Anton veled-i Yanni (27)
Hane 1145: Tâ Yorgi veled-i Yanni (25)	Hane 1146: Tâ Yorgi veled-i Kostantin ve oğlu Nikola (9)	Hane 1147: Tâ Çoban nikola veled-i Marko ve oğlu Mihâl (5)	Hane 1158: Tâ Çoban Dimitri veled-i Panayot (45)
Hane 1149: Tâ Çoban Kostantin veled-i Manol (28)	Hane 1150: Tâ Petro veled-i Nikola (40)	Hane 1151: Tâ Çoban Yanni veled-i Mihâl (32)	Hane 1152: Tâ Çoban Yorgi veled-i Manol (35)
Hane 1153: Tâ Yanni veled-i Marko ve oğlu Yorgi (5)	Hane 1154: Tâ Mihâl veled-i Angel (48)	Hane 1155: Tâ Çoban Kostantin veled-i Yorgi (33)	Hane 1156: Tâ Çoban Kara Anton veled-i Nikola (30)
Hane 1157: Tâ Çoban Nikola veled-i Yanni (45)	Hane 1158: Tâ Çoban Manol veled-i Kostantin (28)	Hane 1159: Tâ İstavri veled-i Mihâl ve oğulları Nikola (na- 12) ve Yorgi (7)	Hane 1160: Tâ Tototri veled-i Mihâl (37)
Hane 1161: Fi Evsat Çoban Yanni veled-i Nikola (20)	Hane 1162: Tâ Çoban Espero veled-i Nikola (30)	Hane 1163: Tâ Manol veled-i Yanni (27)	Hane 1164: Tâ Çoban Yorgi veled-i Yanni (32)
Hane 1165: Tâ Çoban Aleksî veled-i Yanni (35)	Hane 1166: Tâ Çoban Yorgi veled-i Mihâl (40)	Hane 1167: Tâ Çoban Dimitri veled-i İlyâ (50)	Hane 1168: Tâ Çoban Aleksî veled-i Manol (38)
Hane 1169: Tâ Çoban Panayot veled-i Anton (45)	Hane 1170: Tâ Çoban Panayot veled-i Vasil (48)	Hane 1171: Tâ Terzi Anton veled-i Dimitri (30)	Hane 1172: Tâ Yorgi veled-i Nikola (40)
Hane 1173: Tâ Boyacı Nikola veled-i Kostantin (35)	Hane 1174: Tâ Gaib Panayot oğulları Dimitri (9) ve Yanni (4)	Hane 1175: Fi Evsat Çoban Yorgi veled-i Dimitri (25)	Hane 1176: Tâ Halik Anton oğulları Mihâl (na-12) ve Manol (5)
Hane 1177: Fi Evsat Yorgi veled-i Petro (27)	Hane 1178: Tâ Petro veled-i Anton ve oğlu Manol (12)	Hane 1179: Tâ Mihâl veled-i Erkir (40)	Hane 1180: Tâ Bahçıvan Acı Yanni veled-i Nikola ve oğulları Mihâl (7) ve Kostantin (5)
Hane 1181: Tâ Manol veled-i Yanni (40)	Hane 1182: Tâ Nikola veled-i Acı Yanni ve oğlu Vasil (sinn-2)	Hane 1183: Tâ Manol veled-i Aleksandır ve oğlu Yanni (1)	Hane 1184: Tâ Kahveci İstimat veled-i Manol (35)
Hane 1185: Tâ Pavli veled-i Mihâl (38)	Hane 1186: Tâ Nikola veled-i Yanni ve oğlu Dimitri (5)	Hane 1187: Halik Yorgi oğlu İlyâ (3)	Hane 1188: Tâ Mihâl veled-i Nikola (35)
Hane 1189: Fi Evsat Manol veled-i Kostantin (22)	Hane 1190: Tâ Menzilci Yorgi veled-i Yanni (30)	Hane 1191: Tâ Panayot veled-i Yorgi ve oğlu Yorgi (3)	Hane 1192: Tâ Çoban Kostantin veled-i Marko (35)
Hane 1193: Tâ Tinaş veled-i Yorgi (48)	Hane 1194: Tâ Bahçıvan Yanni veled-i Yorgi (50)	Hane 1195: Tâ Vasil veled-i Nikola (35)	Hane 1196: Tâ Yanni veled-i Yorgi (30)

Hane 1197: Tâ Nikola veled-i Yorgi (42)	Hane 1198: Tâ Yanni veled-i Toma ve oğlu Mihâl (na-10)	Hane 1199: Tâ Yanni veled-i Nikola (50)	Hane 1200: Tâ Yanni veled-i Nikola (35)
Hane 1201: Tâ Hristodoli veled-i Mihâl (40)	Hane 1202: Halik Nikolaoğlu Zaharya (6)	Hane 1203: Tâ Yorgi veled-i Marko (32)	Hane 1204: Fi Evsat Katmerci Panayot veled-i Nikola (28)
Hane 1205: Tâ Manol veled-i Kostantin ve oğlu Anton (na-9)	Hane 1206: Fi Evsat Gritli Angel oğlu Manol (30)	Hane 1207: Fi Evsat Tütüncü İsteryo veled-i Hristo (28)	Hane 1208: Tâ Vasil veled-i Yanni (26)
Hane 1209: Fi Evsat Yanni veled-i Manol (35)	Hane 1210: Tâ Kiracı İstifanni veled-i İlyas (40)	Hane 1211: Tâ Papa Marko veled-i Anderya (50)	
Kâriye-i Yeniköy'e Tâbi'-i Subice			
Hane 1212: Tâ Çorbacı Pandeli veled-i Çorçi (55)	Hane 1213: Tâ Anton veled-i Pandeli ve oğlu Pandeli (yevm- 20)	Hane 1214: Tâ Nikola veled-i Pandeli (22)	Hane 1215: Tâ Alaca Manol veled-i Dimitri (30)
Hane 1216: Tâ Ekmekçi Dimitri veled-i Manol (28)	Hane 1217: Tâ Vasil veled-i Yorgi (35)	Hane 1218: Tâ Anton veled-i Manol (32)	Hane 1219: Tâ Kör Acı Halik Anton oğulları Aleksandr (7) ve Kostantin (5) ve İstavrakı (3)
Hane 1220: Tâ Papa Yorgi veled-i Mihâl (55)	Hane 1221: Tâ Bahçıvan Zaharya veled-i Papa Yorgi (25)	Hane 1222: Tâ Bahçıvan Anton veled-i Papa Yorgi (22)	Hane 1223: Tâ Atinaş veled-i Dimitraki ve oğulları Manol (na-11) ve Aleksandr (7)
Hane 1224: Tâ Kaster Atinaş oğlu Dimitraki (25)	Hane 1225: Tâ Manol veled-i Kostantin (40)	Hane 1226: Tâ Bahçıvan Anton veled-i Yanni (38)	Hane 1227: Tâ Bahçıvan Ravi veled-i Kostantin (35)
Hane 1228: Tâ Anton veled-i Dimitri (28)	Hane 1229: Tâ Hristo veled-i Dimitri (35)	Hane 1230: Tâ Yorgi veled-i Dimitri (30)	Hane 1231: Tâ Anton veled-i İstiraki (45)
Hane 1232: Tâ Yanni veled-i Vasil ve oğlu Vasil (na-9)	Hane 1233: Tâ Nikola veled-i Manol (40)	Hane 1234: Fi Evsat Nikola veled-i Dimitri (30)	Hane 1235: Tâ Yorgi veled-i Dimitri ve oğulları Dimitri (D- na-15) ve Yanni (sinn- 7)
Hane 1236: Tâ Nikola veled-i Kostantin (33)	Hane 1237: Tâ Manol veled-i Dimitri (40)	Hane 1238: Fi Evsat Dimitri veled-i Yanni (18)	Hane 1239: Tâ Halik Kıbrıslı Yorgi oğlu Dimitri (1)
Hane 1240: Tâ Nikola veled-i Kostantin (40)	Hane 1241: Tâ Çorçi veled-i Kostantin (37)	Hane 1242: Tâ Manol veled-i Kostantin (28)	Hane 1243: Tâ Değirmenci Anton veled-i Yorgi (30)
Hane 1244: Tâ Atinaş veled-i Nikola (35)	Hane 1245: Tâ Değirmenci Yanni veled-i İstimat ve oğulları Yorgi (na-10) ve Kostantin (7)	Hane 1246: Tâ Çoban İstimat veled-i Yanni ve oğulları Apostol (na-12) ve Hristo (7)	Hane 1247: Tâ Bahçıvan Yorgi veled-i Manol (32)
Hane 1248: Tâ Nikola veled-i Petro (40)	Hane 1249: Tâ Yorgi veled-i Anderya (35)	Hane 1250: Tâ Manol veled-i İstiraki (27)	Hane 1251: Tâ Manol veled-i Kıryako ve oğulları Tototri (na- 10) ve Yanni (3)
Hane 1252: Fi Evsat Nikola veled-i Manol (25)	Hane 1253: Tâ Hristavri veled-i Françi ve oğlu Kostantin (sinn- 5)	Hane 1254: Tâ Yorgi veled-i Yanni (32)	Hane 1255: Tâ Katmerci Kıryaki veled-i Hristavi (30)
Hane 1256: Fi Evsat Terzi Yorgi veled-i Manol (42)	Hane 1257: Tâ Halik Sisamli Anderya oğlu Yorgi (na-12)	Hane 1258: Tâ Yorgi veled-i Nikola (35)	Hane 1259: Fi Evsat Bahçıvan Mihâl veled-i Zaharya (18)
Hane 1260: Tâ Kostantin veled-i	Hane 1261: Tâ	Hane 1262: Na Rodoslu Halik Kostantin	Hane 1263: Fi Evsat Tototri veled-i Yorgi (18)

Yanni (30)	Yazıcı Manol veled-i Nikola ve oğlu Panayot (2)	oğlu Nikola (11)	
Hane 1264: Tâ Kostantin veled-i Yorgi (30)	Hane 1265: Tâ Yapıcı Manol veled-i Vasil ve oğlu Vasil (5)		
Kaza-i Dere Tabii Subice			
Hane 1266: Tâ Boyacı Nikola veled-i Kotantin (50)	Hane 1267: Tâ Kostantin veled-i Nikola (24)	Hane 1268: Tâ Bahçıvan Yorgi veled-i Mihal ve oğlu Manol (na-9)	Hane 1269: Tâ Bahçıvan İstiraki veled-i Manol (30)
Hane 1270: Tâ Papuççu Yorgi veled-i Manol ve oğlu Manol (8)	Hane 1271: Fi Evsat Bahçıvan Yorgi veled-i Manol (18)	Hane 1272: Tâ Bahçıvan Yorgi veled-i Yanni (27)	Hane 1273: Tâ Terzi Dimitri veled-i Yanni (30)
Hane 1274: Tâ Matyo veled-i Çorçı (30)	Hane 1275: Tâ Bakkal Kıbrıslı Manol veled-i Yorgi ve oğulları Yanako (6) ve Yorgi (2)	Hane 1276: Tâ Yazıcı Dimitri veled-i Yanni ve oğulları Milo(5) ve İstimat (2)	Hane 1277: Tâ Bahçıvan Nikola veled-i Mihal (27)
Hane 1278: Tâ Bahçıvan Yinako veled-i Panayot (30)	Hane 1279: Tâ Bahçıvan Tinaş veled-i Panayot (32)	Hane 1280: Tâ Tinaş veled-i Manol ve oğlu Manol (1)	Hane 1281: Tâ Papuççu Nikola veled-i Vasil (28)
Hane 1282: Tâ Bahçıvan Mihal veled-i Yorgi (26)	Hane 1283: Tâ Çoban Apostol veled-i Mihal (35)	Hane 1284: Tâ Bahçıvan Manol veled-i Kostantin (50)	Hane 1285: Tâ Bahçıvan Françi veled-i Manol (25)
Hane 1286: Tâ Bahçıvan Luka veled-i Hristo (42)	Hane 1287: Tâ Çoban İstavri veled-i Anton (35)	Hane 1288: Tâ Katmerci Hristo veled-i Anastas (32)	Hane 1289: Halik Sarhoş Yorgi oğulları Nikola (na-13) ve Tototri (na-11) ve Yorgi (6)
Hane 1290: Tâ Bahçıvan Kiryako veled-i Yanni (32)	Hane 1291: Tâ Dimitri veled-i Anastas ve oğlu Manol (sinn-1)	Hane 1292: Tâ Tinaş veled-i Dimitri ve oğlu Nikola (na-12)	Hane 1293: Tâ Bahçıvan Nikola veled-i Petro (30)
Hane 1294: Na Manol veled-i Yanni ve oğlu Kostantin (10)	Hane 1295: Tâ Yanni veled-i Mihal (45)	Hane 1296: Tâ Dimitri veled-i Yanni ve oğlu Yanni (4)	Hane 1297: Tâ Bahçıvan Kostantin veled-i Françi (38)
Hane 1298: Tâ Bahçıvan Vasil veled-i Yorgi (35)	Hane 1299: Halik Atinaş oğlu İlya (6)	Hane 1300: D Matyo veled-i Manol (15)	Hane 1301: Tâ Değirmenci Yanni veled-i Kostantin (40)
Hane 1302: Tâ Değirmenci Yorgi veled-i Anton ve oğlu Nikola (sinn-3)	Hane 1303: Tâ Bargirci Nikola veled-i Yorgi (40)	Hane 1304: Tâ Mihal veled-i Tototri (40)	Hane 1305: Tâ Bakkal Nikola veled-i Yorgi ve oğlu Vasil (3)
Hane 1306: Tâ Bahçıvan Yanni veled-i Kiryako (28)	Hane 1307: Tâ Manol veled-i Yanni (30)	Hane 1308: Tâ Çoban Tozoli veled-i Pavli (32)	Hane 1309: Tâ Çoban Vasil veled-i Yanni (35)
Hane 1310: Tâ Bahçıvan Nikola veled-i Apostol (30)	Hane 1311: Tâ Bahçıvan Yorgi veled-i Mihal (25)	Hane 1312: D Bahçıvan Nikola veled-i Yorgi (17)	Hane 1313: Tâ Yapıcı Yorgi veled-i Dimitri ve oğlu Yanni (D-16)
Hane 1314: Tâ Matyo veled-i Nikola (30)	Hane 1315: Tâ Bahçıvan Dimitri veled-i Vasil ve oğlu Vasil (1)	Hane 1316: Fi Evsat Yanni veled-i Yorgi (18)	
VRK. 6.a	Hane 1318: Tâ Bahçıvan Aleksis veled-i Atinaş ve oğlu Yanaki (2)	Hane 1319: Tâ Bahçıvan Nikola veled-i Hristiyanni (32)	Hane 1320: Tâ Bahçıvan Aleksis veled-i Tinaş (35)
Hane 1317: Tâ Bahçıvan Dimitri veled-i Yanni (30)			
Hane 1321: Tâ Bahçıvan Yorgi veled-i Dimitri (32)	Hane 1322: Tâ Nikola veled-i Hristo	Hane 1323: Tâ Minas veled-i Dimitri ve oğlu Dimitri (30)	Hane 1324: Tâ Yapıcı Yanni veled-i Mina ve oğlu Yanni (1)
Hane 1325: D Petro veled-i Yorgi	Hane 1326: Tâ Çoban Tototri veled-i	Hane 1327: Tâ Nikola veled-i	Hane 1328: Tâ Yapıcı Yorgi veled-i

(15)	Dimitri (35)	Hristiyanni	Yanni (35)
Hane 1329: Tâ Yapıcı Pavli veled-i Yanni (30)	Hane 1330: Tâ Yapıcı Londi veled-i Kostantin (35)	Hane 1331: Tâ Ekmekçi Anastaş veled-i Yorgi (28)	Hane 1332: Tâ Vasil veled-i Acı Anderya ve oğlu Pavli (3)
Hane 1333: Halik Manol oğlu Nikola (7)	Hane 1334: Fi Evsat Yorgi veled-i Anastaş (28)	Hane 1335: Halik Manol oğlu Luka (5)	Hane 1336: Tâ Ananashi veled-i Kostantin (30)
Hane 1337: Tâ Sidri veled-i Yorgi (35)	Hane 1338: Tâ Yapıcı Mihal veled-i Hristiyanni ve oğlu İstimat (3)	Hane 1339: Tâ Çoban Manol veled-i Dimitri (35)	Hane 1340: Tâ Çoban Manol veled-i İstiraki (32)
Hane 1341: Tâ Yanni veled-i Hristiyanni	Hane 1342: Tâ Nikola veled-i Yorgi (40)		
Kasaba-i Mezkurede Sakin Ermeniyan			
Hane 1343: Tâ Erilis veled-i Mataskal (35)	Hane 1344: Tâ Avcı Mataskal veled-i Serkes ve oğulları Serkes (na-10) ve Giforuk (6)		
Derkaza-i Misuli			
Hane 1345: Tâ Kara Yanni veled-i Yorgi (45)	Hane 1346: Tâ Kahveci Kostantin veled-i Yanni (38)	Hane 1347: Tâ Nikide veled-i Kostantin (30)	
Defter-i Yabancıyân Ehl-i Zimmet Der Dâhil-i Kaza-i Tavas			
Hane 1348: Tâ Rodoslu Anastaş veled-i Yorgi	Hane 1349: Tâ Rodoslu Anton veled-i Yorgi	Hane 1350: Tâ Rodoslu Değirmenci İstimatveled-i İstifanni	Hane 1351: Tâ Rodoslu Değirmenci Luka veled-i Anton
Hane 1352: Tâ Ekmekçi Hristo veled- i Nikola ve oğlu İstifanni (3)	Hane 1353: Tâ Değirmenci Kostantin veled-i Dimitri	Hane 1354: Tâ Yeşuha veled-i Yorgi	Hane 1355: Tâ Dülger İstimat veled-i Lefter
Hane 1356: Tâ Değirmenci Yorgi veled-i Manol	Hane 1357: Tâ Dülger Dimitri veled-i Yorgi	Hane 1358: Tâ Değirmenci Yorgi veled-i Dimitri	Hane 1359: Tâ Dülger Dimitri veled-i Sava
Hane 1360: Tâ Dülger Dimitri veled-i Manol	Hane 1361: Tâ Dülger Yanni veled-i Manol	Hane 1362: Tâ Dülger Anderya veled-i Nikola	Hane 1363: Tâ Dülger Yorgi veled-i Marti
Hane 1364: Tâ Bahçıvan Lamiyanos veled-i Vasil	Hane 1365: Tâ Dülger İstimat veled-i Anton	Hane 1366: Tâ Değirmenci Kara Dimitri veled-i Nikola	Hane 1367: Tâ Değirmenci Nikola veled-i Yorgi
Hane 1368: Tâ Ez Yenişehir Tüttüncü Dimitri veled-i Dimitri	Hane 1369: Tâ Ez Isparta Terzi Hurlami veled-i Nikola	Hane 1370: Tâ Ez Isparta Çerçi Vasil veled- i İvan	Hane 1371: Tâ Ez Isparta Terzi Çaker Anastaş veled-i Anderya
Hane 1372: Tâ Ez Isparta Çerçi Kiryako veled- i İvan	Hane 1373: Tâ Ez Burdur Terzi Yanni veled-i Simon	Hane 1374: Tâ Ez Denizli Terzi Anton veled-i Nikola	Hane 1375: Tâ Ez Denizli Terzi Yanaki veled-i Yorgi
Hane 1376: Tâ Ez Isparta Çerçi Yanni veled-i Miloş	Hane 1377: Tâ Ez Isparta Çerçi Filipos veled-i Sava	Hane 1378: Tâ Ez Denizli Terzi Pandeli veled-i Yorgi	Hane 1379: Tâ Ez Denizli Terzi Yorgi veled-i Kostantin

Hane 1380: Tâ Ez Denizli Terzi ÇakırYorgi veled-i Manol	Hane 1381: Tâ Ez İsparta Bezzâz Yorgi veled-i Anastas	Hane 1382: Tâ Ez İsparta Vasil veled-i Yanni ve oğlu Ligori (Tâ-20)	Hane 1383: Ez İsparta Asthori veled-i Larzi
Derkaza-i Döger			
Hane 1384: Tâ Ez Rodos Dülger Toma veled- Kostantin	Hane 1385: Tâ Ez Rodos Dülger Yanni veled-İstifanni	Hane 1386: Tâ Ez Rodos Terzi Nikola veled-i Manol	Hane 1387: Tâ Ez Rodos Sava veled-i Yanni
Derkaza-i Ula Ez Rodos			
Hane 1388: Tâ Bahçıvan Sava veled-i Manol	Hane 1389: Tâ Bahçıvan Paraşkeve veled-i Oparkos	Hane 1390: Tâ Bahçıvan Panayot veled-i Riyakomi	Hane 1391: Tâ Bahçıvan Manol veled- i İstimat
Hane 1392: Tâ Bahçıvan Kostantin veled-i Anton	Hane 1393: Tâ Bahçıvan Anastas veled-i Marko	Hane 1394: Tâ Çamurcu Yorgi veled-i Sava	
Derkaza-i Mandalyat			
Hane 1395: Tâ İzmirde Çiftçi Kostantin veled-i Veli Yorgi	Hane 1396: Tâ İzmirde Ziftçi Dimitri veled-i Yanni		
Derkaza-i Köyceğiz			
Hane 1397: Tâ Kıbrıslı Hristofi veled-i Yorgi	Hane 1398: Tâ Rodoslu Micandi oğlu Hristofi		
Ez gayr-ı yabancıyan İcmal-i taife-yi Rum (RK.6.b)			
Adet			
3		Ala	
13		Terfi-i ala	
16			
880		Evsat	
313		Terfi-i evsat	
1209			
157		Edna	
1366			
905		Sigar	

2271	
23	Amelmande
2294	Mecmu' nefer-i Rumiyan der dahil-i liva-i Menteşe ez gayr-ı yabancıyan
İcmal-i Ermeniyan	
Adet	
2	Ala
1	Terf-i ala
3	
17	Evsat
8	Terfi-i evsat
28	
6	Edna
34	
17	Sigar
51	
1	Amelmande
52	Mecmu' nefer-i Ermeniyan der dahil-i liva-i Menteşe
İcmal-i Yahudiyan	

Adet	
3	Ala
3	Terf-i ala
6	
3	Evsat
9	Terfi-i evsat
18	
2	Edna
20	
13	Sigar
33	
3	Amelmande
36	Mecmu' nefer-i Yahudiyan der dahil-i liva-i Menteşa
Adet	
17	Milel-i selase evsatından radde-i alaya terfiat
330	Milel-i selase ednasından radde-i evsata terfiat
Rü's	
2294	Mecmu' şuhus-u Rumiye
52	Şuhus-u Ermeniye

36	Şuhus-u Yahudiye
2382	
Rü's	
51	Mecmu' yabancıyan
1	Sagir

SONUÇ

Osmanlı İmparatorluğu'nun 19. yüzyıldaki demografik yapısı, daha önceki klasik dönemlere kıyasla çok daha ayrıntılı ve güvenilir verilere dayanmaktadır. Bu dönemde yapılan nüfus sayımları ve yazılı kaynakların çeşitliliği, imparatorluğun farklı bölgelerindeki nüfusun demografik, ekonomik ve sosyal özelliklerinin tespit edilmesini mümkün kılmıştır. Menteşe Sancağı ve bağlı kazalar özelinde yapılan çalışmalar, Osmanlı arşiv belgelerine dayalı olarak, bölgedeki gayrimüslim nüfusun detaylı bir şekilde incelenmesine olanak sağlamıştır. Bu bağlamda, özellikle H. 1247 (1831) tarihli icmal defterleri ve aynı döneme denk gelen temettuat defterleri, gayrimüslim nüfusun tespiti, ekonomik durumlarının analizi ve sosyal yapılarının anlaşılması açısından oldukça değerli bir kaynak olmuştur.

Menteşe Sancağı'nda yaşayan gayrimüslim nüfusun büyük bir kısmını Ermeniler, Rumlar ve Yahudiler oluşturmaktadır. Söz konusu defterlerde, bu cemaatlerin nüfus oranları, hane reisleri, vergi mükellefleri ve yaş aralıkları gibi önemli demografik veriler kayıt altına alınmıştır. Bu veriler, yalnızca sayısal bir nüfus tespiti yapmakla kalmamış, aynı zamanda bölgedeki göç hareketlerini, ekonomik faaliyetleri ve sosyal değişimleri anlamaya da katkı sağlamıştır. Örneğin, cizye mükelleflerinin yaş gruplarına göre sınıflandırılması, bölgedeki nüfusun yaş yapısını ortaya koymuş ve bu yapı üzerinden ekonomik üretim potansiyeli ve yükümlülüklerin dağılımı hakkında ipuçları sunmuştur.

Gayrimüslim nüfusun tespiti sırasında, bireylerin fiziksel eşkâlleri de defterlere kaydedilmiştir. Bu kayıtlar, yalnızca vergi mükelleflerinin kimlik tespitinde değil, aynı zamanda bölgedeki bireylerin fiziksel tanımlamalar üzerinden sosyal kimliklerinin anlaşılmasında da önemli bir rol oynamıştır. Eşkâl kayıtları, bireylerin sosyal statülerini ve toplum içerisindeki yerlerini anlamak açısından değerli bir veri kümesi sunmaktadır.

Öte yandan, hayvanat ve arazi sayımları, bölgedeki gayrimüslim nüfusun ekonomik faaliyetlerini ve geçim kaynaklarını anlamak açısından kritik bir önem taşımaktadır. Menteşe Sancağı'ndaki gayrimüslimlerin ekonomik yapısı incelendiğinde, hem tarımsal hem de hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olduğu görülmektedir. Bu faaliyetler, yalnızca bireysel hane ekonomilerinin değil, aynı zamanda bölgenin genel ekonomik yapısının anlaşılmasına da ışık tutmaktadır.

Bahsi geçen dönemdeki göç hareketleri, bölgenin demografik yapısına önemli etkiler yapmıştır. Özellikle gayrimüslim nüfusun farklı nedenlerle yer değiştirmesi, nüfus yoğunluğunda dalgalanmalara yol açmış ve bu durum, sayım defterlerinde net bir şekilde izlenebilmiştir. Göçlerin nedenleri arasında, ekonomik zorluklar, savaşlar, zorunlu yer değiştirmeler ve dini baskılar gibi unsurlar yer almaktadır. Bu bağlamda, bölgedeki nüfus hareketliliği ve göç olgusunun Osmanlı demografisi üzerindeki etkileri dikkat çekici bir şekilde ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak, 19. yüzyıldaki Osmanlı arşiv belgeleri, Menteşe Sancağı'nda yaşayan gayrimüslim nüfusun demografik, ekonomik ve sosyal yapısını anlamak için oldukça kapsamlı ve güvenilir bir kaynak sağlamaktadır. Elde edilen veriler, Osmanlı demografisinin yalnızca sayısal yönünü değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik dinamiklerini de anlamamıza imkân tanımaktadır. Bu çalışmalar, Osmanlı tarihçiliğinde demografik analizlerin ne denli önemli olduğunu bir kez daha göstermiş ve klasik dönemlerdeki eksikliklerin giderilmesi için yeni yöntemler ve yaklaşımlar sunmuştur. Bu bağlamda, Menteşe Sancağı örneği, Osmanlı İmparatorluğu'nun 19. yüzyıl nüfus yapısının detaylı bir şekilde incelenebileceği örnek bir çalışma alanı olma özelliği taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Başbakanlık Osmanlı Arşivi

BOA, ML.VRD.TMT.d. no: 1634, 1778, 2265, 2382, 2601, 17559.

BOA, Nfs.d. no: 3122

Araştırma ve İnceleme Eserler:

Adıyeke, Nuri. “İslahat Fermanı Öncesinde Osmanlı İmparatorluğu’nda Millet Sistemi ve Gayrimüslimlerin Yaşantılarına Dair”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, C. 4, Ankara, 1999, ss. 255-261.

Adıyeke, Nuri. “Osmanlı Millet Sistemine Dair Tartışmalar ve Siyaset Bir Uzlaşma Olarak Osmanlı Millet Sistemi”, **Yeni Türkiye Dergisi**, (Ermeni Meselesi Özel Sayısı I), S. 60, (Eylül-Aralık 2014), ss. 345-357.

Adıyeke, Nuri. “Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri” **Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM**, 11.11, 2000, ss. 769-823.

Adıyeke, Nuri. **Milas Kazası**, Yeni Milas Matbaası, Milas, 1994.

Ahmet Lütfi Efendi. **Vak’anüvîs Ahmed Lütfi Efendi Tarihi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999.

Akça, Gürsoy. “Osmanlı Millet Sisteminin Dönüşümü”, **Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, C. VI, S. 1, 2007, ss. 57-68.

Alaca, Hanife. 1579 Tarihli Mufassal Tahrir Defterine Göre Sigetvar Nahiyesi’nde Sosyal ve İktisadi Hayat, **Türkiyat Mecmuası**, 31(1): 2021, ss. 33-45.

Alaca, Hanife. **1831 Tarihli Devrek Kazası Nüfus Defteri**, Çizgi Kitabevi, Konya, 2020.

Alaca, Hanife. XVI. Yüzyıl Başlarında Balkan Şehirlerinde Nüfus: Sağkol Kazaları Örneğinde Bir Tarihsel Demografi Denemesi, **Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C.10 S.3, 2021, ss. 1932-1950.

Almila Gök, Ayşe. “Osmanlı İmparatorluğunda Gayri Müslimler: Millet Sistemi, Tarihi Gelişimi ve Milletlerarası Anlaşmalar”, **Türkiye ve Siyaset**, S. 3, Ankara, 2001, ss. 101-108.

Arıcı, Raziye. **Menteşe Sancağı'na Bağlı Meğri (Fethiye) Kazası ve Köylerinin Hurufat Defterleri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2004.

- Arslan, İsmail. "XIX. yy Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterlerinin Yeri: İğdiç (Selimağa Köyü) Temettuat Defteri Örneği", **Sosyal Bilimler Dergisi**, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi, 30 Haziran 2008, ss. 57-86.
- Avlar, Mestan. **XX. Yüzyıl Başlarında Aydın Vilayeti Salnamelerinde Menteşe Sancağı**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 1997.
- Baran Büşra ve Gördeğir Ercan, XIX. Asrın İlk Yarısında Menteşe Yöresi'nde Gayrimüslim Nüfus Hakkında Bir Değerlendirme, **Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi**, C.2 S.11, 2019, ss. 826-843.
- Barkan, Ömer Lütfi. "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", **Türkiyat Mecmuası**, C. 10, 2010, ss. 1-26.
- Barkan, Ömer Lütfi. "Türkiye'de İmparatorluk Devirlerinin Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirlerinin Hakana Mahsus İstatistik Defterleri", (Yay. Haz.: Hüseyin Özdeğer), **Osmanlı Devletinin Sosyal ve Ekonomik Tarihi-Tetkikler**, C. I. 1941.
- Baykara, Tuncer. **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş I, (Anadolu'nun İdari Taksimatı)**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1988.
- Bozkurt, Gülnihal. **Alman-İngiliz Belgelerin ve Siyasi Gelişmelerin Işığı Altında Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşların Hukuki Durumu (1839-1914)**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1996.
- Bozkurt, Gülnihal. **Batı Hukukunun Türkiye'de Benimsenmesi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2010.
- Cahen, Claude. **Osmanlı'lardan Önce Anadolu'da Türkler**, E Yayınevi İstanbul, 1984.
- Çimen, Adnan. "Sayım, Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlıda Nüfus Hizmetleri", **Gazi Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 14/3, 2012, ss. 183-216.
- Darkot, Basim. "Menteşe", **MEB İslam Ansiklopedisi**, C. 7, İstanbul, 1993.
- Demirci, Süleyman. "Osmanlı Nüfus Defterlerinin Tarih Yazımındaki Yeri: 1835 Tarihli Trabzon Vilayeti Maçuka/Maçka Kazası Müslim Nüfus Defteri Örneği", **History Studies**. C.6, S. 3, 2014, ss. 119-145.
- Dündar, Fuat. **Türkiye'de Nüfus Sayımında Azınlıklar**, Doz Yayınları, İstanbul, 1999.

- Elibol, Numan. “Osmanlı İmparatorluğunda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C. 12, S. 2, 2007, ss. 135-160.
- Ercan, Yavuz. **Toplu Eserler: Osmanlı Devletinde Müslüman Olmayan Topluluklar (Millet Sistemi)**, Turhan Kitapevi, 2006.
- Ertaş, İkram. **Hicri 1261-Miladi 1845 Tarihli Diyarbakır Merkez Kazası Gayrimüslim Nüfus Defteri Transkript ve Değerlendirilmesi**, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Batman, 2017.
- Eryılmaz, Bilal. “**Osmanlı Devletinde Farlılıklara ve Hoşgörüyeye Farklı Bir Yaklaşım**”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, C. 4. ss. 236-241.
- Eryılmaz, Bilal. **Osmanlı Devletinde Gayri Müslim Tebaanın Yönetimi**, Risale Yayınevi, 2. Basım, 1996.
- Eryılmaz, Bilal. **Osmanlılarda Millet Sistemi**, İstanbul, Üniversite Yayınevi, Ağaç Yayıncılık, İstanbul, 1996.
- Gördeğir Ercan ve Büşra Baran, 1836 (H. 1252) Tarihinde Van Eyalet Merkezinin Müslim Nüfusu Hakkında Bir Değerlendirme, **Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi**, 2(12): 2019, s. 900-912;
- Gördeğir Ercan, “Fetihden Osmanlı Hâkimiyetine Kadar Batman Tarihi”, **Dün Bugün Yarın Batman**, (Editörler: İdris Demir, Ferhat Korkmaz), Batman Üniversitesi Yayınevi, 2023.
- Gördeğir Ercan, “Selehaddin Eyyübi Devri Hısn-ı Keyfâ”, **Nymphaeus’tan Batman’a**, (Editörler: İdris Demir, Ferhat Korkmaz, Filiz Akbaş), Batman Üniversitesi Yayınevi, 2024.
- Gördeğir Ercan, “İlhanlılar Devrinde Adıyaman”, **Tarihte Adıyaman Devlet, Toplum ve Kültür**, (Editör: Kazım Kartal, Kevser Taşdöner, Fehminaz Çabuk, Ülkü Yancı), Sonçağ Yayınları, 2020.
- Gördeğir Ercan, “Ortaçağda Batman Yöresi Tarihi”, **Geçmişten Günümüze Batman Ekonomi, Siyaset, Kültür**, (Editör: Halil İbrahim Aydın, Mehtap Nasıroğlu Aydın, Mücahit Çayan), Eğitim Yayınevi, 2020.
- Gördeğir Ercan, **2794 ve 2796 Numaralı Van Vilayeti Müslim Nüfus Defterlerinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi**, İksad Yayınevi, Ankara 2022
- Gül, Abdulkadir. Gökçen, Selim. Son Dönem Osmanlı Nüfusu ve Ecnebler Meselesi, Cedit Neşriyat, Ankara, 2010.

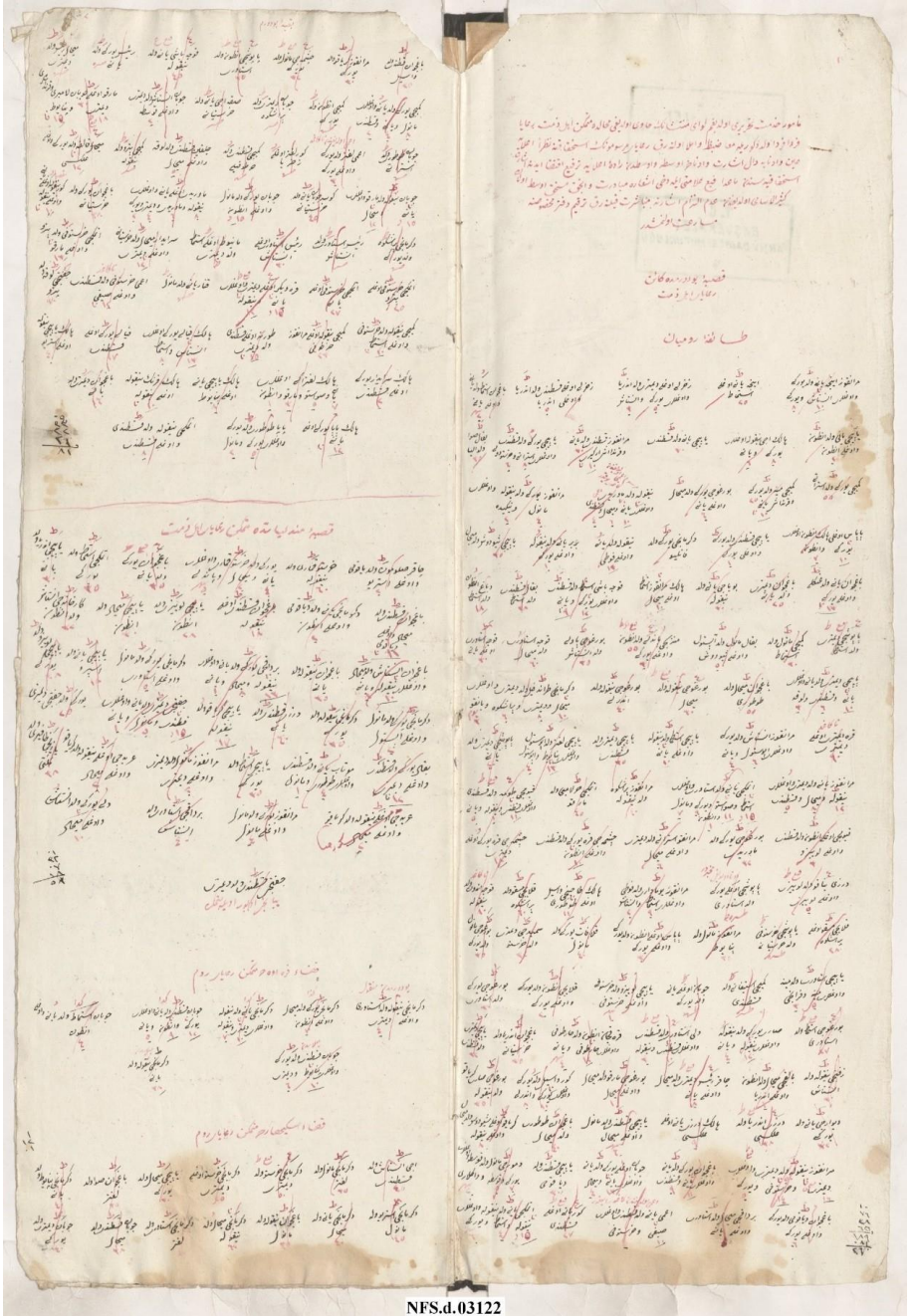
- İnalcık, Halil. Seyitdanlıoğlu, Mehmet. **Tanzimat**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 2012.
- Karpat, Kemal H. **Osmanlı Nüfusu (1830-1914)**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.
- Karpat, Kemal H. **Osmanlı'da Değişim, Modernleşme ve Uluslaşma**, Çev. Dilek Özdemir, İmge Kitapevi, Ankara, 2006.
- Khan, Arshi. "Osmanlı İmparatorluğu: Çok Kültürlülüğün Doğulu Mimarı", **Osmanlı Ansiklopedisi**, (Editör Güler Eren), Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, C. IV. 1999, ss. 229-235.
- Koç, Yunus. Osmanlı İmparatorluğu'nun Nüfus Yapısı (1300-1900), **Osmanlı Ansiklopedisi**, (Editör Güler Eren), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, C. IV, 1999, ss. 535-550.
- Kodal, Tahir. "Türkiye Cumhuriyetinin İlk Genel Nüfus Sayımında Çorum Vilayetinin Nüfus Özellikleri", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Elazığ, C. 19, S. 1, 2009, ss. 233-258.
- Kurat, Yuluğ Tekin "Çok Milletli Bir Ulus Olarak Osmanlı İmparatorluğu", **Osmanlı Ansiklopedisi**, C.IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, ss. 217-222.
- Kurtaran, Uğur, "Osmanlı İmparatorluğunda Millet Sistemi", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 8, 2011, ss. 57-71.
- Küçük, Cevdet. "Osmanlı Devletinde "Millet Sistemi", *Osmanlı Toplum*, Yeni Türkiye Yayınları, C. 4. 1999, ss. 208-216.
- Kütükoğlu, Mübahat S. **Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum Yapısı)**, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara, 2010.
- Kütükoğlu, Mübahat S. "1830 Nüfus Sayımına göre Mentese Sancağında Hane Nüfusu" **Osmanlı Araştırmaları XXIII**, İstanbul, 2003. ss. 75-92.
- Merçil, Erdoğan. "Menteşeoğulları", **TDVİA**, C. 29, Ankara, 2004, ss. 152-153.
- Oğuzoğlu, Yusuf. **Osmanlı Devlet Anlayışı**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2000.
- Ortaylı, İlber. "Osmanlı İmparatorluğunda Millet Sistemi", **Türkler Ansiklopedi**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, C. X, 2002, ss. 216-220.
- Ortaylı, İlber. "Osmanlı İmparatorluğunda Millet", **Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi**, C. 4, 1985, ss. 996-1001.

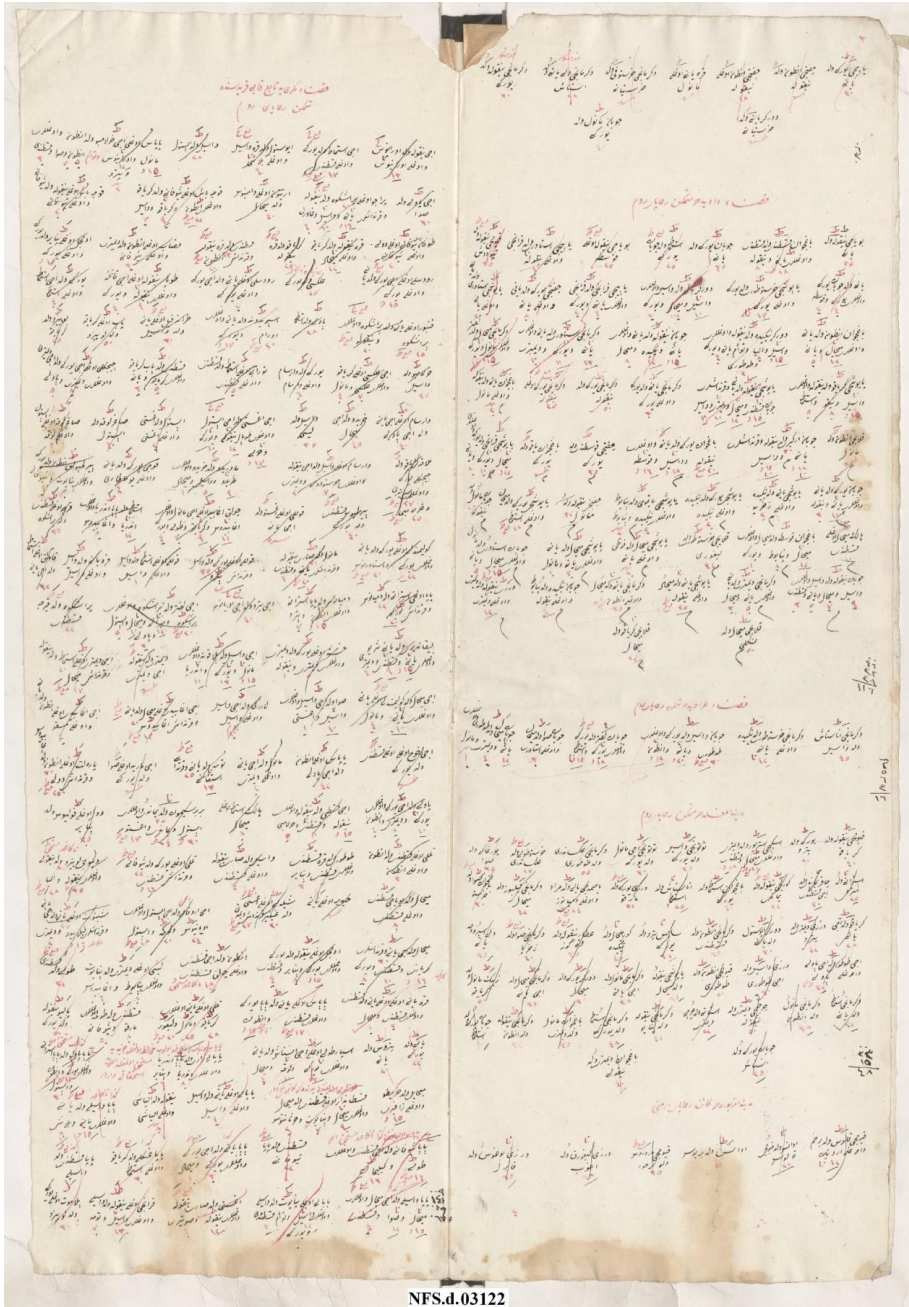
- Ortaylı, İlber. **Avrupa ve Biz**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2008.
- Ortaylı, İlber. **Osmanlıda Milletler ve Diplomasi**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2008.
- Ortaylı, İlber. **Üç Kıtada Osmanlılar**, İstanbul, Mayıs 2011.
- Öz, Mehmet. "Tahrir", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 39, İstanbul, 2010, ss. 425-429.
- Sami, Şemsettin. **Kamus-i Türki**, Çağrı Yayınevi, İstanbul, 2010.
- Sarı, Serkan. **XV-XVI. Yüzyıllarda Menteşe, Hamid ve Teke Yörükleri**, Basılmamış Doktora Tezi, Isparta, 2008.
- Soylu, Erhan. **Temettuat, Tahrir Defterleri Işığında Hadim'in Sosyo-Ekonomik Yapısı**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Soyluer, Serdar. "XX. Yüzyılın Başlarında Menteşe Sancağının İdari ve Nüfus Yapısı", **ÇTTAD**, C.V S.13, (2006/Güz), ss. 109-135.
- Şener, Abdullatif, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi**, Bilimsel Araştırma Dizisi: 6, İşaret Yayınevi, İstanbul, 1990.
- Şentürk, Recep. 'Millet', **TDVİA**, 'Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi', C. 30, İstanbul, 2005, ss.64-66.
- Topal, Zehra. **1840 Tarihli Akçaabat Nüfus Kayıtları**, Akçaabat Belediyesi Yayını, Trabzon, 2010.
- Tugay, Biray. "**Tarih Eğitiminde Yerel Tarih Araştırmalarının Yeri: Fethiye Örneği**", DEÜ. EBE. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2004.
- Ubcini, M.A. **Türkiye 1850**, Çev. Cemal Karaağaçlı, Tercüman Yayınları, C. 1, İstanbul, Tarihsiz.
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı. "Menteşe oğulları", **İ.A**, C. VII, İstanbul, 1978, ss. 724-731.
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı. **Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1937.
- Yurt Ansiklopedisi**, (Türkiye İl İl: Dünü, Bugünü, Yarını), C. 8, Genel Yayın Yönetmeni, Taha Parla, Anadolu Yayıncılık, 1982-1983, (Malatya-Manisa-K.Maraş-Mardin-Muğla-Nevşehir-Niğde-Ordu), ss. 5847-5975.

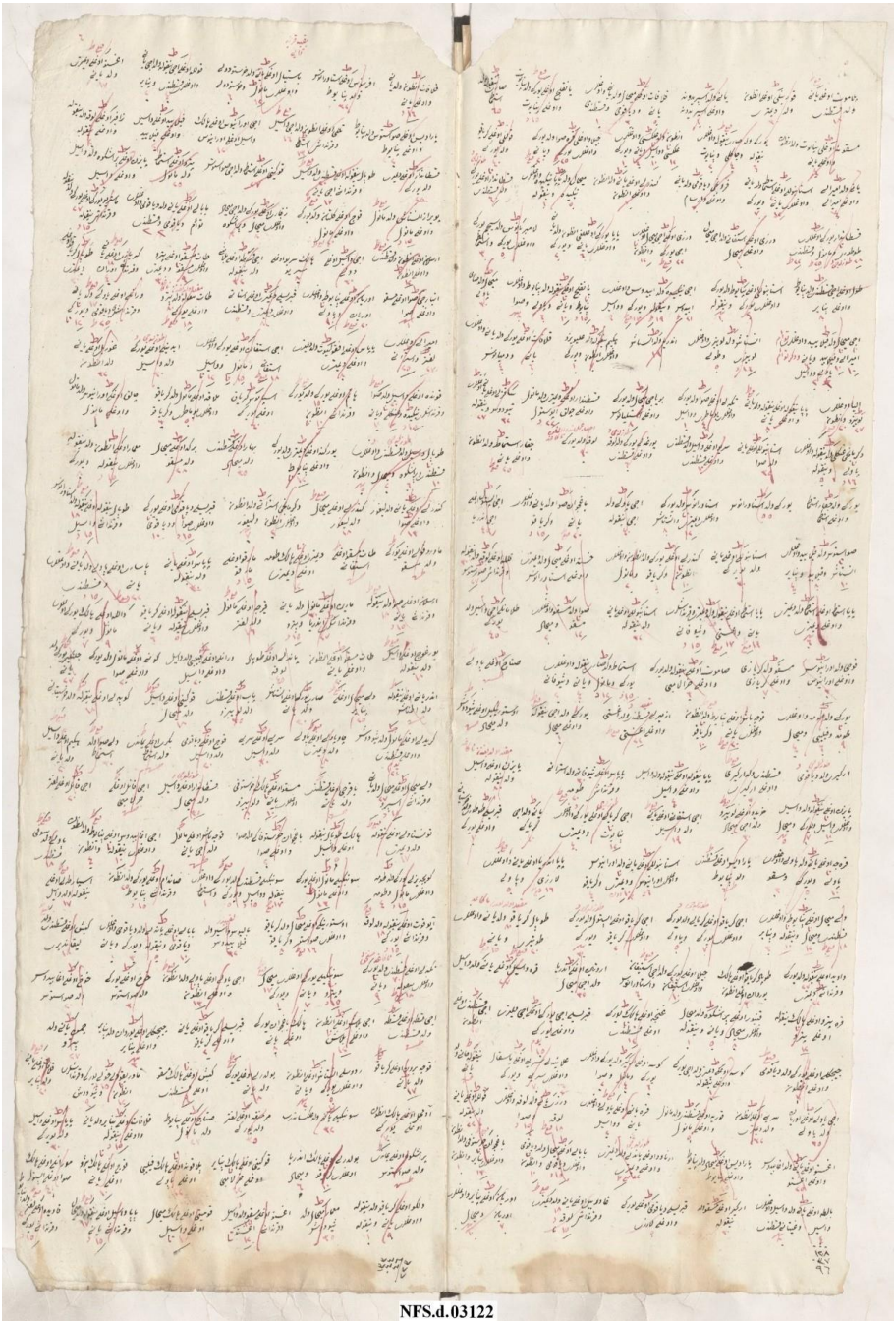
EK 3: ML.VRD.TMT.d 2265

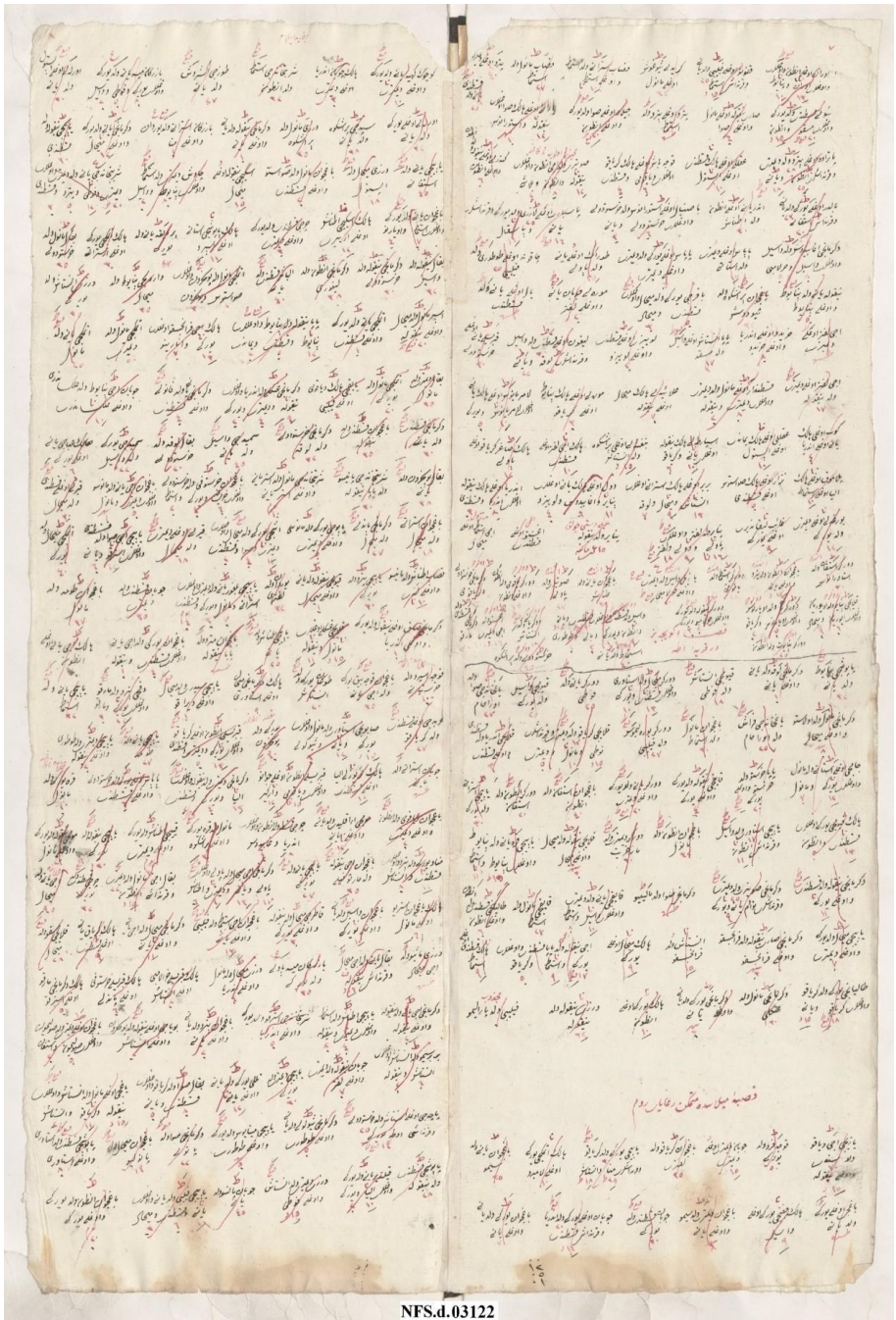
HİCRİ 1261 MENTEŞE SANCAĞI MANDALYATI KAZASI RUM İTTİFESİNİN ENLAK VE TEMETTUAT DEFTERİ (ML.VRD. TMT 2265)																						
İhtis. Sıra	Adı ve ikadı	Meraklı	Geçen sene vermiş olduğu vergi	Geçen sene vermiş olduğu şar	Geçen sene verdiği aşar cinsi	Bağ	Bağ Çiçene	Bağ Çiçene	Mezuniyet	Zeytinlik	Zeytinlik	Zeytinlik	Kırmızı	Sığmırlık	Sığmırlık	Ai	Dükan	Dükan	Seddülgelir	Meşgulden	Toplam	
							hakat	hakat	dönüm	sayısı	hasatı	hasatı	sayısı	sayısı	sayısı	sayısı	sayısı	sayısı	hakat	hakat	temettuat	
1	Murru İsmat	Murru	250	58	Bağ	8	550	450	1	.	.	590	1200	1790	
2	Efendi İsmat	Efendi	200	8	Bağ	1	50	60	.	10	30	20	.	.	.	3	2	100	80	1500	1580	
3	Acı Mıracı Uluca	Babal	250	0	.	2	.	.	35	.	.	.	24	500	500
4	Boyan İbrahim	Boyan	120	6	yeşilbağ	20	60	40	60	600	660	
5	Bağcıoğlu İsmail	Bağcıoğlu	80	1000	.	1000	
6	Erdem Mand	Hakane	50	300	300
7	Telli Kostas	Telli	140	9	yeşilbağ	18	90	40	.	2	50	.	.	.	140	850	990	
8	Mehmetoğlu İsmail	Mehmetoğlu	70	2	50	.	.	.	50	500	570	
9	Telli İsmail	Telli	30	300	300
10	Mehmetoğlu İsmail	Mehmetoğlu	100	300	300
11	Öğretmen Mehmetoğlu İsmail	Mehmetoğlu	50	1	500	500

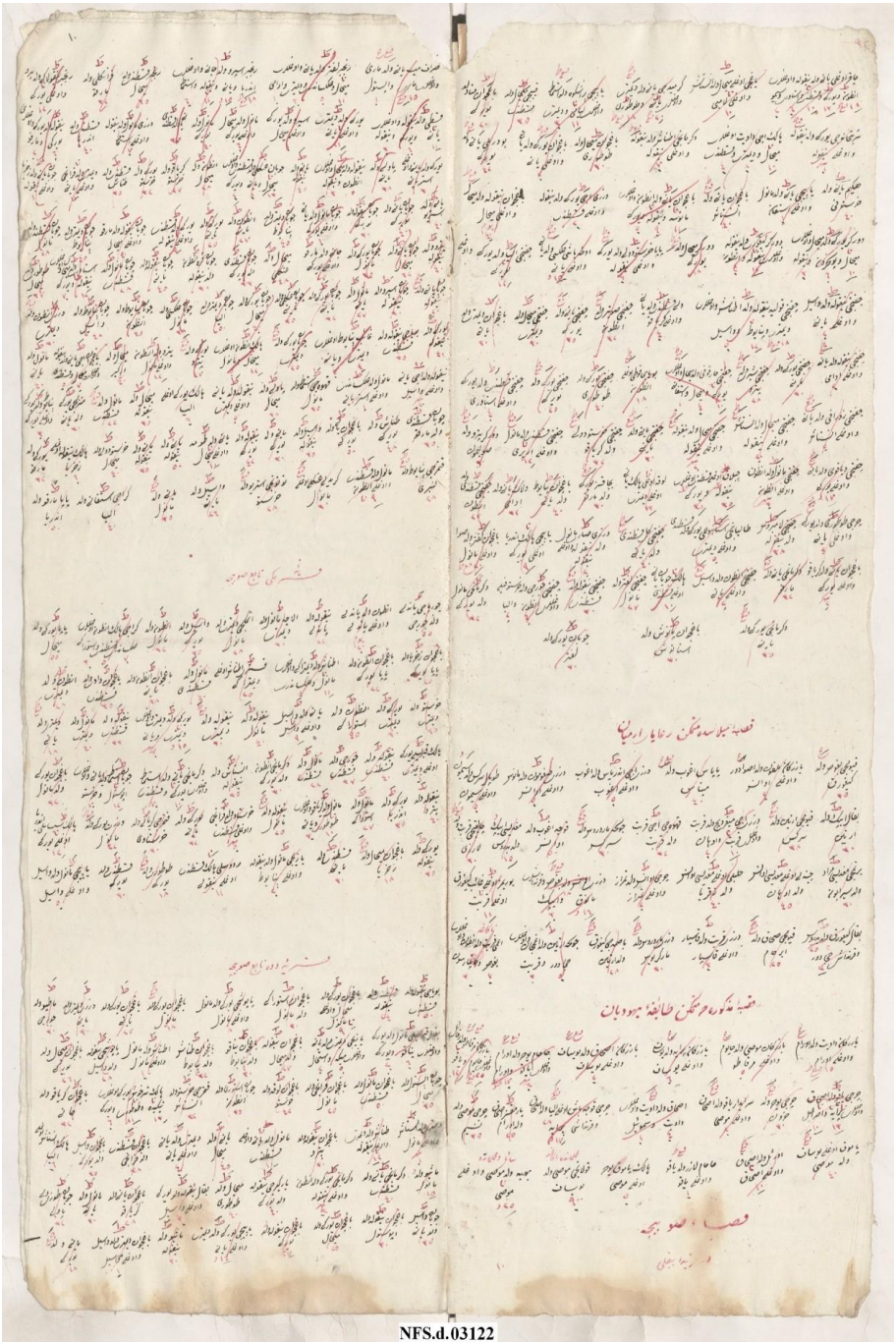
EK-8 Defter Örnekleri

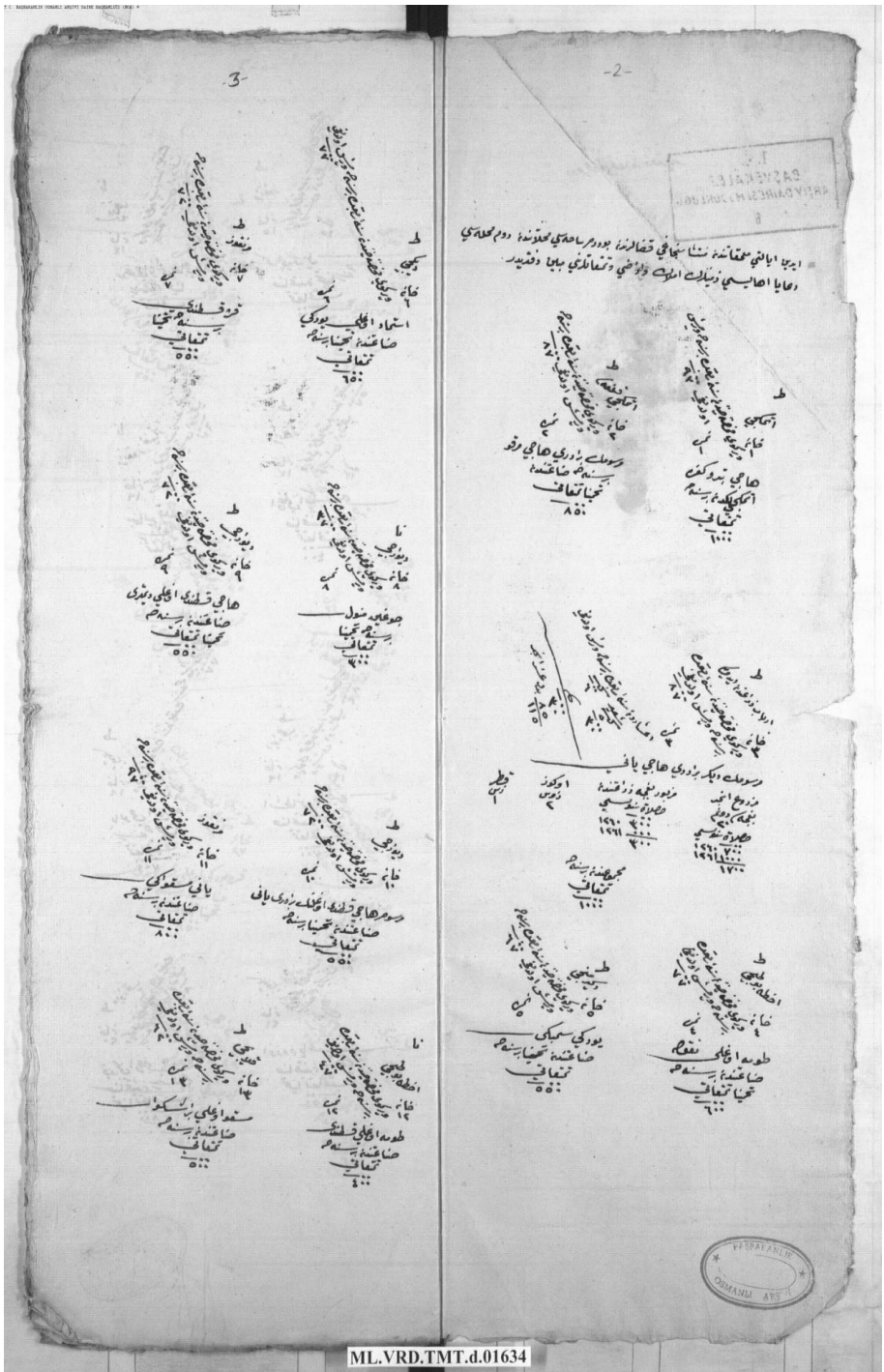
The document is a handwritten Ottoman tax register (Nüfus Defteri) on aged, yellowed paper. The text is written in Ottoman Turkish script. The table is organized into columns, with the following headers (from left to right):

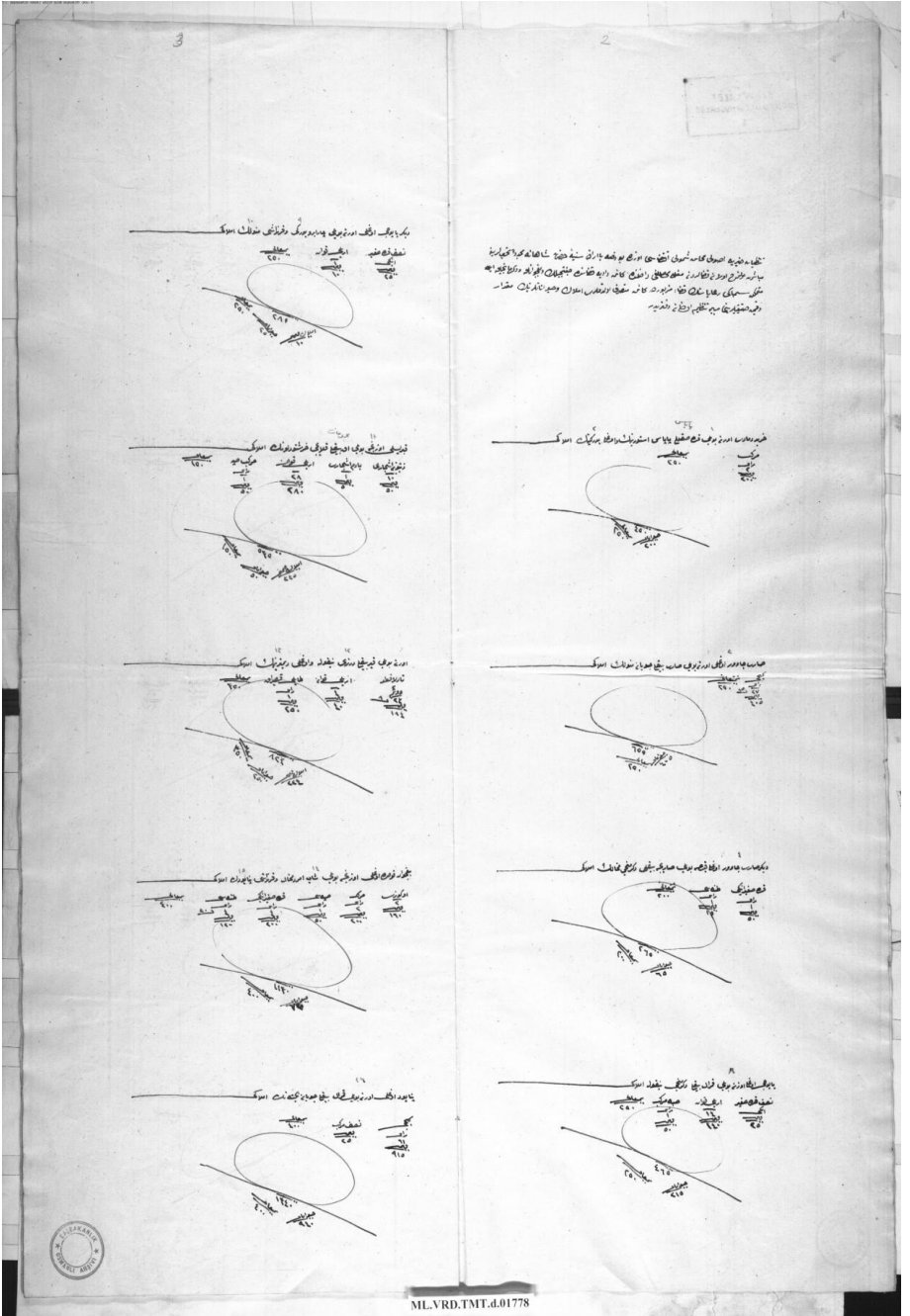
- تعداد (Number)
- مندان (Taxpayers)
- قوله (Profession)
- سكنه (Residence)
- طراز (Type of house)
- مردم (People)
- مجلسه (Assembly)
- مجلس (Council)
- مجلس (Council)
- مجلس (Council)
- مجلس (Council)
- مجلس (Council)

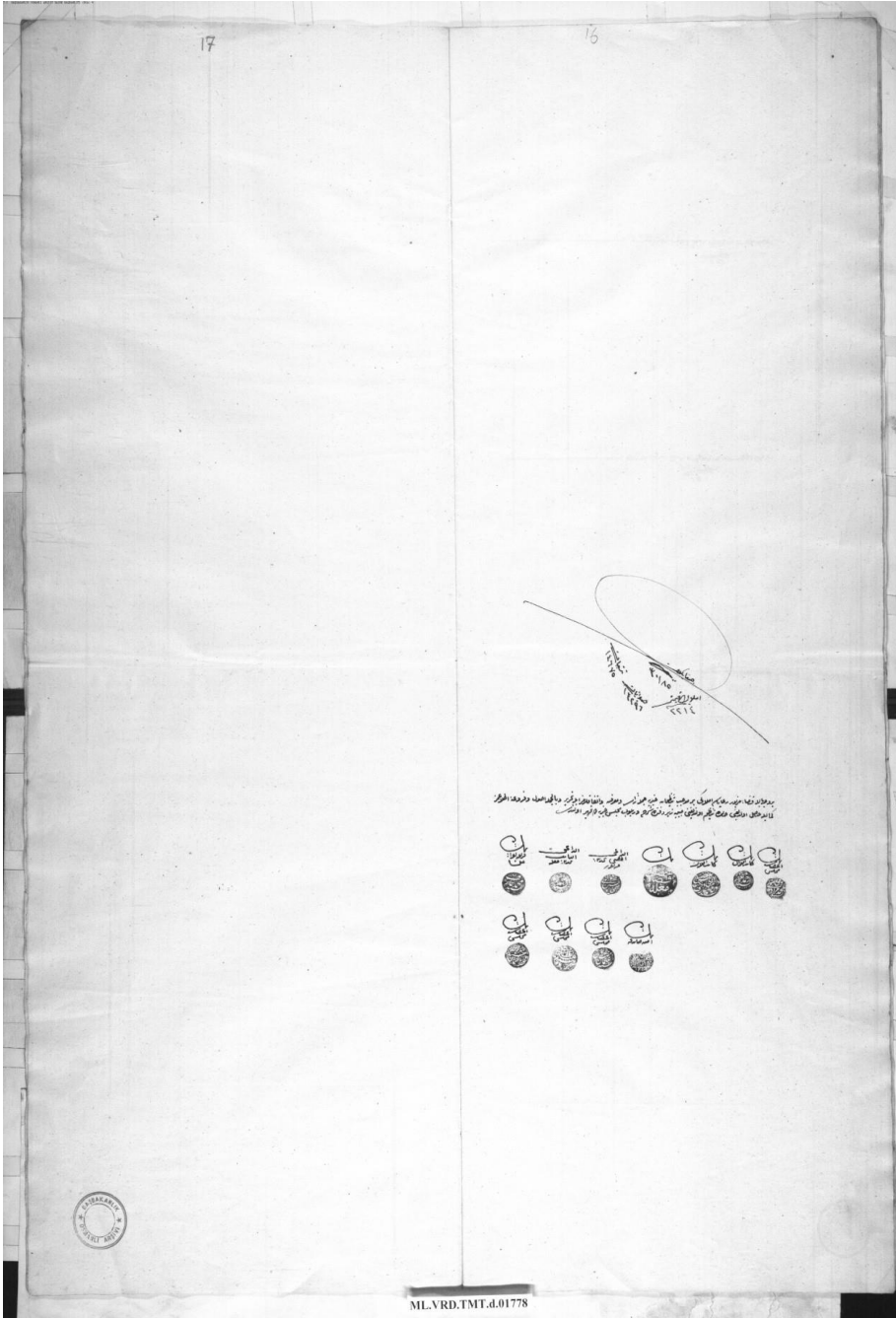
The entries consist of names, professions, and numerical values. Red ink is used for horizontal lines separating rows and for some numerical values, likely indicating totals or specific tax amounts. The paper is torn and shows signs of age.

NFS.d. 3122 Ek: 12/1

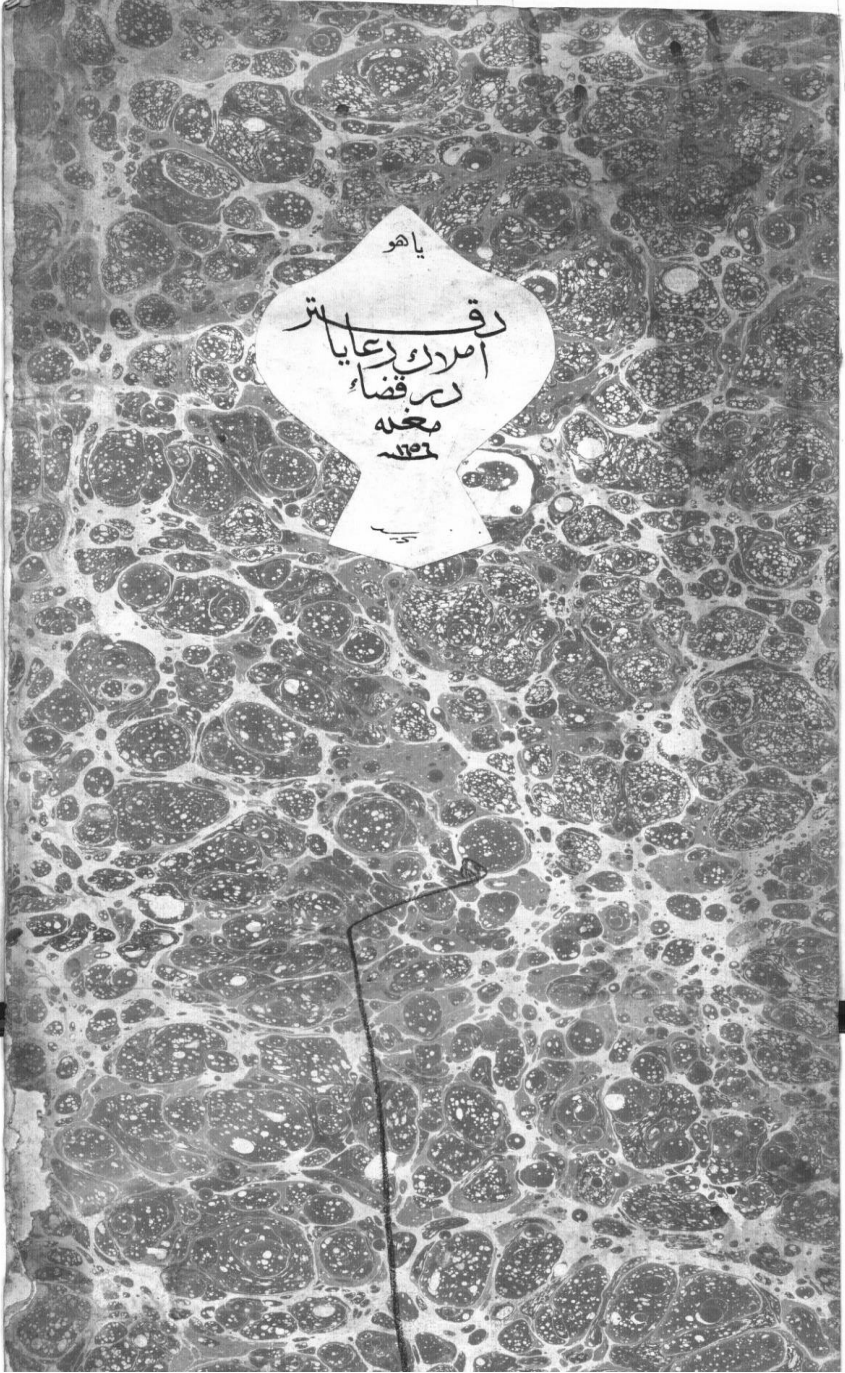
NFS.d.03122

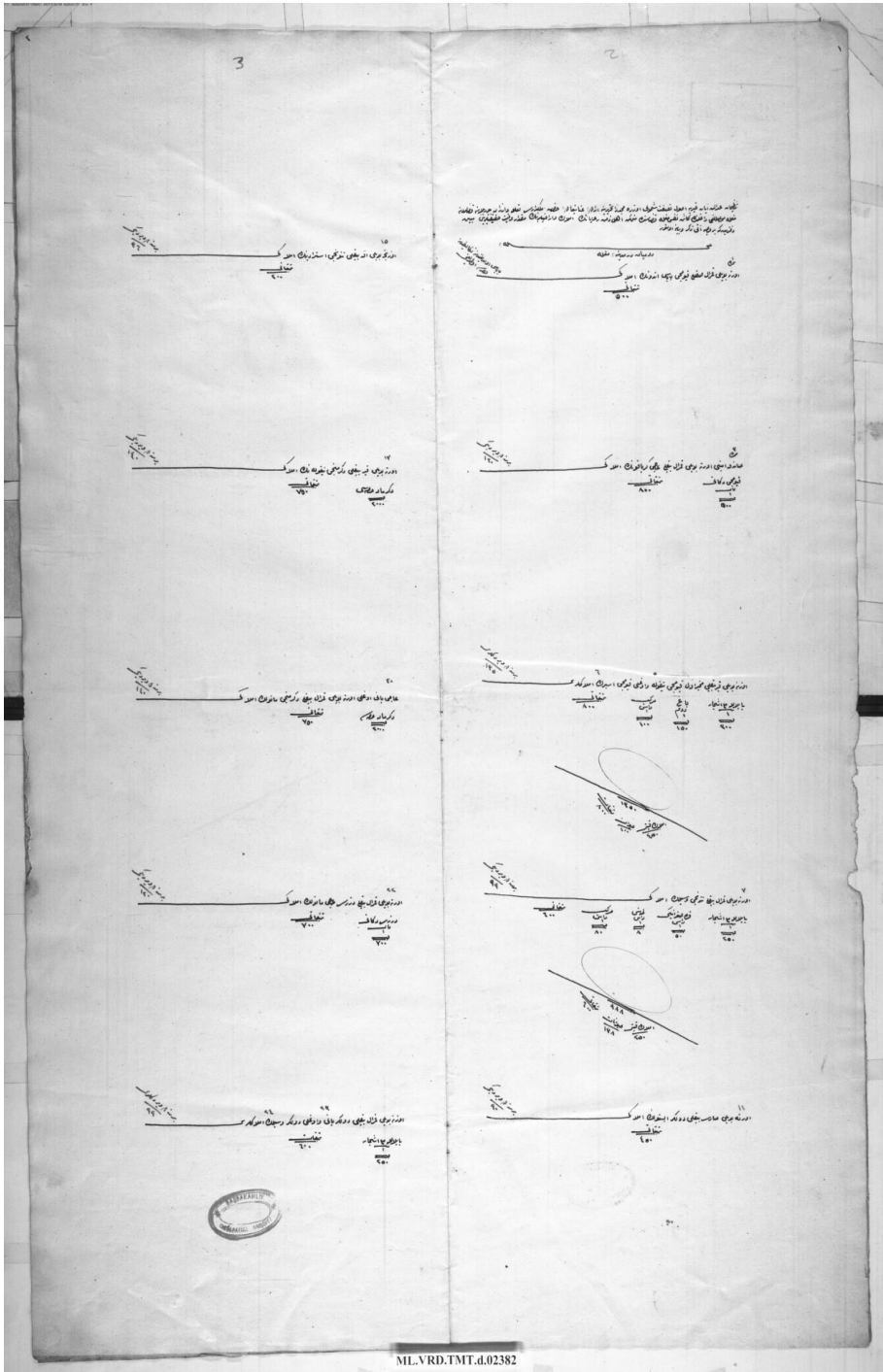

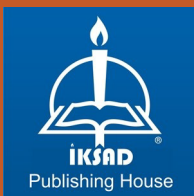

F. C. İNANIR/ANADOLU İLMİHİTİ KUTUPHANESİ (1964/1)

ISBN: 978-625-378-099-9